

Leto XIX. Stev. 18
DIREKTOR BORBE
VELJKO VLAHOVIČ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN ŠIBL
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 19 dinarjev

Ljudska

BORBA
PRAVICA
GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

LJUDSKA PRAVICA
JSTANOVljena 6. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
VALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNJA 1953 IZBAJA
KOT BORBA ZA SLOVENIJO

TISKOVNA KONFERENCA V DRŽAVNEM TAJNIŠTVU ZA ZUNANJE ZADEVE

Jugoslavija je zainteresirana
na avstrijski državni pogodbi

Zato bo poseben diplomatski opazovalec zastopal našo državo na berlinski konferenci

Beograd, 22. jan. »Lahko rečem, da zanima Jugoslavijo problem avstrijske državne pogodbe v celoti, kakor tudi v posameznih spe-

»Lahko tudi dodam« je dejal, »da je Jugoslavija o tem obvestila vse vlade, ki bodo sodelovale na konferenci v Berlinu.«

Za avstrijsko državno pogodbo, berlinsko konferenco in stališče Jugoslavije do nje so se domači in tuji novinarji na sestanku najbolj zanimali. Prizadevali so si, da bi od načelnika Državnega tajništva Branka Draškovića zvedeli kaj več o tem zanimanju Jugoslavije in o tem, kar je Jugoslavija ukrenila v tej smeri.

Seja Izvršnega sveta LRS

Ljubljana, 22. januarja. Danes je bila seja Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS pod predsedstvom tov. Borisa Kraigherja, na kateri je Izvršni svet obravnaval razne tekoče zadeve.

Za direktorja Železniškega transportnega podjetja je bil imenovan tov. ing. Alfonz Dobovšek, dosedanji načelnik planskega oddelka Direkcije za železnice v Ljubljani.

Visoko odlikovanje Ivana Regenta

Z ukazom predsednika republike je bil ljudski poslanec in publicist Ivan Regent ob 70-letnici svojega življenja in za dolgoletno neutrudljivo delo na področju znanosti, prosvete in kulture ter socialistične graditve naše dežele odlikovan z redom junaka socialističnega dela.

Veleposlanik Velebit v Beogradu

Beograd, 22. jan. Naš veleposlanik v Veliki Britaniji dr. Vladimir Velebit je prispel davi z mednarodnim vlakom v Beograd. Tu bo ostal nekaj časa in bo sodeloval pri običajnih posvetovanjih v državnem tajništvu za zunanje zadeve.

Abesinsko poslaništvo v Beogradu

Beograd, 22. jan. Jugopress poroča, da pripravlja Etiopija ustanovitve svojega poslaništva v Beogradu. Jugoslavija ima že leto dni svoje poslaništvo v Adisu Abebi.

Vremensko poročilo hidrometeorološke službe LRS

Stanje dne 22. januarja 1954 ob 7: Področje nizkega zračnega pritiska, ki je bilo večer nad Poljsko, se je riteno pomaknilo nad Crno morje. V močnem zaledju se je izgradil zelo močan anticiklon, katerega center je danes nad Skandinavijo. S tem sta srednja Evropa in Balkan prišli v val nas je danes dosegel, medtem ko mu bo jutri sledil drugi.

Glede Trsta nič novega

»Ni nam znano, da bi bili razgovori Koče Popovića z ameriškim veleposlanikom in z britanskim odpravnikom poslov proceduralnega značaja, kakor tudi ničesar ne vemo o nekih treh fazah,« je odgovoril tov. Drašković na vprašanje, če so vesti, ki so v glavnem prišle iz francoskih virov, sad ugibanj ali indiskretnosti.

Zastopnik Državnega tajništva je nekemu novinarju dejal, naj ga ne vprašuje, ali je bila italijanska vlada obveščena o razgovorih v Beogradu in kako se je to zgodilo.

O vsebini razgovorov ni mogel zastopnik Državnega sekretariata reči ničesar. Velebitov prihod v Beograd ni nikak poseben dogodek. Tako so pred kratkim prišli v Beograd tudi jugoslovanski ve-

leposlaniki iz Rima, Pariza, Bonna in Ria de Janeira. O tožbi italijanske države proti predsedniku OF v Trstu in odgovornemu uredniku »Primorskega dnevnika« zaradi »srmatovitve italijanskega naroda« in o pristojnosti italijanskega sodišča je tov. Drašković dejal:

»Kar se tiče pravne plati, lahko toži italijanska država za žaljive in obrekovanja pred svojimi sodišči celo tuje, kar pa ne pomeni, da bi bil glavni urednik »Primorskega dnevnika« dolžan stopiti pred sodišče. Glede politične plati vprašanja pa vidim v tem ravnanju italijanske vlade lep primer njenega odnosa do svobode tiska tako v Trstu, ki ni pod njeno oblastjo, kakor tudi na slobošno.«

Proučevanje indijskega predloga

»Prejeli smo indijski predlog,« je potem izjavil, »naj bi 9. februarja sklicali Generalno skupščino OZN, ki naj bi razpravljala o korejskem vprašanju. Vprašanje proučujemo, tako glede datuma zasedanja kakor tudi glede dnevnega reda.«

Sicer pa jugoslovanska vlada načelno sodi, da bi OZN lahko urejala korejsko vprašanje.

Balkansko sodelovanje

»Za sestanek ministrov treh balkanskih držav,« je dejal na-

dalje, »nislo določili še nobenega datuma.«

Novinarji so se zanimali tudi za datum, kdaj bodo nadaljevali vojaške razgovore med tremi državami, toda zastopnik Državnega tajništva jim ni mogel reči nič drugega, kakor da tudi za ta sestanek datuma niso določili.

Kar se tiče razgovorov predsednika grške vlade Papagosa v Parizu o sodelovanju balkanskih držav, ni mogel zastopnik Državnega tajništva ničesar izjaviti.

V.T.

DANES SESTANEK TREH

Previdni optimizem zahodnih zunanjih ministrov

Berlin, 22. jan. (AFP). Trije zunanji ministri zahodnih velesil se bodo v zvezi z berlinsko konferenco prvokrat sestali jutri ob 11. uri dopoldne. Sestanek bo v francoskem poveljništvu. Predsedoval bo francoski zunanji minister Georges Bidault.

Berlin, 22. jan. (AFP). Francoski zunanji minister Georges Bidault je danes prispel v Berlin v spremstvu članov francoske delegacije. Po pregledu častne čete je Bidault odšel v poveljništvu francoskih zasedbenih oblasti v Berlinu.

Ameriški zunanji minister Dulles je prispel na berlinsko letališče z zasebnim letalom predsednika Eisenhowerja.

Dullesa so sprejeli poveljniki zahodnih velesil v Berlinu in predsednik občine zahodnega Berlina dr. Schreiber.

Novinarjem je Dulles izjavil: »Upamo, da bomo Nemčijo zdru-

žili. To je cilj naše konference.« Glede Berlina je pripomnil: »To razkosano mesto je simbol razkosanosti Nemčije, ki je razlog, zaradi katerega je bila ta konferenca sklicana.«

Dulles upa, »da bo Nemčija dobila pravico izbrati si sama vlado na svobodnih volitvah.« Glede novega stališča SZ je nazadnje pripomnil: »Upamo, da se bodo mirovna gesla njenih predstavnikov spremenila v dejanja.«

Popoldne je prispela v Berlin angleška delegacija pod vodstvom Anthonyja Edena. Pred odhodom iz Londona je angleški zunanji minister izjavil, da bo glavni predmet berlinske konference nemško vprašanje. Izrazil je zadovoljstvo, da so naporji, da bi prišlo do konference, rodili uspeh, ter poudaril, da je to prvi sestanek starih zunanjih ministrov po letu 1949.

NEMCEM GRE ZARES

Pozivi iz Bonna in Pankowa

Kljub temu ravna kancler Adenauer zgolj po svoji zamisli

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Bonn, 22. jan. Danes so iz Bonna in Pankowa poslali pozive štirim zunanjim ministrom. V bistvu ne vsebujejo kakih novih elementov.

Kancler Adenauer je poslal poziv, v katerem pravi med drugim:

»Nemci žele rešitev vseh spornih vprašanj izključno na mirnem način, žele pa tudi, da le-ta ne bi zbudila ogorčenja katerega koli naroda, ki se ga to tiče. Zato mo-

rajo rešitve ustrezati vsem zainteresiranim narodom. V tem smislu pozivam — v imenu Nemcev iz Zahodne in Vzhodne Nemčije — predstavnike starih velesil v Berlinu, naj odpravijo razkosanost Nemčije in omogočijo nemškemu narodu, da si svobodno izvoli vse-nemško skupščino, sestavi vse-nemško vlado in sklene pravično mirovno pogodbo.«

Kancler pravi dalje, da je Nemčija pripravljena pomagati pri uresničevanju načel Ustanovne listine Združenih narodov in sicer skupno z vsemi narodi, ki so pripravljeni sodelovati.

Tudi Wilhelm Pieck je danes ponovno govoril, da je potreben sestanek predstavnikov Vzhodne in Zahodne Nemčije na berlinski konferenci. Kanclerja je označil za eksponenta tujih imperialističnih interesov v Nemčiji, govoril pa je tudi, da je treba preprečiti nevarnost nemškega militarizma, ki je »v bližnji minulosti prizadel nemškemu narodu toliko zlas.«

Nocoj bo verjetno tudi predsedstvo socialistične stranke Nemčije s svoje seje, ki še traja, poslalo konferenci svoj poziv ali pa bo vsaj obrazložilo svoje stališče v zvezi z berlinsko konferenco.

To so, kakor kaže, zadnji uradni pozivi tostran in onstran cone meje na naslov berlinske konference.

Iz Bonna so že odpotovali v Berlin tudi predstavniki političnih strank. Vzpostavili so posebne zveze med Bonn in Berlinom, pa tudi prvi informacijski propagandni centri zahodnonem-

skih strank v Berlinu so že začeli delovati.

Kancler bo spremljal potek berlinske konference iz Bonna. Socialni demokrati so mu zamerili, ker je med pripravami za berlinsko konferenco preskočil parlamentarne odbore (odbor za splošnonemška vprašanja) in pristojna ministrstva (ministrstvo za splošnonemška vprašanja) in da je ves posel, ki je za Nemčijo tako važen, prevzel sam, skupaj z nekaj svojimi ljudmi. Takšne občite je slišati tudi v parlamentarnih krogih izven vrst opozicije. Pri tem kanclerjeve razloge, zakaj je tako ravnal (baje je dejal: »Gre za resna vprašanja«) kvalificirajo bolj kot argumente proti takšnemu načinu dela, kot pa opravičilo zanj. R.V.

Angleško nadzorstvo nad avstrijskim radijem opuščeno

Dunaj, 22. jan. (Tanjug). Britanski visoki komisar v Avstriji Harold Caccia je obvestil danes kanclerja Raaba, da je britanska vlada sprejela zahtevo avstrijske vlade, naj ukinejo nadzorstvo okupacijskih sil nad avstrijskimi radijskimi postajami. Na programu omrežja radijskih postaj »Alpenland«, ki so bile doslej pod britanskim nadzorstvom, bodo še nadalje ostale oddaje Radia London, in to dokler se ostale okupacijske sile ne bodo odrekle kontrole nad avstrijskimi radijskimi postajami v svojih conah.

Med Iranom in SZ

Pogajanja o azerbejdžanskih mejah in iraških terjtavah nenadno prekinjena

Teheran, 22. jan. (AFP). Sovjetski veleposlanik v Teheranu Lavrentijev je danes nenadoma odpotoval v Moskvo, kjer bo ostal tri mesece. Iranski uradni krogi trdijo, da še ni določen diplomat, ki ga bo nadomestil

pri pogajanjih za ureditev obmejnih vprašanj in finančnih problemov med obema državama. Nenadni odhod Lavrentijeva je precej vznemiril teheranske politične diplomatske kroge.

Splošno sodijo, da je SZ hotela na tak način prekiniti pogajanja z Iranom in — ne odgovoriti na vprašanje iranske delegacije glede meja v Azerbejdžanu, o čemer je bil pri pogajanjih za časa Mosadikove vlade že dosežen načelen sporazum.

Teheran, 22. jan. (AFP). Iranski zunanji minister Abdoloh Entezam je danes izjavil novinarjem, da zunanja politika iranske vlade sloni na absolutni nevtiralnosti do obeh blokov. Pripomnil je, da ni nobenih znamenj, po katerih bi lahko sklepali, da je bil sovjetski veleposlanik v Iranu Lavrentijev pozvan v Moskvo v zvezi s sedanjimi iransko-sovjetskimi pogajanjimi o obmejnih vprašanjih. Abdulah Entezam je na koncu poudaril, da je imel njegov zadnji sestanek z ameriškim veleposlanikom Hendersonom povsem finančni značaj.

Skupščinski odbori so se konstituirali

Republiški zbor in zbor proizvajalcev sta sprejela poslovnik — Republiški zbor je sprejel ostavko poslancev Alojzija Benka in Štefana Šabjana

Ljubljana, 22. jan.

Včeraj dopoldne je Ljudska skupščina LRS nadaljevala delo. Republiški zbor in zbor proizvajalcev sta se sestala na ločeni seji. Republiški zbor, ki mu je predsedoval Vlado Majhen, je sprejel naslednji dnevni red:

Sklepanje o predlogu komisije za pripravo predloga poslovnika Republiškega zbora in postopka za sprejem poslovnika, obravnavanje in sklepanje o predlogu poslovnika Republiškega zbora, volitve stalnih odborov in komisij ter odpoved mandatu poslancev Alojzija Benka in Štefana Šabjana, jana.

Po sprejetju dnevnega reda je poslanec Vinko Hafner podal poročilo komisije za pripravo predloga poslovnika Republiškega zbora in postopka za sprejem poslovnika.

Po poročilu komisije se je pričela načelna in podrobna razprava o predlogu poslovnika, ki je vnela v predlog neka stališčenih popravkov. Člen 11. je bil na primer spremenjen v toliko, da bodo poslanci Republiškega zbora dali svečano izjavo namesto prisega. Na novo je bila uvrščena določba, da so poslanci socialno zavarovani. Republiški zbor je nato poslovniki soglasno sprejel, potem pa je izvolil stalne odbore, kakor določa poslovnik. Izvoljeni odbori so se takole konstituirali:

Odbor za organizacijo oblasti in uprave:

Predsednik Vlado Krivic, podpredsednik Ignac Voljč, tajnik Vinko Hafner, člani Stane Bobnar, Stane Brečko, Alfonz Grmek, dr. Heli Modic, Franc Pirkovič, Janez Petrovič, Nina Pokorn, Tine Remškar, Ceta Vodopivec, Mirko Zlatnar, Tone Zupančič in Jakob Zen.

Odbor za gospodarstvo:

Predsednik Ivan Maček, podpredsednik Viktor Aobelj, tajnik Ivan Janžekovič, člani ing. Karmelo Budihna, Tone Bole, Bela Brglez, Mera Dermastja, Albin Duja, Matevž Hacc, Miran Košmelj, Viktor Kovač, Franc Lubej, ing. Gašpar Muha, Janez Pirnat, Mirko Remeč, Lojzka Stropnik, Karel Štrukelj, Viktor Zupančič in Martin Zugelj.

Odbor za proračun:

Predsednik Branko Babič, podpredsednik ing. Karmelo Budihna, tajnik Andrej Babnik, člani Miran Coetko, Franc Ficko, Martin Greif, Alfred Janko, Alojz Mlakar, Anton Peternek, Franc Podorantnik in Franc Skok.

Odbor za prosveto in kulturo:

Predsednik Josip Vidmar, tajnik Dušan Bole, člani Branko Babič, Mirko Bračič, Ivan Bratko, Ervin Dolgan, Rudi Janhuba, Alfred Janko, dr. Ferdo Kozak, dr. Anton Melik, dr. Heli Modic, Aleksander Pirher, Tine Remškar, Vinko Šumrada, Bogomil Vižintin in Jelka Vrhovšek.

Odbor za zdravstvo in socialno politiko:

Predsednik Viktor Aobelj, podpredsednik dr. Marijan Ahčin, tajnik Mira Soetina, člani Ivan Bertonec, Lovo Cerar, Andrej Globačnik, Jože Gričar, Franc Kreše-Coban, Vlado Krivic, Tone Kropušek, Alojz Lukač, Albin Medved, Jože Molek, Alojzij Murn, Jože Potejan, Mirko Remeč, Franc Skok, Ivo Skrlounik in Olga Vrabčič.

Zakonodajni odbor:

Predsednik Jože Potejan, podpredsednik dr. Miha Potočnik, tajnik Ivan Bratko, člani Miha Berčič, Alojzij Colarič, Vinko Hafner, dr. Anton Melik, dr. Heli Modic, Stane Nunčič, Jože Trsmšek in Bogomil Vižintin.

Mandatno-imunitetni odbor:

Predsednik Stane Bobnar, tajnik Coetka Vodopivec, člani Albert Jakopič, Franc Rant in Anton Sušteršič.

Odbor za predloge in pritožbe:

Predsednik Anton Sušteršič, tajnica Mica Slander, člani Franc Černe, Anton Dolgan in Polde Maček.

Po konstituiranju odborov je mandatno-imunitetni odbor poročal Republiškem zboru o odpovedi mandatu poslancev Alojzija Benka in Štefana Šabjana. Oba poslancata sta poslala Skupščini pismeno ostavko, hkrati pa je sporočilo javno tožilstvo, da je bila proti obema poslancema vložena tožba pri Okrajnem sodišču v Murski Soboti zaradi zlorabe urad-

nega položaja. Javno tožilstvo je predlagalo, naj Skupščina dovoli kazenski postopek proti poslancema Alojziju Benku in Štefanu Šabjanu. Štefan Šabjan in Alojz Benko (prvi kot predsednik, drugi kot podpredsednik OLO Murska Sobotica) sta pri gradnji svojih hiš zastoj ali pa zelo poceni uporabljala orodje in gradivo, ki je bilo last ljudske imovine, ter izkoriščala podrejene uslužbence za delovno silo, s čimer sta zlorabila svoje uradne položaje v osebno korist. Mandatno-imunitetni odbor je zato smatral, da Alojzij Benko in Štefan Šabjan ne moreta več opravljati funkcij ljudskega poslanca Republiškega zbora ter je predlagal, da se njuni ostavki sprejmeta, v 81. in 85. volilni enoti okraja Murska Sobotica pa naj se po zakonu o volitvah ljudskih poslancev za Republiški zbor določijo nadomestne volitve, ki naj jih razpiše Republiška volilna komisija. Republiški zbor je ta predlog soglasno sprejel.

Ob zaključku seje je poslanec Miha Berčič vložil interpelacijo na Izvršni svet LRS za pojasnilo, kdaj se bo začel upoštevati pri obdavljenju katastrofski dohodek, ker je zaradi akontacij med ljudmi precej nejasnosti.

Ljudski poslanci Alfred Janko, Franc Habjan in inž. Gašper Muha v razgovoru med odmorom

IZ DELA ORGANIZACIJ ZKJ

Komunisti po vsej državi obsojajo Milovana Djilasa

Sklepi III. plenuma CK ZKJ o zadevi Milovana Djilasa so se zmeraj središče pozornosti vseh članov ZK. Po vseh krajih severne Bačke sklicujejo komunisti sestanke, na katerih obravnavajo gradivo III. plenuma. Na sestankih osnovnih organizacij v Subotici ter v občinah Novi grad, Mlaka, Novo selo in drugih, so stališe Milovana Djilasa obsodili.

Okrajni komite v Bački Topoli je takoj po sporočilu CK o sklicanju plenuma kritično presodil Djilasove članke in sklenil, takoj po plenumu začetni razpravo o njegovih glediščih. V Topidi, Lovčencu, Faketiču, Čantavisu in drugih krajih je bilo mnogo sestankov, ki se jih je udeležilo nad 600 članov ZK. Na sestankih so enodušno obsodili Djilasovo početje in nelojalnost Vladimira Dedijera na plenumu CK.

Na plenarnem sestanku okrajnega komiteja LM v Bački Topoli so poudarili, da mladine nobena sila ne more odrtati od izpolnjevanja nalog, ki jo čakajo, in da se vsi člani zavedajo vloge, ki jo ima ta organizacija v graditvi dežele. Na podobno stališče so se postavile na svojih sestankih tudi sindikalne organizacije.

Enotnost ZK je prišla do veljave na sestankih osnovnih organizacij tudi v Senti in senčanskem okraju. V nekaterih drugih krajih tega okraja so komunisti že prej obsodili Djilasove članke, ker so opazili, da nasprotujejo naši socialistični stvarnosti.

Razen razprave o primeru Milovana Djilasa in sklepov III. plenuma so na sestanku obravnavali tudi tekoča vprašanja organizacij. Okrajni komite v Bački Topoli je sklenil, da bodo gradivo s III. plenuma vključili v ideološko politično delo vseh organizacij. Referat tov. Kardača so razdelili v štiri poglavja, upo-

števali po bodo tudi nekatere odstavke iz pojasnil tov. Minića in ostalih članov CK, zlasti tiste, ki se nanašajo na teoretična in ideološka vprašanja.

Zanimivo je, da so dali članki Milovana Djilasa povod malomeščanom in sovražno razpoloženim ljudem, ki so prej mirovali, zdaj pa so dvignili glave. V vasi Oreškovići v baškopoljskem okraju je neki bivši jugoslovanski žandar govoril, da je prišel čas, da se izenačimo, če pa ne verjame, kar berite Djilasa. V Bašji so nekateri obrtniki kupovali časnike in jih strupeno moleli aktivistom pod nos, češ: »Kaj pa pravite na to?« V Senti je bivši veleposelnik Nandor Terčelj, znan kot špekulant, obrabilen za Djilasovimi članki, organizacijskemu sekretarju Mestnega komiteja odkrito rekel: »Nimate pravice kritizirati me, saj pravi Milovan Djilas, da ni več kapitalistov in sovražnikov!« V Subotici so Djilasovi članki izpodbudili malomeščanske in sovražne elemente, da so si domisljali, da je prišel čas, ko se lahko poleste oblasti. Nekdo, ki je nedavno prišel iz zapora, je odkrito govoril v kavarnah proti ZK.

Na razširjenem sestanku Mestnega komiteja ZK na Reki, ki so se ga udeležili tudi sekretarji okrajnih komitejev, so obravnavali priprave osnovnih organizacij na razpravo o gradivu III. plenuma. Pozdravili so sklep CK v zadevi Milovana Djilasa, ki je s svojimi članki zanesel med nekatere komuniste nekaj zmede, nazadnjaške elemente pa je vzbudil k sovražni dejavnosti. Besede tov. Tita o čvrstosti ZK ter njenega vodstva so sprejeli člani ZK in SZDL z olajšanjem.

V Veliki Plani in nekaterih vaseh pomorskega okraja so vnesli članki Milovana Djilasa med člane ZK nekaj zmede. Eni

so mislili, da je to direktiva, drugi pa so čakali na novo linijo. Politično bolj zreli komunisti so govorili, da so Djilasove trditve nepravilne in da uresničenje njegovih tez ne bi ustrezalo naši stvarnosti. V javnosti pa so govorili ljudje različni. Vse to je sprožilo razprave in prerekanje. Zato so se ljudje oddahnili, ko se je sestal III. plenum CK. Njegove sklepe je sprejela javnost z zadovoljstvom. Člani ZK se zavedajo, da se je treba še vztrajneje boriti za njihovo uresničitev.

Sklepi plenuma CK o Milovanu Djilasu so naleteli na enodušno obravnavanje na vseh sestankih organizacij ZK in SZDL v Mladovcu. Nekateri organizacije, ki so imele sestanke že pred plenumom, sklicujejo nove, da se na njih podrobneje seznanijo s sklepi III. plenuma. Na sestankih so kritizirali nastop Vladimira Dedijera, o katerem so rekli, da je slab advokat Milovana Djilasa. Sestankov po vaseh se udeležujejo tudi ljudski poslanci. Na njih na široko razpravljajo o delu plenuma in Zvezi komunistov v sedanjih fazah graditve socializma na podlagi sklepov VI. kongresa in III. plenuma CK ZKJ.

Ljubljanski komunisti odobravajo sklepe III. plenuma ZKJ

Ljubljana, 22. jan.

Ljubljanski komunisti enodušno odobravajo sklepe III. plenuma CK ZKJ v zadevi Milovana Djilasa. Posebno odločno so nastopili proti Djilasovim konceptom komunisti v delovnih kolektivih, pa tudi ostalo delavstvo, prav tako tudi študentje ljubljanske univerze, člani ZK in ostali. Organizacije ZK sedaj proučujejo gradivo s III. (izrednega) plenuma ZKJ.

Sporočilo Zvezne ljudske skupščine

Zvezna ljudska skupščina je objavila predvčeršnjim tole sporočilo:

»Ljudske poslance Zvezne ljudske skupščine pozivam, naj bodo v Beogradu 28. januarja, ko se bo ob 16 nadaljevalo delo skupne seje Zveznega sveta in Zbora proizvajalcev.«

Klub ljudskih poslancev LRS se je konstituiral

Ljubljana, 22. jan.

Sinoči se je konstituiral Klub ljudskih poslancev Ljudske skupščine LRS, ki je za svojega predsednika izbral poslanca tov. Alberta Jakopiča.

Iz koprskega okraja pride na kongres ZK Slovenije 21 delegatov

V osnovnih organizacijah ZK koprskega okraja se pripravljajo na volitve delegatov za III. kongres Zveze komunistov Slovenije, ki bo v začetku aprila. Komuniste tega okraja bo zastopalo na kongresu 21 delegatov. Razen tega volijo osnovne organizacije delegate za okrajne konference in nove sekretarje. Hkrati se komunisti na sestankih seznanjajo z gradivom III. (izrednega) plenuma CK ZKJ.

Prešernove nagrade naj bodo redka in visoka odlikovanja

Ljubljana, 22. jan.

Na današnji seji Sveta za prosveto in kulturo Slovenije, ki je bila v Ljubljani pod vodstvom predsednika dr. Antona Melika, so razpravljali tudi o pomenu Prešernovih nagrad in o dosedanjem vsakoletnem postopku za podeljevanje teh nagrad. Po poročilu, ki ga je podal tajnik sveta Vladimir Vodopivec, so člani Sveta obsejali dosedanje težnje, da te nagrade prejme čim širši krog ljudi. Zato so Prešernove nagrade izgubljale svoj pomen najvišjega odlikovanja za umetniška in znanstvena dela. Člani Sveta so se strinjali, da bi letno ne podelili več kot 4 nagrade, in sicer po dve nagradi za področje znanosti in dve nagradi za področje umetnosti. Člani Sveta so bili tudi mnenja, naj bi veljalo načelo, da nihče ne sme biti dvakrat odlikovan s Prešernovo nagrado. To bi bila velika razlika od dosedanjega sistema, ko se nekatera imena pojavljala vsako leto na seznamih nagradencev. Tako naj bi Prešernove nagrade postale redkeje in prav za to toliko dragocenejša odlikovanja. V komisijo, ki naj bi pripravila predloge za letošnje Prešernove nagrade, so danes poleg 9 predstavnikov raznih področij znanosti in kulture izbrali še podpredsednika Ljudske skupščine LRS Ferda Kozaka ter univ. prof. dr. Adolfa Vogelnika in dr. Antona Peterlina.

Tudi razprava o predmetniku za gimnazije, ki je bila na današnji seji, je bila zelo živahna. Gre za problem prenatrpanega učnega načrta, o čemer je Svet letos že večkrat razpravjal. Kakor so soglašali mnogi govorniki, v nobeni štoli ne bi smelo biti več kot 50 učnih ur tedensko. Sporazumni so bili, da se pouk nekaterih predmetov skrajša. Precej govora pa je bilo o načinu poučevanja naše socialistične ureditve na gimnazijah in drugih srednjih šolah. Kakor so ugotovili, je poučevanje tega predmeta marsikje tako pomankljivo, da mnogi maturanti nimajo ključnih osnovnih pojmov o delavskem samoupravljanju v naših podjetjih in tudi ne o drugih najpomembnejših olikah socialistične družbene ureditve pri nas. K. M.

Novi gospodarski predpisi

Akontacije na plače v gospodarskih organizacijah za leto 1954

Po odloku Zveznega izvršnega sveta lahko gospodarske organizacije od 1. januarja 1954 dvignejo na račun akontacij za plačni sklad znesek, o katerem menijo, da je bil dosežen v obdobju, na katero se akontacija nanaša. Ta znesek ne more biti večji od doseženega povprečnega plačnega sklada, izplačanega delavcem in uslužbencem v letu 1953 na uro — za delavce, oziroma na mesec — za uslužbence. Ta odlok se bo uporabljal, dokler pristojni organi za formiranje plačnega sklada ne bodo objavili začasnih planskih instrumentov.

ZAKASNA DOLOČITEV DAVKA NA DOHODEK OD KMETIJSTVA ZA PRVO CETRILETJE 1954

Zvezni izvršni svet je izdal odlok, po katerem so davkoplačevalci, ki jim davek na dohodek od kmetijstva za leto 1954 po novi uredbi o tem davku še ni odmerjen, dolžni za prvo četrtletje 1954 plačati akontacijo davka po zadnji davčni odločki. Te akontacije bodo odrejane po odstotku, ki ga določijo republikanski izvršni svet. Finančni organ ljudske skupščine okraja (mesta, mestne občine s posebnimi pravilnicami), pa je dolžan določiti zneske akontacij posebnim davkoplačevalcem v 15 dneh od dneva objave odloka. Ta odlok se bo uporabljal, dokler pristojni organi za formiranje plačnega sklada ne bodo objavili začasnih planskih instrumentov.

ZA SAMOSTOJNE POKLICE OBVEZNE POSLOVNE KNJIGE

Po naredbi Zveznega državnega tajništva za narodno gospodarstvo so davkoplačevalci, ki plačujejo davek na dohodek od samostojnih poklicev in imetja, katerih čist dohodek gospodarske dejavnosti je znašal lani najmanj 400.000 din ali katerih promet je v minulem poslovnem letu znašal najmanj 4 milijone, voditi poslovne knjige o teh dohodkih in prometu, in sicer: blagajniško knjigo, knjigo nakupov, knjigo upnikov in dolžnikov ter inventarno knjigo.

Osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost (advokati, zdravniki, zobotekniki itd.) morajo voditi poslovne knjige ne glede na višino čistega dohodka oziroma doseženega prometa. Te knjige mora overiti finančni organ ljudske skupščine okraja (mesta, mestne občine s posebnimi pravilnicami), na področju katerega se poslovanje opravlja.

KATERA SREDSTVA SE SMEJO UPORABLJATI ZA NAKUP OPREME IN POTREBŠČIN IZ TUJINE

Zvezni izvršni svet je izdal odlok o sredstvih, ki se lahko uporabljajo za nakup opreme za izmenjavo in investicijsko vzdrževanje ter za plačevanje tujih storitev v zvezi s takšnimi do-

bavami. Gospodarske organizacije lahko od sredstev, ki so jih vplačale v svoje amortizacijske sklade, ustanove s samostojnim finansiranjem pa svoje sklade za izmenjavo in dopolnilno uporabo 10% za nakup opreme v tujini, za izmenjavo potrebnih in investicijsko vzdrževanje, kakor tudi za plačilo tujih storitev v zvezi s temi nakupi. Razen teh sredstev se smejo za nakup v tujini uporabljati nobenih drugih, razen sredstev za nakupe iz centralnega deviznega sklada in iz sredstev, ki jih lahko državni organi ustanove in družbene organizacije uporabljajo za blagovna plačila v tujini po veljavnih predpisih.

ODOBRITVE ZA GRADBENA DELA V INOZEMSTVU

Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta je izdal odlok o načinu odobritve izvajanja gradbenih del v inozemstvu in kreditiranja tujih denarjev. Po tem odloku je mogoče izdati gradbena dela v inozemstvu samo po predhodni odobritvi Zveznega izvršnega sveta. Odobritve morajo gospodarske organizacije dostaviti dokumentarno ekonomsko analizo del, finančne pogoje del in posebno tehnično dokumentacijo.

Kredite in bančne garancije v tujini, kakor tudi kredite v domači valuti, ki so potrebni za dela ali za nabavo materiala v državi oziroma v inozemstvu, bo odobravala narodna banka na podlagi ocene rentabilnosti dela in možnosti vračanja posojila.

Odlikovanja

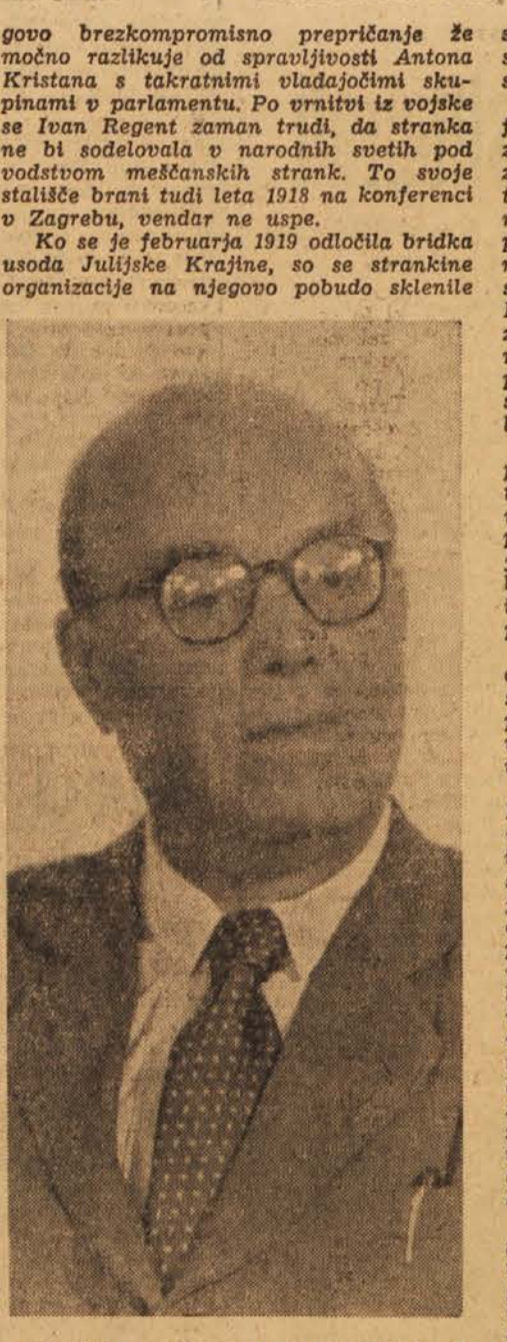
Pjera Križanića

Z ukazom predsednika republike je bil slikar in karikaturnist Pjer Križanić ob 50-letnici svojega umetniškega delovanja odlikovan z redom zaslužnega za narod I. stopnje.

Vse življenje v boju za pravice delovnih ljudi

Tri pred sedemdesetimi leti se je težaku v tržaški prosti luki, Jožetu Regentu, rodil sin Ivan. Mati Apolonija je bila šivilja in gospodinja v majhni hišici, okrog katere se je po piclem kolju vpenjalo nekaj trti. Osnovno šolo je mal Ivan končal v rojstni vasi, v Kontovelu, od koder so ga skrbni, a siromašni starši napotili na Prosek, v dvoletno nemško pripravljalnico. Tudi tu se je dobro izkazal, vendar ukalejnemu fantiču zaradi domače siromaščine ni bilo mogoče nadaljevati šole in je šel za vajenca k nekemu slaščičarju in še k drugim obrtnikom. Tudi poslej mu je usoda zmerom le tenko rezala kruh. Preživljal se je, kakor je pač naneslo, vmes pa si z dosledno premočrnostjo, ki išče izhoda iz revščine in učenju, širil obzorje kot človek in bodoči revolucionar. Zlasti trda so bila leta na višji tehnični šoli, kjer se je moral odpovedati zaključnim izpitom. Moral se je namreč mukoma preživljati z raznimi težaškimi deli, ker mu je primanjkovalo denarja. Leta 1909 sprejme Ivana v službo pri tržaški bolnišnici blagajni. Vendar se tu ne pogospodi, ampak bistro motri življenje okrog sebe, polno bede in krivic za tiste, iz katerih je vzniknil. Ni mu bilo še osemnajst let, ko je izpričal zavest borca za delavske pravice in se pridružil mladi organizaciji jugoslovanskih socialistnih demokratov v Trstu. Kako so tovariši iz organizacije čislali njegovo znanje in delo za dobrobit zatiranih, se je kmalu izkazalo: izvolili so ga za člana strankinega vodstva na Primorskem, hkrati pa mu poverili tajniško mesto v političnem odboru. Nesporne so tudi zasluge Ivana Regenta za ustanovitev delavskega prosvetnega društva »Ljudski odere«, ki je prek svojih podružnic prosvetljevalo tlačeno primorsko ljudstvo in dvigalo v njem borbena duha. Leta 1921, ko je to društvo šlo že nič manj kot 64 podružnic, so podivjani fašisti v kratkem uničili 17-letno naporno prosvetno delo Ivana Regenta in drugih primorskih rodoljubov. Ivan Regent je bil tudi ustanovitelj »Delavskega lista«, glasila primorskih socialistov, katerega prvi in edini urednik je bil do leta 1909, ko je list prenehal izhajati. Medtem ko je Ivan Regent poznan kot politični delavec, organizator in prosvetni buditelj, pa je malone pozabljen njegov delež pri ustanavljanju in utrjevanju slovenskega združenstva. Prve Kmetijske zadruge na Primorskem so namreč skoraj izključno njegova zamisel in njegovo delo.

Leta 1914 se je Ivan Regent udeležil kongresa jugoslovanskih socialistnih demokratov v Ljubljani, kjer so ga delegati izvolili za člana Izvršnega odbora. Ta odbor se je kmalu nato preselil v Trst, Ivan Regent pa je postal njegov predsednik. Napočila je burna vojna doba, ki tudi Ivanu Regentu ni prizanesla. Njegova politična dejavnost je s tem malone prekinitvena, socialno demokratska stranka pa zaplove s politimi jadrni v parlamentarni obliki. Kongresa stranke, sklicanega 1. 1917, se tovariši Regent ne udeležijo, ker se nje-

Priljubljeni socialistični stranki Italije, da bi bilo delavsko gibanje tudi pod Italijo enotno. Jeseni 1919 odpotuje tov. Regent v Bologno na kongres italijanske socialistične stranke, kjer ga izvolijo za člana glavnega vodstva. V okviru tega vodstva je pripadal komunistični frakciji, ki je pripravljala ustanovitev kompartije. Ko so leta 1921 ustanovili, se je posvetil publicistiki in širil napredne misli med Hrvatimi in Slovenci v Trstu. Leta dni kasneje je bil kot komunistični kandidat izvoljen za svetovalec tržaške občine, dokler ni pozimi 1923, potem ko je uvidel, da gre komunistično gibanje na Primor-

skem rakovo pot, ustanovil nov Pokrajniski odbor za Primorsko in ga vodil kot sekretar nepretrogoma do jeseni 1926.

Leta 1927 se je moral umakniti pred fašisti v Ljubljano, kjer je še močnejše zastavil svoje pero za delavsko stvar. Še zmerom vodi revijo »Delo«, izda v ilegali tri številke (med temi je bila ena tiskača), nato pa leta 1929 prek Dunaja odpotuje v Pariz. Leta 1930 ga kot političnega delavca KPI iz Pariza izženo. Od tod se umakne v Bruselj in prek Berlina v Moskvo. V Rusiji se ukvarja večidel z založništvom politične literature, prevzame uredništvo slovenskih prevodov, nato pa vodstvo slovenskih oddaj v moskovskem radiu. Hkrati je bil član raznih političnih odborov.

V domovino se je tovariš Regent vrnil po osvoboditvi Beograda, z jugoslovansko tankovsko brigado. Dne 3. maja je odšel v Trst, kjer je hotel biti priča radosti primorskega ljudstva ob osvoboditvi. Tam je spet zastavil svoje neizčrpne moči za blaginjo Trsta, za mesto, kjer se je rodil in za ljudi, ki je z njimi trpel in se boril pred več kot dvema desetletjema.

Tovariš Regent je bil potem na raznih odgovornih dolžnostih, med drugim minister za komunalne zadeve, za delo in za prosveto pri vladi LRS. Zdal je član Izvršnega komiteja CK ZKS, član CK ZKJ in zvezni poslanec.

Usoda je hotela, da je moral tovariš Regent tudi poslej svoje življenje, svoje izkušnje in delo posvetiti mestu, ki je izgubilo že pridobljeno svobodo. Kako čuti s Trstom in kaj čutilo zanj Tržačani, se je izkazalo v dneh nesrečne in nasilne odločitve zapadnih zaveznikov, naj Trst pripade Italiji. Tedaj je bil Regentov dom v Ljubljani dan na dan poln tržaških ljudi, ki so prihajali k njemu po tolažbo in pogum. To so bili ljudje s preprostimi, usakdanimi skrbmi in težnjami, ribiči, tekači, obrtniki, Slovenci in Italijani, delavci in izobraženci. In vsakemu je Ivan Regent prilizil novih moči, novega poguma, z vsakim se pogovoril — po domače, iskreno in pošteno. Vztrajati in boriti se, dokazati, da nismo drobiž za umazane kupčije!

Tak je Ivan Regent, sedemdesetletnik, zmerom in z vsakim. Se zlasti pa poznamo tovariša Regenta kot iskrenega, borbena in vedrega človeka prosvetni delavec, novinarji in vsi piščiči ljudje, saj s svojo dolgoletno izkušnostjo in toplim tovariškim nasvetom veliko pripomore, da se dokopljemo do resnice in učimo, kako je treba služiti svojemu ljudstvu.

Preprosti, delavski in kmetijski ljudje ter njegovi prijatelji pa poznajo še drugega Ivana Regenta. Zlasti Kraševci, njegovi rojaki, dobro vedo, da tovariš Regent ljubi lepo pesem in da je tudi zelo dober pevec.

Vsekakor drži, da tovariš Regent spretno skriva svojih sedem križev. Naša želja ob njegovem življenjskem prazniku je, da bi še dolga leta živel zadovoljno in srečno za prospeh naše socialistične domovine.

N. Z.

Z zasedanja Ljudske skupščine LRS

(Nadaljevanje s 1. strani)

Podpredsednik Izvršnega sveta LRS dr. Marjan Brecljič je v svojem odgovoru na interpelacijo odgovoril, da se bo tudi v Sloveniji v celoti izvajala uredba o katastrskem donosu, kar pa ne vpliva na odmero akontacij, ki se bodo na koncu leta obračunale na podlagi katastrskega donosa.

Interpelant je bil z odgovorom zadovoljen, nato pa je predsednik Republiškega zbora tov. Vlado Majhen zaključil sejo.

V spodnji dvorani posloplja Ljudske skupščine je v istem času zasedal Zbor proizvajalcev. Sejo je začel predsednik Mavricij Borc. Zbor proizvajalcev je sprejel v dnevi red naslednje:

Sklepanje o predlogu komisije za pripravo predloga poslovnika Zbora proizvajalcev in o postopku pri sprejemanju poslovnika Zbora proizvajalcev, obravnava in sklepanje o predlogu poslovnika Zbora proizvajalcev ter volitve stalnih odborov in komisij Zbora proizvajalcev.

Poročevalec komisije za pripravo predloga poslovnika Andrej Svetek je razložil postopek pri sprejemanju predloga poslovnika. Predlog je skupščina soglasno osvojila. Nato je tov. Andrej Svetek prebral poročilo komisije za sestavo poslovnika. Temu poročilu je sledila živahna razprava, v kateri so posamezni poslanci predlagali manjše korekture. Poslanec ing. Adolf Tavočar je predlagal pri razpravi o 55. členu poslovnika, naj bi ustanovili poseben odbor za kmetijstvo ali pa vsaj ustrezen pododbor za kmetijska vprašanja pri gospodarskem odboru. Poslanec Anton Hafner in Stane Bizjak pa sta sodila, da mora gospodarski odbor reševati vsa gospodarska vprašanja, vključno tudi kmetijska in da bi poseben kmetijski odbor lahko škodil enotnemu reševanju gospodarskih vprašanj. S tem mnenjem se je strinjala večina poslancev, zato je bil predlog tov. ing. Adolfa Tavočarja odklonjen. Zbor proizvajalcev je nato soglasno sprejel poslovnik.

Zbor proizvajalcev je potem izvolil še svoje stalne odbore, ki so se takoj po izvolitvi takole konstituirali:

Odbor za gospodarstvo:
Predsednik Zbone Labura, podpredsednik Anton Truden, tajnik August Brezašek, član Milan Dimnik, Milan Lacko, Franc Parinko, Jakob Mojšker, Julka Peleznik, Stefan Pavošič, Joanko Peterka, ing. Boris Pipan, ing. Vilma Pirkočič, Jakob Požar, Stane Smid in Jože Strukelj.

Odbor za gospodarske organizacije:
Predsednik Ivan Gorjup, podpredsednik Anton Hafner, tajnik Ivan Curk, član Rudolf Ganzlil, Viktor Grom, Franc Jeraj, Jože Klunjšek, Martin Mozetič, Peter Naglič, Franc Rožanc in Milan Simec.

Odbor za vprašanja dela in socialnega zavarovanja:
Predsednik Lojze Očepek, podpredsednik Rudi Peperko, tajnik Pepra Jež, član Jože Benedičič, Karel Grum, Ivan Herzog, Tereza Kovačič, Jože Leban, Feliks Razdrih, Stane Rebernek in Ivan Zagar.

Odbor za proračun:
Predsednik Stane Bizjak, podpredsednik Janko Lukan, tajnik Vinko Marinček, član Franc Berni, Franc Dragan, Jože Lukač in Bogdan Knafljič.

Zakonodajni odbor:
Predsednik Danijel Lepin, podpredsednik Andrej Svetek, tajnik Feliks Razdrih, član Milan Jakomin, ing. Anton Keželi, Mirko Lorger in Franc Stupan.

Mandatno-immunitetni odbor:
Predsednik Andrej Stegnar, tajnik Jože Prebil, član Milica Omladič, Jože Stakulič in Milan Zidar.

Odbor za predloge in priporočila:
Predsednik Rudolf Ganzlil, tajnik Stane Keber, član Marjan Gorzaroli, Ivan Golja, Janez Krmarner, Mirko Lorger in Viktor Puntarič.

S tem je bil dnevni red izvršnega zbora, zato je predsednik zaključil sejo.

M. Z.

Eisenhower in farmarji

Eisenhowerjevi predlogi o ureditvi vprašanja ameriškega kmetijstva so zadeli na tako odločen odpor velikega dela republikancev, da nekateri med njimi celo izražajo dvom, da bi lahko nespremenjeni prišli pred kongres. S svojimi predlogi o spremembah državne podpore kmetijstvu, je hotel Eisenhower najti izhod, ki naj bi pomenil kompromis s mnogih političnih in gospodarskih vprašanjih, na katera zadeva njegova administracija.

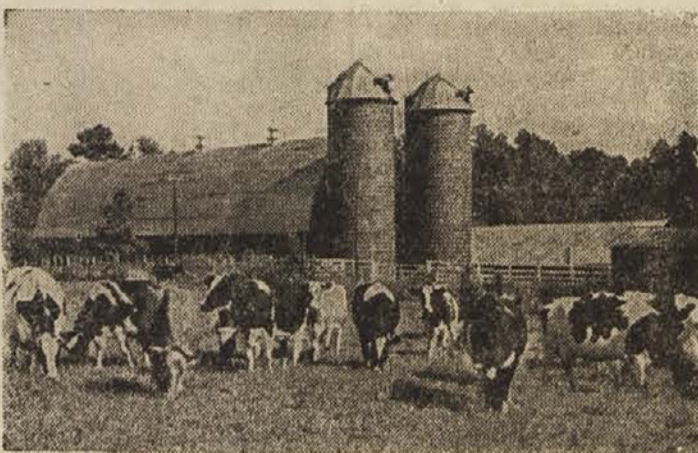
ameriškega kmetijstva je bila namreč mnogo večja kakor kupna moč po krizi prelitega prebivalstva doma in v tujini.

Nazadovanje ameriškega kmetijstva

V dvajsetih letih neprestane administracije demokratske stranke in funkcioniranja Rooseveltovega sistema podpiranja farmarjev je ameriško kmetijstvo silno napredovalo. Število prebivalcev ki se ukvarjajo s kme-

Vladni ekonomisti pa pravijo, da bo znašal l. 1955 samo še 5,4 %. Povprečni farmarski dohodek je znašal lani 900 dolarjev, torej manj od polovice delavskega dohodka.

To relativno ubožanje ameriških farmarjev se je razvijalo ob čedalje večji koncentraciji farmarskih posestev. Število majhnih farm (izpod 10 oralov), se je v primerjavi s predvojnimi skrčilo za 11 %, število velikih farm (z nad 1000 oralov) pa se je povečalo za 20 %.

Zivnorejska farma v Virginiji

tijstvom, je padlo za 31 % (oziroma za 4,1 milijone). Posejana površina se je skrčila za 0,5 % (oziroma za 2 milijona oralov). Kmetijska proizvodnja pa je narasla za 38 %. Tako zelo se je namreč povečala storilnost. Vtem ko je pred 20 leti znašal povprečni donos žita na oral 24 bušlov, znaša zdaj 37,7, pri bombažu prej 221,5 funtov, zdaj 274,2, pri tobaku prej 883 funtov, zdaj 1259 itd. Produktivnost ameriškega kmetijstva se je zlasti povečala po vojni, kar je treba pripisati predvsem uporabi kmetijskih strojev. Uradni podatki kažejo, da je 69 % traktorjev na ameriških farmah povojnega izdelka. Isto velja za 61 % kombajnov, 77 % strojev za trganje koruze itd.

Vzlic tolikšnemu napredku in povečanju produktivnosti pa dohodki ameriških farmarjev v primerjavi s celotnim narodnim dohodkom relativno nenehno padajo. Vtem ko je znašal dohodek farmarja v letih 1935-39 povprečno 9,6 % narodnega dohodka, je znašal lani samo še 6,1 %.

Kaj je z Vorošilovom?

Paris, 22. jan. (Reuter). Sovjetska agencija Tass je v poročilu o spominjski svečanosti ob 30. obletnici Leninske smrti navedla po že običajnem vrstnem redu vse sovjetske voditelje razen maršala Vorošilova, predsednika prezidija vrhovnega sovjeta. Vorošilova prav tako niso omenili med sovjetskimi prvaki, ki so bili 28. januarja ob pogrebu Škerjatova na trgu pri Leninovem in Stalnovem mavzoleju.

Težave ameriškega kmetijstva so se lani še bolj zaostrile zaradi hude suše, ki je zadel ZDA. Zlasti so trpele živnorejske farme, katerih dohodek je lani padel za 12 %.

NOVI IREDENTISTIČNI PODVIGI

PROCES V BENETKAH

Rimska vlada toži tržaški »Primorski dnevnik« pred sodiščem v Italiji

Trst, 22. jan. Tržaško sodišče je obvestilo glavnega urednika »Primorskega dnevnika«, glasila OF za STO in predsednika OF, da so proti njima sprožili sodni postopek v Benetkah. Toži ju italijanska država zaradi dveh člankov, ki ju je časnik objavil lani 11. in 29. oktobra. Razprava pred benediškim sodiščem naj bi bila 23. februarja, predsednik sodišča pa proti s sodbo tudi v primeru njune odsotnosti. Obdolžili so ju, da sta žalila italijanski narod, ko sta mu pripisala »zločinca in razbojniškega imperializma« in »da sta istovetila sedanjo Italijo s fašistično«.

»Primorski dnevnik« o procesu

»Ali lahko govorimo o italijanskem imperializmu?« — piše v uvodniku »Primorski dnevnik« in dodaja: »Lahko! To ponavljamo in bomo ponavljali, dokler nas bo le ogrožal. Drži, da obstoja ta zločinski imperializem. Se so nezacepljene rane, še so sveži grobovi nad 42.000 sinov Primorske, Trsta in Istre. Skoro pol milijona ubitih Jugoslovancev in Slovenijci, Dalmacijci, Bosni in Hercegovinci in Crni gori je krvavi dokaz tega tragičnega dejstva.«

»Sedaj bi pa Italija hotela, da je ne spominjamo na te zločine.«

»Primorski dnevnik« poudarja, da ni nikdar napadal italijanskega naroda in da ga tudi ne bo. »Italijanski narod je naš zavezanik, ker tudi njega zatirajo. Zatira ga sedanja vlada, ki ji lahko upravičeno rečemo, da je reakcijska, klerikalna, celo klero-

Ob zaključku obiska maršala Papagosa v Parizu

Paris, 22. jan. (AFP). Uradno poročilo o razgovorih med predsednikom grške vlade Papagosom in francoskim zunanjim ministrom Bidaultom v Parizu poudarja, da sta izmenjala misli o mednarodnem položaju, upoštevanje priprave na berlinsko konferenco in njene perspektive. Obravnavala sta razvoj atlantske zveze in možnost, kako le-to prilagoditi mednarodni konstelaciji. Proučila sta tudi »razvoj Balkanskega sporazuma in napore njegovih treh članic, da bi okrepile svojo obrambo. Na koncu pravi poročilo, da sta državnikta tudi tokrat ugotovila popolno skladnost grške in francoske politike, ki se opirata na iste osnove.

Priznanje tržaškega kapitalista

Trst, 22. jan. (Tanjug). Generalni direktor tržaške rafinerije Aquilla Guicciardi je izjavil, da je obnova in krepitev njegovega podjetja bila mogoča samo s pomočjo skladov Marshallovega načrta in prispevki tujih delničarjev, medtem ko Italija zanjo ni dala nobenih denarnih sredstev.

Njegova izjava je zelo zanimiva, če jo primerjamo s stalnim neglašenjem iredentistične propagande, da »Italija podpira« tržaško gospodarstvo, oziroma da Trst brez Italije ne more živeti.

DANES PO SVETU

Fanfanijeva vlada n Trst

»Lahko rečemo, da smo pripravljene lotiti se obravnavanja tržaške krize v vsako italijansko vlado, ki bo izšla iz sedanje krize. Če bo izpricala željo, da bi se konstruktivno lotila tega vprašanja,« je izjavil nedavno naš državni podtajnik Aleš Bebler. S sestavo italijanske vlade — kar se ne pomeni, da bi bila politična kriza v Italiji končana — je nedvomno odpadla tudi ovira za rešitev tržaške krize. Konstruktivnost v obravnavanju te krize, »a je vsekakor važnejša od ovire, ki jo bo treba še premagati in jo tudi pričakujemo od nove italijanske vlade. Za italijansko demokracijo bi bila velika škoda, če v zvezi s tržaško krizo in v daljnih minutostih tega ne bi upoštevali. Politična kriza v Italiji je takšnega naravnega gospodarsko-socialnega značaja in tako globoka, da jo z manevriranjem na liniji nacionalizma samo še poglobljajo in ostré.«

O tem dokaj jasno priča tudi zelo uspešni manevar popolnoma normalne bratovštine Vatikana in informbirojevcev, ki je znatno vplivala na nepriljubljeno sestavo vlade. Malone enodusna sodba, da pomeni ta sestava staro metodo, da bi notranje zadeve prikrili in njihovo ureditev odgodeli na ljubo za italijansko politično krizo nebitvenih in izsiljevalnih zunanjepolitičnih koncepcij. Ko so namreč bila poznana o sestavi leve orientirane vlade, seveda brez informbirojevcev v polnem razmahu in ko je bil malone dosežen sporazum o orientaciji na notranje reforme, so posegli vmes informbirojevci, ki so ponudili viadi podporo s pogojem, da odgodi

ratifikacijo pogodbe o evropski obrambni skupnosti in izprica nepopustljivost v vprašanju Trsta. Vatikan je z obema rokama sprejel to spletko, da bi pritislil na Fanfanija, naj opusti levo orientacijo in sestavi vlado, o kateri javnost meni, da se bo težko lotila notranje krize v Italiji.

Res, Fanfanjeva vlada bo že v tork stopila s svojim programom pred parlament, a vendar je levica razočarana, ker so hoteli pri sestavi vlade zadovoljiti predvsem monarhistično in demokristjansko desnico.

Kar se tiče zunanje politike, vladni »Messaggero« odkrito piše, da bodo parlament pozvali, naj ratificira pogodbo o evropski obrambni skupnosti, v »ugodnem trenutku«, oziroma ko bo tržaško vprašanje urejeno v skladu z aspiracijami nekaterih rimskih krogov. O tem torej ni nobenega dvoma.

Ce je »italijanska« rešitev tržaškega vprašanja kot pogoj za »privolitve« v zahodno solidarnost zelo važen element v zunanji politiki nove vlade, »kakor trdi »Messaggero«, tedaj bo ne le težko najti za tržaško vprašanje zadovoljivo rešitev, marveč je to tudi zelo slaba ocena vrednosti italijanskega činitelja v zahodni solidarnosti. Tudi za italijanski narod, ki je s strogim vajenjem De Gasperija in Pelle izprical, da želi temeljite socialne reforme, to ni nič razveseljivega.

Ce je res, da je ubrala nova vlada to pot, česar ne bi radi verjeli, vendar upamo, da bodo v Rimu naposled spoznali, da je mogoče tržaško krizo rešiti samo s konstruktivnim obravnavanjem tega vprašanja.

Iranski petrolej

Ko so bili v zabetku decembra po 14-mesečni prekinitvi obnovljeni diplomatski stiki med Veliko Britanijo in Iranom, je izhajalo iz komentarjev samo eno vprašanje: Ali to pomeni, da bo spor zaradi iranskega petroleja odstranjen z dnevnega reda? Zgodovina in potek tega spora sta znana. Duhoivi se še zdaj niso pomirili. Nasprotno, zadnje čase se spet razbur-

jajo. Tudi diplomati imajo pri tem znaten delež. Agencija Reuter je nedavno poročala, da se je Velika Britanija zahvalila ZDA za »dobre usluge« veleposlanika Hendersona v Teheranu, ki so pripomogle k obnovi anglo-iranskih odnosov. In vendar so opozovalci trdili, da to še ne pomeni, da bi bil spor poravnana, da namreč vse kaže, da bodo pogajanja »dolgotrajna in težavna«. In kmalu se je pokazalo, da je to res. Prvemu poročilu o ugodnem odmevu v Londonu, zlasti v krogih, zainteresiranih na iranskem petroleju, so sledile izjave, da je Zahedi mnogo tvegal, in tudi proti obnovitvi diplomatskih stikov med Veliko Britanijo in Iranom je nastal odpor. V Teheranu so izbruhnile demonstracije in tekla je tudi kri.

Na eni strani se, čim je Zahedi prišel na krmilo, večale možnosti, da bi poravnali spor na način, ki bi ga lahko anglo-iranska družba (in Velika Britanija) sprejela, na drugi pa je bilo čedalje očitnejše, da se za »črno zlato« ne pripravijo samo v Londonu, ampak tudi v Teheranu. V obziru na diplomatskem koraku ob obnovitvi stikov je imela znatno vlogo tudi ameriška grožnja, da bodo ZDA ustavile denarno pomoč Iranu, ki je znašala samo v prvem Zahediju izplačanem obroku 45 milijonov dolarjev. Na drugi strani pa so si skotile v lase angliške in ameriške petrolejske družbe, ker bi rade vse sodelovale v nakupu in prodaji iranskega petroleja.

Spor so napovedovali tudi članki v raznih časnikih. Vtem ko so iz New Yorka prihajali komentarji z dokajšnjim optimizmom glede prodaje petroleja iz Abadana na svetovnem trgu, so angleški časniki objavljali nasprotna zaključke. Glasilo londonskega Cityja »Financial Times« je temu vprašanju posvetilo uvodnik, poln pesimizma in napovedovanja velikih težav glede abadanskega petroleja na svetovnem trgu, češ da so tam že drugi zasedli njegovo mesto. Vidne dokaze, da je nastal spor, so prinesle informacije o sestanku petrolejskih mogotcev lani sredni septembra. Čeprav so tam dosegljivi načrti spoznanja o ustanovitvi mednarodne družbe za izvoz trzanskega petroleja na svetovni trg, niso mogli premostiti težav glede sodelovanja. Ameriške družbe zahtevajo svoj delež, ki bi po obsegu ustrežal njihovi težnji po svetovni moči, namreč 55 do 60 odstotkov. Anglo-iranska petrolejska družba pa se je tej zahtevi uprla, češ da bi bila, če bi jo sprejeli, primorana čakati cela desetletja, da bi krila svoje izgube v Iranu. m. b.

»Ne preklicujemo tega, kar smo pisali,« je dejal inž. Stanislav Renko. »Ta obožba in proces jasno pričeta, kaj bi šele bilo, ko bi bili pod Italijo.«

»Primorski dnevnik« je po vojni že večkrat prišel pred sodišče, ker je zagovarjal in branil pravice slovenskega prebivalstva v ooni A in Trstu. Pred letom dni so v Gorici sodili odsotnega glavnega urednika časnika in ga obsodili na leto dni zapora. Zadevne, če poudarimo, da so časnik napadli in tožili najbolj goreči aneksionisti. Tožili so ga Vidalijevi informbirojevci, fašisti in klerofašisti. Tožil ga je glavni tajnik informbirojevske stranke v Trstu Vidali, glavni tajnik neofašistične stranke MSI Gafter-Wondrich in celo zloglasni iredentistični škof Santin. Nekoj je prejel pismo iz Južne Italije, v katerem ga neki zagrižen šovinist poziva na dvoboj. Zdej se je vsem tem pridružila še italijanska država, ki toži in sodi časnik, ki sploh ne izhaja na njenem ozemlju.

M. Petrinč

Francove špekulacije

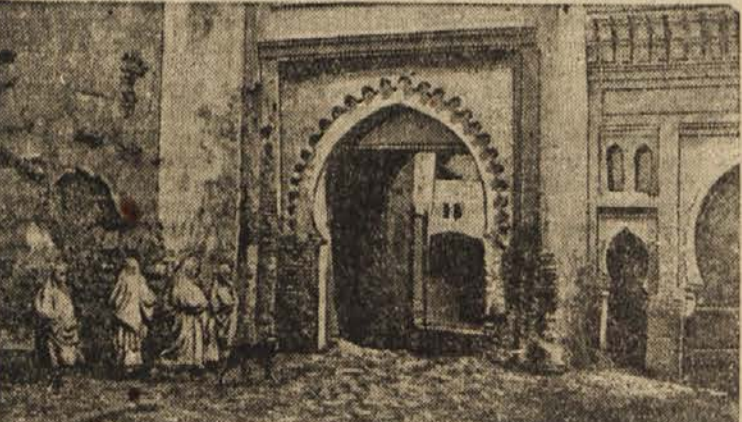
na račun Maročanov in njih francoskih »varuhov«

Tetuan, 22. jan. (AFP). Verski Bidault je obvestil vlado, da je francoskemu veleposlaniku v Washingtonu naročil, naj posreduje pri ameriški vladi, da bi tudi le-ta opozorila Španijo na »resnost

dogodkov, ki bi se lahko pripetili v Španiskem Maroku.«

Londonki »Times« sodi, da španška politika v zvezi z Marokom ne izvira zgolj iz njene užaljenosti, marveč tudi iz politike proti arabskemu svetu, ki ga skuša pridobiti na svojo stran. Časnik misli, da bo zdaj »madridska vlada, ker je bil njen položaj utrjen s špansko-ameriškim sporazumom, še manj oklevala, da bi v Maroku in v drugih krajih uveljavila svojo politiko.«

Pariški dopisnik »Daily Expressa« poroča, da nekateri ondotni diplomati sodijo, da so gibanje proti sultanu Arafu pripravili nacionalisti v Španskem Maroku skopaj z arabskimi državami in Španijo.

Tetuan v Španskem Maroku

ga in francoskega Maroka, dokler Francija ne bo spremenila svoje politike nasproti Maročanom. Izjavljuje, da ne bodo priznali oblasti novega maroškega sultana. Spomenico so prebrali tudi na velikem zborovanju v Tetuanu.

Francoske oblasti so medtem izdale vrsto varnostnih ukrepov. Vojski v Maroku so ukazali, naj ostane v vojašnicah.

Svet sultanovih vezirjev v Francoskem Maroku pa je poslal tudi francoski vladi uradni protest proti pripravam verskih poglavarjev v Španskem Maroku, da bi proglasili novega poglavarja, ki ne bo odvisen od sedanjega sultana.

Francoski zunanji minister

Italija in sovjetski blok

edina nasprotnika Balkanskega pakta

Atene, 22. januarja (Tanjug). »Vima« je priobčil članek izpod peresa Zarifisa o balkanskem paktu, v katerem pravi, da je sprilo obrambnega značaja tega pakta povsem razumljivo, če so dežele sovjetskega bloka sprožile gonjo proti sodelovanju med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo. Toda napadi na to sodelovanje ne prihajajo le z Vzhoda, marveč tudi z Zahoda, zlasti iz Italije. Časnik sodi, da so ti italijanski napadi neupravičeni in nerazumljivi, zlasti ker balkanski pakt prispeva tudi k obrambi same

Italije. Italijanska diplomacija, piše Zarifis, se na vse kriplice trudi, da bi spodkopala trojno pogodbo. Njena gonja pa ni usmerjena zgolj proti paktu, marveč tudi proti vsakršnemu sodelovanju Zahoda z Jugoslavijo. V zvezi s pisanjem nekaterih italijanskih časnikov o dozdnevem prehodu Jugoslavije v sovjetski tabor piše »Vima«, da so to bajke, ki jih širi italijanski tisk v bojzani, da bi Jugoslavija ne okrepila svojega diplomatskega položaja v zvezi s tržaškim vprašanjem.

Z VSEH STRANI SVETA

ANGLIJA

Protest pristaniških delavcev

London, 22. jan. (AFP). V londonskem pristanišču je začelo stavkati 2000 delavcev. Stavkajo v znak protesta proti »represivnim ukrepom«, soper onega izmed voditeljev prejšnjih stavk Harryja Constablea.

Dvigala za SZ

London, 22. jan. (AFP). Britanska vlada bo odselej dovoljevala britanskim ladjedelnicam, da grade dvigala za države sovjetskega bloka. Vendar bodo vsako prošnjo obravnavali poselej.

Kriminaliteta

London, 22. jan. (Tanjug). Lani je bilo v Londonu najmanj zločinov, v primerjavi s zadnjimi desetimi leti. Skupno jih je bilo 99.500, medtem ko jih je bilo 1952, blizu 110.000. Po vojni je bilo največ zločinov leta 1945, namreč blizu 129.000.

Predstavnik Scotland Yards je izjavil, da so se lani povečale tatvine in zaporje za 16 % v primerjavi s kronjani v juniju, ko je bilo v Londonu mnogo ljudi.

ZDA

Investicije v tujini

Washington, 22. jan. (USIS). Ameriški koncerni so vlozili nad 16 milijard dolarjev v gospodarstvo drugih držav. Ameriške investicije v tujini

NOVA ZELANDIJA

Nov vir atomske energije

London, 22. jan. (Reuter). Direktor postaje za atomska raziskovanja v Harwellu Cockroft je izjavil, da bodo parovulkanskega izvora v severni Novi Zelandiji izkoristili za pridobivanje teške vode, le-to pa spreminjali v atomsko energijo.

TURCIJA

Francoske predvojne terjatve

Ankara, 22. jan. (Tanjug). Turčija in Francija sta podpisali sporazum, s katerim sta uredili turške dolgeve iz 1939. Turčija bo izplačala Franciji 225.000 funtov v turških lirah, ki jih bo porabila francosko veleposlanštvo v Ankari.

AVSTRILIJA

Škoda zaradi plazov

Dunaj, 22. jan. (Tanjug). Za zdaj še niso natančno ocenili škode, ki so povzročili plazovi v zadnjih tednih. V pokrajini Vorarlberg je bilo porušeni nad 50 kmečkih hiš. V Blouzu je bil ubit vsak peti prebivalec in je bila uničena vsa živina. Gmootna škoda znaša samo v Vorarlbergu kakih 17 milijonov šillingov.

KENIJA

Smrtne obsode domačinov

Nairobi, 22. jan. (AFP). Kenijsko vrhovno sodišče je obsodilo na smrt

20 Afričanov zaradi ubojev, nekatere izmed njih pa zavoljo udeležbe pri nekem pokolju.

PAKISTAN

Železniška katastrofa

Karachi, 22. jan. (AFP). Železniška nesreča, ki se je pripetila na progi Karachi-Lahore je terjala 300 do 400 žrtev. Nekateri priče trdijo, da natančnega števila žrtev sploh ne bo moč ugotoviti, ker so trupla popolnoma zoglenela, večidel vagonov pa je bil upepeljen. Do nesreče je prišlo, ker se je ekaprejni vlak zalotil v cisterne s petrolejem in se je ta vžgala. V vlak se je vozil tudi pakistanski zunanji minister Zafrulah Kan, ki je ostal nepoškodovan.

KOREJA

Nesreča na morju

Inčon, 22. jan. (AFP). Transportna ladja, ki se je iz Inčonskega pristanišča odpeljala na Formozo z nepopravljivimi kitajskimi ujetniki, je trčila v čoln, v katerem je bilo 50 vojakov ameriške mornariške pehote. Pri tem je utonilo 26 vojakov, ostale so rešili, a so bili vsi ranjeni.

GUATEMALA

Atentat

Guatemala City, 22. jan. (AFP). Neznanci so ranili podpredsednika republike Arriola, ko se je vračal z avtomobilom z nekoga zborovanja. Atentatorji so streljali nanj in ga zadeli v rame.

Kako bi dosegu

POVEČANJE IZVOZA IZ SLOVENIJE ZA TRI MILIARDE DINARJEV

Glede na obveznosti, ki jih imamo letos nasproti tujini, zlasti v zvezi s povračilom kreditov, prejetih v sušnem letu 1952-53, po drugi strani pa spričo novih proizvodnih kapacitet, ki pridejo v poštev za izvoz, določa osnutek plačilne bilance za letošnje leto razširjenosti naše zunanje trgovine, zlasti izvoza, ki ga moramo povečati nasproti letu 1952 za 20 odstotkov, če hočemo poleg plačila finančnih obveznosti z izvozom plačati ves potreben uvoz, zlasti tudi večji uvoz surovin, ki ga terja predvideno povečanje proizvodnje v predelovalni industriji. Uspeh tega prizadevanja bo v precejšnji meri odvisen od gospodarstva Slovenije, ki je že lani povečala vrednosti izvoženega blaga na 10,5 milijarde din nasproti 9,3 oziroma 8,8 milijarde dinarjev v prejšnjih dveh letih, letos pa bomo skušali doseči izvozno vrednost 13,5 milijarde dinarjev, to je za 3 milijarde din več kakor lani. Možnosti za tako povečanje izvoza so dane, zlasti v industriji, saj bi marsikatero podjetje lahko več proizvodilo za

izvoz ali pa bi se vključilo v izvozno trgovino.

Ze lanko leto se je v statistiki izvoza Slovenije pojavila nova vrsta proizvodov, ki jih prej nismo izvažali. Tako so tekstilne tovarne v Sloveniji začele izvažati svoje blago na tuja tržišča in so do konca leta izvozile tekstilnih izdelkov za skoraj 800 milijonov din. Tudi papirna industrija je začela izvažati svoje proizvode in je v prvih treh četrtletjih pri izvozu dosegla izkupiček 130 milijonov din. V izvoz se je vključila v večji meri tudi kovinska industrija, ki zaznamuje v izvozu nekatere nove proizvode (žičniki, orodje, deli plugov, fittingi, emaljirane kopalne kadi), nadalje naša finalna lesna industrija (ki je začela izvažati tudi zložljive stole) ter elektroindustrija.

Najobčutnejše povečanje izvoza iz Slovenije je letos predvideno v tekstilnem sektorju, kjer je računati za nadaljnjim povečanjem izvoza na 2,3 milijarde din. Letos bo začela obratovati tudi Tovarna aluminija v Kidričevem, ki bo hkrati začela izvažati aluminij in je računati, da bo do konca leta izvozila za okrog 600 milijonov din aluminija.

ja. V večji meri se bosta vključila v izvoz finalna lesna industrija in kovinska industrija.

INVESTICIJE ZA POVEČANJE IZVOZA

Da bi izkoristili vse možnosti za povečanje izvoza, je Trgovinska zbornica za Slovenijo te dni sklicala vrsto sestankov po strokah, na katerih so razpravljali, kje imamo še neizkoriščene možnosti za izvoz in kaj bi bilo treba storiti, da se izvoz še poveča. Ugotovljeno je bilo, da bi se marsikatero podjetje lahko vključilo v izvoz ali pa bi lahko povečalo izvoz z razmeroma majhnimi investicijami, bodisi z nabavo potrebne moderne stroja ali s postavitvijo potrebne naprave. Po dobljenem zagotovitvi bodo letos imele prvenstvo tiste investicije, ki lahko že v tem letu omogočijo povečanje izvoza in nam tako prinesejo v kratkem času tiste devize, ki bi bile morda potrebne za nabavo stroja ali naprave v tujini. Seveda pa je temeljni pogoj za povečanje izvoza, da so dani z deviznimi predpisi in izvoznimi koeficienti takšni pogoji, ki izvoz omogočajo in ga stimulirajo, po drugi strani pa da izvozni koeficienti ne podražujejo brez potrebe uvoza reprodukcijskega materiala. Marsikateri panogi oziroma tovarni pa novi devizni predpisi v zvezi z novimi deviznimi koeficienti, ki veljajo od prvega januarja, teh pogojev ne nudijo. Tako se je n. pr. izvoz lesa docela ustavil. Odpraviti bo treba tudi anomalijo, da je zaradi naših deviznih predpisov danes otežkočen predvsem izvoz v države s trdno valuto, ki bi ga morali najbolj pospeševati. V teh vprašanjih ne smemo izgubljati časa. Po dobljenih informacijah pripravljajo na merodajnih mestih že nekatere korekture zlasti izvoznih koeficientov, ki naj odpravijo nastale neskladnosti.

Lesni sektor izvoza do letos dal za dve tretjini manjši izvoz mehkega žaganega lesa, kar je posledica omejitve sečnje. Znanost del nastalega primanjkljaja pri izvozu tega lesa bomo nadomestili z večjim izvozom končnih lesnih izdelkov. Da to dosežemo, bodo nujno potrebne nekatere investicije v lesni predelovalni industriji, zlasti v obratih za proizvodnjo lesenit, furnirja in vezanih plošč ter v tovarnah po-

hištv. Potrebne so sušilnice in stiskalnice, razen tega pa so potrebni večji krediti za zalogo lesa, kajti le z oblašanim lesom je mogoče izdelati kvalitetne lesne izdelke za izvoz in kvalitetno pohištvo, oziroma se bomo izognili pogostim reklamacijam, ki nam povzročajo škodo v zunanji trgovini. Izvoz pohištva se lahko z razmeroma majhnimi investicijami poveča za 80 odst. Precejšnje so tudi možnosti za povečanje izvoza galanterijskih lesnih izdelkov.

Podobne potrebe po investicijah za povečanje izvoza ima tudi naša usnjarska industrija, ki bi lahko povečala svoj izvoz od 250 na 400 milijonov dinarjev. Ugodni so pogoji predvsem za izvoz svinjskega usnja in galanterije iz tega usnja. Tovarna na Vrhniki bi lahko povečala svojo proizvodnjo za 30 %, če bi došla več surovih koz (kar se dá doseči z obveznim odiranjem ali pa vsaj s prepovedjo prodaje surove slanine s kožo). Naša industrija usnjene galanterije lahko z razmeroma majhnimi investicijami poveča svoj izvoz od 40 na 130 milijonov din. Zato bo vrhniška tovarna izvažala svinjsko usnje je, kolikor ga ne bo potrebovala industrija usnjene galanterije, ker daje izvoz tega usnja v obliki izdelkov znatno večji izkupiček v devizah.

Letošnja zima je smučarjem precej naklonjena

Berite in naročajte «Ljudsko pravico-Borbo»!

Zagrebski velesejem bodo razširili

Zagreb, 22. jan.

Po odobritvi sklepa o zgraditvi novega sejmišča v Zagrebu, ki naj bi obsegalo kakih 160.000 m² razstavnega prostora, proučujejo zdaj tudi ukrepe o gospodarski razširitvi zagrebskega velesejma. Novo sejmišče, ki bo za daljšo dobo zadovoljilo vse potrebe mednarodnih in narodnih velesejmov, bo dograjeno v treh ali štirih letih. Predstavniki velesejma pa pravijo, da bodo že letos glede razstavnega prostora lahko ustregli domačim in tujim razstavljalcem.

Komisija za zgraditev in razširitev zagrebskega velesejma je sklenila, da bodo letos in prihodnja leta na sedanjem prostoru velesejma opravili obsežna dela. Zgradili bodo več novih eno- in dvonadstropnih paviljonov, ki bodo dograjeni pred začetkom letošnjega jesenskega velesejma. Montažni paviljon jesenskega ve-

lesejma bodo prenesli drugam in tako pridobili 9000 m² razstavnega prostora, v paviljonih in precej prostora na prostem. Toliko prostora je manjkalo na lanskem mednarodnem velesejmu. Prihodnje leto bodo razširili še nekaj paviljonov in dobili več tisoč kvadratnih metrov razstavnega prostora. Ko bodo gradili nove paviljone, bodo računali s tem, da bi jih po premetitvi sejmišča lahko uporabili tudi v druge namene.

Proučujejo tudi možnost, da bi organizirali tudi ločeno razstavo pomorstva na Reki, ki bi bila hkrati s jesenskim mednarodnim velesejmom kot njegov sestavni del. Pobudo za to so dali predstavniki MLO Reke. S takšno razstavo bi se naše pomorsko gospodarstvo, ladjedelništvo in nekatere druge panoge močno uveljavile, hkrati pa bi znatno razbremenili razstavnih prostor v Zagrebu.

Kranjska TISKANINA namerava modernizirati proizvodnjo

Podjetje želi najeti kredit v znesku 641 milijonov din

Leta 1928 so v Kranju začeli graditi tekstilno tovarno »Jugobruna«. Rast te tovarne je bila značilna za porajanje industrije v polkolonialni Jugoslaviji. Industrija je bila silno pičila, konkurenca torej ni strašila, izredno cenene sile je bilo v izobilju, porabili je bilo moč stroje, ki so v industrijsko razvitejših državah že spadali med »staro, nerabno šaro. Lastniki »Jugobruna« so zato privlekli v Kranj stare, že amortizirane strojne naprave iz češkoslovaških tovarn. Ti stroji še vedno stojijo v nekdanji »Jugobruni« oziroma sedanji »Tiskanini« — Na nekaterih izmed teh so še letnice rojstva: 1885. leto.

Po vojni se je ta tovarna še povečala in je največje tekstilno podjetje v okraju. Leta 1952 je začelo prodirati s svojim blagom na inozemski trg. Lani je izvozilo že za 720 milijonov deviznih dinarjev blaga, letos pa se njen izvoz še občutno povečuje.

Toda nenačrtana graditev tovarne in njene zelo zastarele strojne naprave že resno grozijo, da bo proizvodnja začela nazadovati. Inozemska tržišča, ki si jih je »Tiskanina« pridobila lani, bo mogla uspešno obvladati le, če se bo vsaj postopoma začela modernizirati, ker je glede tehnične

ureditve daleč zaostala za modernimi inozemskimi tekstilnimi obrati.

Zato je tovarna sestavila investicijski program, ki pa se ga bo mogla lotiti le, če ji bo uspelo najeti pri Narodni banki v Beogradu ustrezen kredit v okviru razpisane natečaja. »Tiskanina« bi potrebovala 641.188.000 din kredita, ki bi ga odplačala v 15 letih, s 5 % letnimi obrestmi. Okrajni ljudski odbor Kranj je na torkovi skupni seji splošnega zbora in zbora proizvajalcev že sklenil prevzeti jamstvo »Tiskanine« za najetje tega kredita, zastopniki podjetja pa so nato odšli na licitacijo kredita v Beograd.

Proračuni kažejo, da bi bile te investicije zelo rentabilne. Tovarna bi z njimi lahko povečala proizvodnjo tiskanih tkanin za 33 %. Podjetje bi moglo oplemenjati celotno svojo proizvodnjo tkanin, medtem ko mora pri sedanjih razmerah dobavljati letno okrog 4 milijona metrov surovih tkanin, zaradi premajhne zmogljivosti tiskalnice. Tovarna bi lahko povečala proizvodnjo tkanin iz umetnih vlaken letno za okrog 4 milijone metrov ter bi se torej mogla preusmeriti od predelave bombaža tudi na pre-

delavo cenejše stanične volne. S tem, ko bi tovarna proizvodnjo novih surovin nadomestila s proizvodnjo tiskanih tkanin, bi dosegla ugodnejše prodajne cene sedanjega blaga in hkrati ustvarjala večje družbene datjave. Zaradi cenejših uvoznih surovin in manjše porabe uvoznega materiala bi podjetje omogočilo skupnosti letno kakih 51 milijonov deviznih dinarjev, sebi pa bi podjetje z investicijami občutno zmanjšalo proizvodnje stroške.

M. Z.

NI RAZLOGA ZA PODRAŽITEV TEKSTILNEGA BLAGA

Stališče tekstilnih veletrgovskih podjetij Slovenije in Hrvice

V zadnjem času so nastale med potrošniki glede na uveljavljanje novih gospodarskih uredb in spričo napovedanega velikega izvoza tekstilnega blaga vznemirljive govorice, da se bo tekstilno blago podražilo, kar je izzvalo večje povpraševanje v nadrobni trgovini. Glede na vse to bo gotovo zanimalo tudi širšo javnost, kako gleda na vprašanje bodočih cen tekstilnega blaga naša veletrgovina.

Preteklo sredo so se v Celju sestali predstavniki tekstilnih grosističnih podjetij Slovenije in Hrvice, da razpravljajo o vplivu novih gospodarskih predpisov na cene, plače in promet v tekstilni trgovini, kakor tudi o nameri tekstilne industrije, spreminiti pogoje glede rabatov in frankature.

Zastopniki grosističnih podjetij so v razpravi izrazili vsesokotno mnenje, da v celoti vzeto ni nobenega razloga za zvišanje cen, razen kolikor bi novi način obračunavanja deviz ob pretiranih tečajih vplival na ceno uvoznih surovin. Kar pa se tiče davka na promet, se bo prej ali slej pokazala potreba znižati ta davek na voljeno blago, ki je tudi po lanski pocenitvi še vedno nesorazmerno drago v primeri z bombažnim, zlasti če vzamemo za primerjavo predvojnne cene ali pa cene na svetovnem trgu.

Tudi ni nobenih znamenj, da

bi se bilo bati pomanjkanja blaga na notranjem trgu.

RABATI IN VLOGA VELETRGOVINE

Trenutno veliko povpraševanje po tekstilnem blagu je predvsem posledica govorice o podražitvi in ustvarjanju psihoze o velikanskem izvozu. Na trgu je zmanjkalo nekaterih važnejših vrst blaga. Ta položaj so izkoristila nekatera večja podjetja, ki so uknila ali zmanjšala rabate trgovini oziroma so uknila dajanje franko ambalaža ali franko tovornina. Večina ostalih podjetij pa se ne strinja s takimi spremembami, ki so v nasprotju s staro prakso, kakršna velja tudi v mednarodni trgovini s tekstilnim blagom.

Tekstilna veletrgovina je doslej prodajala blago po tovarniških cenah in je vse svoje stroške krila le z rabati (v nasprotju s kapitalistično veletrgovino v stari Jugoslaviji, ki je poslovala z maržami 10 do 20 %). Ta način trgovanja je znatno olajšal nabavo blaga detajlistični trgovini, ki danes lahko dobi po tovarniških cenah v grosističnem podjetju na enem mestu dober asortiman, še bolj pa bo potreben v prihodnosti, ko bomo šli na pot decentralizacije nadrobne trgovine, ki bo še bolj navezana na grosiste. Gotovo pa bi bilo poslovanje na dosedanj način zelo otežkočeno, če grosistična podjetja zaradi zmanjšanja ali uk-

nitve rabatov ter frankature ne bi mogla več nuditi blaga po tovarniških cenah in bi bila primorana sestavljati samostojne kalkulacije cen.

POTREBA STANDARDIZACIJE KVALITETE

Na konferenci so razpravljali tudi o važnosti kvalitete tekstilnega blaga. Napredek na tem področju bomo lahko dosegli le tedaj, če bomo uvedli kvalitetne standarde, ki bodo zajemali glavne kvalitativne lastnosti (gostoto, težo, širino, število preje in stalnost barve) in če bomo hkrati uvedli tudi kvalitetne oznambe glede ravnanja s tkanino pri pranju in sestavi preje. Takšne standardne predpise in kvalitetne oznambe poznajo v vseh tehnično naprednejših državah in so nujno potrebni, da se kupec lahko pri nakupu prepriča, kakšno je blago, ki ga kupi. Naposled so na sestanku razpravljali o nesolidnih kupcih oziroma plačnikih, ki po več mesecih ne poravnajo faktor nasproti dobaviteljem, kar posebno velja za odnos med grosisti in nadrobno trgovino.

Naročajte družinsko revijo »Obzornik«. Celoletna naročnina 500, za člane Prešernove družbe pa 450 din

V vsako hišo knjige Prešernove družbe

S PLENUMA GLAVNE DRŽAVNE ARBITRAŽE

Kakšne bodo kazni za kršitve gospodarskih predpisov

Na plenumu Glavne državne arbitraže so razpravljali o glavni nalogi Državne arbitraže v uveljavljanju novih gospodarskih uredb. Predvsem so govorili o novi pristojnosti Arbitraže kot gospodarskega sodišča, ki izreka kazni proti gospodarskim organizacijam in proti njihovim uslužbenecem za kršitve gospodarskih predpisov. Razen tega je plenum sprejel splošne uzoze za blagovni promet (kodeks pravil o medsebojnem postovanju podjetij).

NOVA VLOGA ARBITRAŽE

Glede nove pristojnosti Arbitraže je treba zlasti poudariti pooblastilo, da izreka kazni za kršitve gospodarskih predpisov in uvede prisilno likvidacijo podjetja.

Arbitražna bo kaznovala za dejanja, ki veljajo v gospodarstvu za nedopustna, torej za gospodarski kriminal (n. pr. kršitve predpisov o trgovini, zunanjetrgovinskem in deviznem poslovanju, predpisov o združevanju podjetij) o knjižgovodstvu, o delu železnice in pošti (Rd.). Kazni za kršitve predpisov bodo visoke denarne globe, posledice kaznovanja pa ustrezni upravni ukrepi pristojnega državnega organa, tako da bo podjetju, ki se ukvarja s zunanjetrgovinskimi posli, prepovedano delo za zmeraj ali za določen čas, če bo kaznovano z odlokom Arbitraže. Na podlagi arbitražne prakse bodo stasoma vsesokor zbrali gradivo za popolnejšo kodifikacijo v gospodarstvu nedopustnih dejanj.

Dejanja gospodarskega kriminala seveda niso nič novega, saj smo jih imeli tudi doslej, a zaradi nepopolnosti zakonskih predpisov nismo vedeli, kaj velja za kriminal in kaj ne. Mnoga teh dejanj so veljala sicer za nedopustna, toda kazni so bile dis-

plinske ali pa administrativni ukrepi. Nove uredbe pa mnogo jasneje kakor doslej precizirajo bistvo teh dejanj, a hkrati uvajajo tudi novo sodno pristojnost, ker bo Arbitražna izrekala kazni kot gospodarsko sodišče. S tem dobe dejanja formalno tisti značaj, ki ga v bistvu imajo, namreč značaj gospodarskega kriminala.

POSLEDICE STEČAJA

Z novimi predpisi se uvaja tudi prisilna likvidacija podjetij. Za delovni kolektiv pomeni prisilna likvidacija podjetja hkrati tudi prenehanje podjetja, kar se tiče njegovih organov upravljanja, je Arbitražna pooblastena, da izreka kazni proti članom delavskih svetov in upravnih odborov, proti direktorjem in ostalim vodilnim uslužbenecem v podjetju, ki je prešlo v prisilno likvidacijo, in sicer tako, da jih lahko obsoja na izgubo pravice, da bi bili voljeni v organe upravljanja ali postavljeni na vodilna mesta, in sicer ne samo v gospodarskih organizacijah, marveč tudi v državni upravi za čas, ki ga določi Arbitražna s svojim sklepom.

Posledice nevarnosti prisilne likvidacije bo, da bodo podjetja ob navezovanju poslovnih stikov upoštevala finančni položaj druge stranke. Upniki lahko krijejo svoje terjatve nasproti podjetju, ki je prišlo v stečaj, sorazmerno in v okviru stečajne mase, in sicer šele potem, ko so iz krite prvenstvene terjatve (obveznosti in kritje splošnih družbenih potreb, terjatve socialnega zavarovanja, dolгови banki za stalna obratna sredstva in šele potem upniki in podjetja v skladu z višino svojih terjatev). Podjetja z neurejenimi ali nesolidnim poslovanjem lahko torej pri-

žakujejo, da bodo vsa ostala podjetja navezovala poslovne stike z njimi z dokajšnjo rezerviranostjo in opreznostjo, ker bodo v primeru stečaja njihovi partnerji utrpeli škodo skupaj z njimi.

NOVA PRAVILA O MEDSEBOJNEM POSLOVANJU PODJETIJ

Po plenumu se je uredništvo »Borbe« obrnilo na predsednika Državne arbitraže dr. Aleksandra Goldsteina, s prošnjo, naj pojasni pomen uzane in značaj dela, ki ga bo opravljala Arbitražna v smislu novih gospodarskih uredb.

V začetku svojih poljskih je dr. Goldstein poudaril, da so bile splošne uzoze za blagovni promet predvsem potrebne zato, ker doslej sploh nismo imeli predpisov s področja imovinsko-pravnih odnosov podjetij. Uredbe Zveznega izvršnega sveta so pretično organizacijske narave. Zato je bilo potrebno na podlagi dosedanje prakse in naših sedanjih potreb izdati pravilnik o medsebojnem poslovanju podjetij. Podjetja so v svojem vsakdanjem delu imela velike težave, ker so bili tudi predpisi stare Jugoslavije zastareli (nekateri izmed njih so bili stari blizu 150 let), kolikor pa bi lahko upoštevali posamezna pravila, je bila težava v tem, da je bila predvojna Jugoslavija razdeljena na šest pravnih področij, pripadajočih različnim pravnim sistemom. Enotne sodne prakse torej ni bilo, pa tudi ne enotnega vrhovnega sodnega foruma.

Splošne uzoze so popoln in zakrožen kodeks pravil o medsebojnem poslovanju podjetij. Podjetja bodo v njih našla vse, kar jim je potrebno za vsakdanje poslovanje. Njihov gospodarsko-politični pomen je v

tem, da smo prvokrat dobili enotna pravila za vsa Jugoslavija kot enotno gospodarsko področje.

Nove uzoze so sprejele pridobitve moderne pravne znanosti in v njih so vključena za tujim svetu veljavna pravila, s čimer bo olajšano delo naših zunanjetrgovinskih podjetij. Gospospodska podjetja, organizacije in spodska zbornice so pozdravile uzoze in tudi same s pripombami in predlogi sodelovale pri njihovem sestavljanju.

ODGOVORNOST PODJETIJ IN USLUŽBENCEV

Glede nove pristojnosti Arbitraže za kaznovanje kršitev gospodarskih predpisov je tov. Goldstein rekel, da je pomen novih gospodarskih uredb v tem, da precizirajo določena delovanja, ki niso več prekršek v smislu delovnih predpisov, pa tudi ne kaznivih dejanj v smislu kazenskega zakona. To so dejanja, ki jih lahko videti smatramo za tujim svetu veljavna kazenska dejanja in v tem oziru že Kazenski zakon je v tem oziru že nekolkol zastarel, predvsem zato, ker po njem ne morejo biti odgovorna podjetja kot takšna, ker ne predvideva odgovornosti pravnih oseb, marveč samo posameznikov. To novih predpisih pa so odgovorna podjetja in uslužbenec.

V postopku pred Arbitražno nastopata podjetje in njegov odgovorni uslužbenec kot obdolžene, prijavi ali ju in zastopa javni pravobranilec ali ju in zastopa inšpektorja. Obtožene Arbitražno pritožijo se na višjo Arbitražno proti razsodbi prvostopenjske. S tem se podane ustrezne procesne garancije, ki ustrezajo značaju in težini teh dejanj.

Rudnik kamene soli v Tuzli bodo modernizirali

Tuzla, jan.

Na skupni seji obel. tov je Mestni ljudski odbor Tuzle dal rudnikom lignita v Kreki in kamene soli Tušanji jamstvo za kredit iz splošnega investicijskega sklada. Samo za dograditev pred dvema letoma začetih objektov rudnika lignita v Kreki bodo potrebovali v letih 1954 do 1956 eno milijardo 956.000.000 dinarjev investicijskih sredstev. Letos bodo znašale investicije v Kreki 611.800.000 dinarjev. To bo omogočilo, da bo ta naš največji rudnik lignita že leta 1957 povečal proizvodnjo na 2,5 milijona ton lignita za razširjeno industrijo — tovarno natron-papirja

v Maglaju, termoelektrarno v Lukavcu in našo prvo koksarno v Lukavcu.

Za dograditev rudnika kamene soli, ki so ga začeli graditi že leta 1950, bodo potrebovali eno milijardo 400 milijonov dinarjev investicij. Po generalnem načrtu, ki je bil pred dvema dnevnoma odobren, naj bi začel ta rudnik obratovati leta 1956. Samo letos bodo znašale investicije 396 milijonov din. Strokovnjaki računajo, da se bodo vse investicije za zgraditev rudnika kamene soli Tušanji rentirale že v enem letu oziroma da bo vrednost v enem letu nakopane kamene soli enaka vsoti investiranega denarja.

NAŠIM MLADIM BRALCEM

VODNI KUKEC

Pred petindvajsetimi leti v našem najmanjšem mestec. Po mladinski dopoldan v gimnazijem poslopu. V prvem razredu sta bila dva učenca iz Velike vane. Krojačev sin Ivan in mizarjev sin Ivan. Mizarjev je bil vedno najboljši dijaki tega razreda. Vsem je bil dober prijatelj. Vsega je znal, tudi matematike in vsega, kar je šibkejši, če jih je kdo napadel. Največ se je družil z Ivanom, s svojim sovaščanom. Ivanova sestra hodila v šolo in iz nje dohodila je hodila v šolo in iz nje dohodila je hodila v šolo...

Ves razburjen je tekel s kukcem v pesti na najbližjo trato, daleč stran od vode. Vrgel ga je v travo in počenil k njemu. Kukec se ne gane. Marko že pozna te vragolije. Tako delajo kukci. Potaje se, ko da so mrtvi. Marko čaka, toda kukec se še vedno ne premakne. Morda ga je zadavil v pesti? Se bolj! Ga vsaj ne bo treba ubijati s plinom

Marko je pritekel domov. Taki je pograbil škatio, v kateri je imel nabodene žuželke, hrošče in metulje. Gospodinja se je zaradi tega jezila. Zahtevala je, naj Marko opere roke in sede za mizo h kosilu. Marko pa, ko da ne sliši. Nič ni lačen. Ogleduje si žuželke in razmišlja: Rogača ima tri različne strigalice. Devet in štirideset različnih žuželk ima vsega skupaj. In kakšne redkosti med njimi, take, ki jih v petrodi težko srečaš in še teže v domači Lepa zbirka! Dober lov! To je bil res lep uspeh. Ostalo je še en prostor prazen. V kotu, petdeseti prostor. Tega hrani črna vodna kukec. Ze sedem dni oprezuje za njim ob mizi, da ne more ujeti. Skrivnosten je ta vodni kukec. Priplava na površje, da zajame zrak, toda že tak hip se naglo potopi v globlino. Marko ga poskuša ujeti z rokami. Ze stokrat najmanj je pokušal, toda do danes ga še ni ujel. Zaradi tega vodnega kukca je Marko zelo vznemirjen. Zdi se mu, da ga draži. Mlaka je velika, voda kukec, ko da priplava najraje na površje prav pred Markovim nosom. In še kako! Z zadnjim delom telesa. Mar se iz lovca norčuje?

Po strmem bregu

STEKLENA GORA

Zivela sta oče in sin. Nekoč oče zbolil in umre. Na smrtni postelji je naročil sinu, naj se poroči samo z dekletom s Steklena gora. Zato se napoti mladenič iskati Steklena goro. Hodil je, spraševal, a nihče mu ni vedel povedati, kje je ta gora. K samemu Soncu je šel. Tudi to mu ni vedelo povedati. Ob slovesu mu je svetlovalo: »Pojdi k Vetru, morda ti on kaj pove. Veter včasih pride tudi v take kraje, kamor jaz ne morem.«

Ko je našel Vetra, mu je ta dejal: »Da, vem, kje je Steklena gora, toda nanjo se vzpeti, je zelo težko. Mačka bi morala imeti devetindevetdeset krepčev, vse bi si jih izbrusila, na goro bi se pa le ne vzpela. Ampak jaz grem ravno sedaj tja, sedi mi v naročje in te ponese.«

Na gori je našel mladenič štiri dekleta. Izbral si je najmlajšo. Toda njena mati, čarovnica, je ni hotela dati kar tako. Dejala mu je: »Če hočeš mojo hčer, moraš z leseno žago in leseno sekuro posekati ves ta gozd v enem dnevu.« Mladenič je zaskrbelo. Tedaj mu reče najmlajša deklica, naj nikar ne skrbi, naj leže in mirno spi. Ko je mladenič zaspal, sname deklica z roke prstan, ga vrže ob tla in gozd je bil posekan. Drugi dan ukaže čarovnica: »Tu imaš naprstek, z njim izprazni morje, da bodo orači jutri lahko zorali dno.« Zopet mu je prišla na pomoč najmlajša sestra s svojim prstanom. In morje je bilo takoj suho. Predno sta se poslovila, mu je deklica naročila:

samo jaz. Ostala bo moja skrivnost, kako sem ga našel v mlakici...

Ko si je Marko obleko na pol posušil, se je oblekel. Plen je zarmotal v širok list. Kukca je prinesel v gospodinjino majhno stanovanje. Z njo je kaj hitro opravil zaradi zamazane obleke. Vrgel se je v vodo samo zaradi tega kukca. Zaradi njega bi se skoraj

utopil. Gospodinja je bila zadovoljna, da se je zgodilo manjše zlo; dala je Marku čisto perilo in novo obleko. Neumna fantovska leta, je pomislila, kaj moremo. Zmerjala pa je gospodinja tudi profesorja, ki zahteva od dijakov take neumnosti... No sedaj bo tega konec. Ulovljen je tudi zadnji kukec, petdeseti!

Toda s tem še ni bila zadeva opravljena. Razpadajoča žuželka je smrdela. Smrdelo je za mizo, v vseh kotih, celo v postelji. Tri dni se je Marko trudil, da bi ta smrad odstranil. Gospodinja se je jezila. Marku je pretila, da ga naslednje leto ne bo več vzela na stanovanje, ker se ji zdi malo prikrknjen. Četrtega dne je jelo tudi njemu presedati. Smrad mu je zastrupil življenje. Jest ni bilo mogoče, ne spati, ne dihati! Ali Marko — ali mrhovina! Vrgel jo je v škatico, pa v peč na ogenj. V hipu je vse zgorelo. Gospodinja pa je zračila stanovanje, kakor po pogrebu.

Marko je bil ves potr. Tako je bil žalosten in nesrečen, da je moral bežati od doma. Poiskal je hišo in družbo, kjer je bilo vse živo in zdravo. Noge so ga same nesle k Ivanu. Potrkal je na vrata. Odprla mu je Ivanova teta. Kakor da bi bil z mamom. Ivan in teta sta tiho, toda na obrazih jima je videti, da sta za-

pride lisjak in že od daleč zavpije: »Golobčica, vrzi mi takoj dva golobčica!«

Nekega dne pride pod brezo lisica in reče: »Dober dan, golobčica, ali bodo tvoji golobčki kaj kmalu vzleteli?«

»Čez dva tedna, gospod lisjak,« de ponosno golobica. »Aha, torej čez nekaj dni pridem in dati mi boš morala svoje golobčice. Če ne, splezam na drevo in požrem še tebe zraven.«

Golobica je bila obupana, nič več ni grulila, tiho je letela in iskala hrano. Sreča jo divja raca in jo vpraša, kaj ji je. Golobica pove, raca pa reče: »Nič se ne boj, neumnica, saj lisjak ne more splezati na drevo. Tam si čisto varna pred njim. Kar naženi ga.«

dovoljna. Marko sede k Ivanu, ki čaka na večerjo, in se stisne bliže k njemu. Ne moreš živeti sam! Prijetno je, nasloniti se na prijatelja. Ivan je objel Marka kot to delajo zdravi in veseli fantje. Marko ga povpraša: »Kako je s tvojo zbirko žuželk?«

»V njej je vse, razen vodnega kukca.«

Teta meša žgance v železnem loncu in se rada meša v pogovor: »Kje žiti ta kukec, otroci?«

»V vodi,« ji razlagata.

»To je vodni kukec.«

»No, tedaj so vaše zbirke lahko tudi brez njega,« pravi tetka na to.

»Zanj bi morali vi biti ribiči z mrežo ali potapljači s pripravami, da bi se spuščali za njim na dno. Kar odrecite se vodnemu kukcu. Lovite tisto, kar se da ujeti. Držite se zemlje.«

Tetka pripravlja mizo za večerjo. Danes jo pogrinja izjemoma s prtom. Nanj postavi tri krožnike. Tretji je za Marka. Ivanova tetka mu naloži poln krožnik vročih žgancev in jih polije s smetano. Ivan pomežikne Marku. Tako, kot to stori zdrav, lačen deček, ki vidi pred sabo poln krožnik. Medtem ko je jedel slastne žgance, se je Marko le počasi omehtal in odkril svoje skrivnostni tetki in Ivanu. Teta je dejala Marku: »Moral bi kukca sušiti na soncu, morda bi nehal smrdeti.«

Marko pa je zamahnil z roko: »Bolje je tako, saj ga itak nisem ujel živega.«

»Kar pojdi, od koder si prišel, ničesar ne dobiš,« mu odvrne golobčica.

»K tebi splezam!« ji zagrozi lisjak.

»Kako pa, saj ne znaš plezati.«

Ko je to slišal, je lisjak komaj premagal jezo. In z mirnim glasom je vprašal: »Kdo ti je pa to povedal, golobčica?«

»Divja raca, tista z močvirja,« je hitro povedala golobica.

»A tako, no, pa zdrava ostani, golobica!« se je poslovil lisjak in odhitel proti močvirju. Tam je našel raco, ki je sedela na vodi in se sončila.

»Dober dan, raca,« jo je ogovoril, »kaj pa delaš?«

»Sonicim se,« odgovori raca. »Zakaj imaš pa glavo obrnjeno proti vzhodu?«

»Zato, ker piha vzhodni veter,« mu odgovori raca. »In če piha z zahoda?«

»Tedaj se obrnem tja.«

»Jutri bo mati pripeljala vse štiri sestre, zavite v veliko plahto in ugamiti boš moral, katera sem jaz, ker sicer te ubije in pojje. Pa nič ne skrbi, otipaj vsako posebej in ko boš prišel do mene, te bom zbodla z iglo.«

Mati gre z malim Milčkom v mesto. Na kolodvoru kupi povratno vozovnico, to se pravi, da je vožnja plačana tudi za nazaj. Ko potem v mestu opravi vse potrebno, imata še dobro uro časa do povratnega vlaka. Prav tedaj se jima pripelje s kolestjem naproti sosed, ki se tudi vrača domov. Prijazno ju povabi na voz. Materi je to zelo prav. Urno zleze na voz in privzdigne še Milčka k sebi. Ko se tako nekaj časa vozijo, vzklikne Milček: »Joj, mati, ti si kupila povratno vozovnico. Hej, to naju bo zdaj spredovnik iskal po vlaku. To se bo jezil, ko naju ne bo našel nikjer. Prav mu je.«

L. N. Tolstoj: **Dva konja**

Konja sta vlekla vsak svoj voz. Prvi je vlekel dobro, drugi je pa zaoštajal. Začel so prelagati tovor z drugega na prvi voz. Ko so preložili vse, je drugi konj lahko hodil in je rekel prvemu: »Kar muči se in poti. Kolikor se boš bolj trudil, toliko bolj te bodo mučili.«

Ko so prišli na postajališče, je rekel gospodar: »Zakaj bi hranil dva konja, vozil pa le z enim. Rajši dam enemu krme, kolikor hoče, drugemu pa zakoljem. Bom imel vsaj kožo.«

Tako je tudi napravil.

»Za dobro valjo«

Na travniku se paseta mlad poskočen jezdnj konjič in stari osel. Pri tej priliki se razposajeni in malce ošabni konjič obreguje nad oslom, češ kakšna je razlika med njima.

»Nas konje ceni vse. Nosimo gospodarje, vozimo imenitnike, konji smo sploh navzoči pri vsaki večji slavnosti. A kdo se tedaj spomni na vas, uboge sivcel Kvečjemu, če se ljudje norčujejo iz vas, zbadajo konj starega tovariša.«

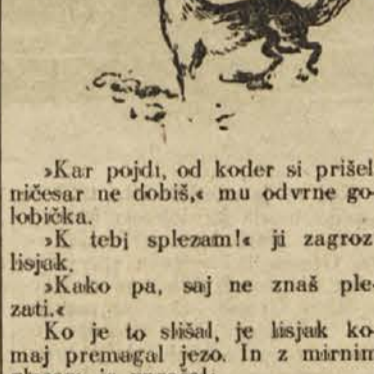
Oslu je slednjič zadosti. Modro mu odgovori: »Kaj kdo reče o oslovskem rodu, me ne zanima. Res je pa, da še noben konj ni nikdar jezdit osla. Pač pa je tebe, zali konjič, že čestokrat jezdit kak oselle.«

Mojster kara vajenca, ker je prepozno prišel v delavnico. Vajenec se opravičuje: »Veste, mojster, jaz stanujem daleč ven iz mesta. Potem pa še ta utrudljiva snežna pot. Sneg se kar melje pod nogami. Saj člo-

Bratca preizkušata svoje moči

Golobica, divja raca in lisjak

»Ce piha pa s severa?«

»Pa proti severu.«

»In od juga?«

»Ce piha veter z juga, se obrnem proti jugu.«

»Kaj pa, če piha veter od vseh strani, kam obrneš tedaj glavo?« slednjič vpraša lisjak.

»Tedaj jo skrijem pod peroti,« odgovori divja raca.

»O, pokaži, kako to storiš!« je začel prositi lisjak.

»Takole,« reče raca in skrije glavo pod peroti. Tedaj jo pa lisjak ham! prime, ker je bila čisto blizu brega, in jo pojje.

Striček Polde

Striček Polde, ta je tič! Meni nič in tebi nič, komaj pride — ena, dve — že kaj smešnega pove.

»Ptica,« pravi, »uloviš, če mu repek posoliš. Lonec s kletko prikorka, treba ni, da dolgo čaka, komaj oratica odpre, ptiček sam mu o kletko gre.«

Pticia hitro uloviš, leva teže v pest dobiš. Najprej dobro se pripraviš, pa se v Afriko odpraviš. Tam brezmejno so puščave, tam je pesek, tam ni trave. Ribniško rešelo vžameš, kos puščave vani zajameš. Pollej o vročem soncu seješ, seješ, seješ — vse preseješ. Stresaš sito na vse kriptje, pesek se skoz mrežo usiplje; kar ostane na rešetih, so pa levi, ki so ujeti. — Vsi smo se tako smejali, da zobje so se majali...

Striček pa se je odpravil, samo to je še pristavil: »Hej otroci! Zdjaj pa grem. Drugič zopet kaj povem.«

P. R

Uganke

Dobri očaneč tamkaj v dobri, vsem otročičem kape napravi, on sam pa čestit ostane pokrit.

Živec naprej hiti, mrtvec mirno stoji, vendar pa mrtvec živca vlovi, ga urno ubije, a ne použije.

»Izid žrebanja nagradne križanke »Snežinka« bo objavljen v prihodnji mladinski prilogi.«

Letos homo videli na nebu dva kometa

Periodični Pons-Brooksov komet se bo prikazal že tretjič — Najlepsi bo v aprilu

Kometi, meteorji in zvezdni utrinki so glasniki, ki prihajajo k nam iz vesoljstva. Vtem ko meteorji večkrat padajo na zemljo, ostanejo kometi daleč od nje. Letošnje leto bo glede kometov spet zanimivo. Razen sončnih in luninih mrkov bomo videli letos na nebu tudi dva kometa.

Prvi se bo prikazal med 24. in 25. januarjem. Opazili so ga šele decembra 1951 in ga nazivali »komet 1953 H«. Ta komet ni periodičen, ne prikazuje se torej v enakih časovnih presledkih. Sredi marca 1954 pa se bo prikazal na nebu večji, periodični Pons-Brooksov komet, in sicer že tretjič. Videli ga bomo do junija, najlepši pa bo v aprilu.

Proučevanje kometov ima za seboj zanimivo zgodovino. L. 1705 je izročil angleški zvezdoslovec Halley londonski Akademiji znanosti razpravo, ki je kmalu vzbudila veliko zanimanje po vsem svetu. Na podlagi Newtonovega gravitacijskega zakona je Halley izračunal pot kometa, ki se je prikazal na nebesu l. 1682. Ugotovil je, da je ta pot zelo podobna poti drugih dveh kometov iz let 1731 in 1807. Ugotovil je, da je šlo v vseh primerih za isti komet. In na podlagi te ugotovitve je trdil, da se potrebuje za ta komet za pot okrog Sonca 75 ali 76 let in da se bo spet prikazal l. 1758. Celotno zvezdoslovci so o tem dvomili, kaj šele preprosti ljudje. Toda Halley je imel prav. Njegova zvezda, ki je dobila pozneje po njem tudi ime, se je res prikazala v letih 1758, 1834 in 1910. Prihodnjic se bo spet prikazala 1985/86. Po starih kronikah bi lahko zasledovali ta komet daleč nazaj v leto 470 pred našim štetjem. Na nebesu se je prikazala že tridesetkrat.

S. Halleyevim odkritjem je bila razvozlana uganka grozo vzbujajočih repatic. Zdjaj so ljudje vedeli, da spadajo tudi kometi v sončni sistem in da so njihove poti okrog Sonca natanko določene. Seveda pa je v zvezi s kometi še zdaj marsikaj nepojasnjeno. Celotno zdaj, ko imamo na razpolago najmodernejšje daljnogledne in fotografske aparate, bistvo kometov še ni dokončno pojasnjeno.

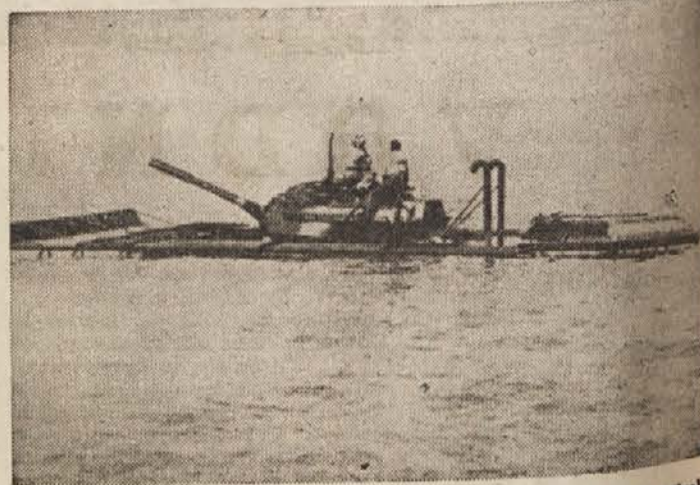
Jedro kometa je sestavljeno iz meteorjev in prahu s premerom komaj nekaj sto kilometrov. Če se komet bliža Soncu, pušča za seboj pline, ki ga obdajajo kakor megla in tvorijo skupaj z njim veliko glavo. Ljudstvo pravi kometu repatica, ker se vleče za njim dolg rep, ki je tudi sestavljen iz žarečih plinov. Pline Sonce privlačuje, moč njegovih žarkov pa jih obdaja. Tako nastane

rep, ki je dolg pri velikih kometih do 250 milijonov kilometrov. Zemlja je že večkrat šla skozi tak rep. Tako se je zgodilo s Halleyevim kometom l. 1910. Takrat so se ljudje bali za življenje. Toda zgodilo se ni nič hudega. Plini so namreč v repu kometa tako redki, da jih niti z najpreciznejšimi aparati ne morejo izmeriti ali dokazati. Strah pred koncem sveta oziroma pred zastripitvijo ozračja je bil prazen.

Zdjaj zvezdoslovci z največjimi daljnogledni odkrivajo mnoge komete, ki jih s prostim oesom ni moč videti. Domnevajo pa, da so odkrili doslej le nezaten del kometov v sončnem sistemu. Razen periodičnih kometov, ki se sučejo okrog Sonca po podolgovati elipsi in ki se vračajo na nebes v določenih časovnih presledkih, je v vesoljstvu tudi mnogo nepredvidljivih. Le-ti prihajajo daleč iz vesoljstva in pridejo samo enkrat do sončnega sistema, potem pa za vedno izginejo. Zvezdoslovci jim pravijo »cigani vesoljstva«. Nekateri pritegne Sonce, druge pa eden izmed velikih planetov.

Kometov ne smemo zamenjavati z zvezdnimi utrinki in meteorji. Res imajo tudi meteorji bleščeče repe, toda njihov nastanek je popolnoma drugačen. Pri meteorjih ali zvezdnih utrinkih gre za ostanke kozmične ka-

tastrofe, ki krožijo po vesoljstvu. Če jih zanese pot v naše ozračje, zažare in v silni hitrosti pušča za seboj žareče pline. Včasih se zgodi, da padejo meteorji na zemljo, večinoma pa se spet izgube v vesoljstvu. Meteorji krožijo po vesoljstvu kot samostojna nebesna telesa. Če zaide meteor v področje težnosti naše zemlje, pada nanjo s hitrostjo 30 do 150 km v sekundi. Meteorji so po velikosti različni, od drobcev do velikanskih blokov, ki se zarijejo globoko v zemljo in napravijo v njej velike jame.

Tudi reke, jezera in morja tankov odslej ne bodo več ovalni, da ne bi mogli naprej. Silika nam kaže iz več delov sestavljen splav, ki omogoča, da plava tank tudi po morju. Med vojnjo po morju je videti samo njegov najvišji del s stolpičem. Novi izum, v bistvu zelo preprost, bo vrednost tanka v vojni operacijah še povečal.

Vsak dan nad severnim tečajem

Američani nameravajo na dveh ledenih otočjih zgraditi vremenske opazovalnice

Kar je bilo pred leti še senzacija, je zdaj postalo nekaj vsakdanjega, za kar se skoraj nihče več ne zanima: vsak dan ima namreč Severni tečaj obiskovalce, vsak dan ga človek tako rekoč znova doseže. Vsak dan prileti na Severni tečaj letalo ameriškega vojnega letalstva, da posadka poroča meteorologom o vremenu nad skrajnim severnim področjem Zemlje. Ta vremenska služba seveda ni lahka. Razen tehničnih težav, ki jih je treba na poletu premagati, mora biti pilot tudi čvrst in zdrav. Vsak dan mora preleteti 5600 km in sam polet traja 17 ur. Če pa računamo še vse priprave, traja delo blizu 24 ur.

Šteje 14 članov in vsi so za te polete posebej izsolani, saj je potrebno za to temeljito znanje. Pilot se ne more ravnati ne po kompasu ne po pokrajini. Ker tudi radijskih postaj ni, ki bi mu sproti sporočale potrebne podatke, je navezan nase, oziroma na svoj radarski navigator. Vsak član posadke ima svojo posebno nalogo in polet je odvisen od njihovega tesnega sodelovanja. Posadke ameriškega letala so spoznale, da se človek na področje nad Severnim tečajem nikoli ne more zanesati. Američani pravijo temu področju »vremenska tovarna«. Znatno del sveta preskrbuje Severni tečaj z vrzlim zrakom.

Nad področjem Severnega tečaja leta ameriško letalo B-29, ki se dvigne z letališča blizu Fairbanksa na Aljaski. Posadka

Sam je pripeljal na najvišjo goro Amerike

Alpinist Alejandro Cassis je sam pripeljal na vrh najvišje gore Amerike Aconcagua. Da je imel s seboj pripravovalca, da je imel s seboj kilogramov prtljage. V dokaz, da je bil res na vrhu, je prinesel dokazilno, ki jih je pustila iz rok alpinistične odprave. Gora Aconcagua je ugalsen ognjenik, visok 7010 metrov. Zdjaj namerava Cassis sam pripeljal na goro Tupungato. Pletanje na to goro pa je mnogo naporenejše in nevarnejše kakor na Aconcagua.

Najhitrejšje ptice

Kdo bi zmagal, če bi priredili tekmo med poštnim golobom, vodnikom, vrano, hudournikom, orlom, divjo raco in lastovko, če bi letele eno uro, in koliko kilometrov bi preletele? Rekord bi dosegel hudournik, ki preleti na uro 288 km; na drugem mestu je lastovka z 216, potem pa sledi divja raca s 97,2, orl s 64, poštni golob s 72, vodomec s 57,6, vrana pa z 39,6 km na uro.

Anekdota

ČICA ILIJA IN VODA
Znani srbski igralec čiča Ilija Stanojević je nekoč v družbi prijateljev, zakaj tako rad pije pivo:
»Veste, prijatelji, vode nisem piti, ker bi škodovala mojemu zdravju.«
»Beži no, saj voda ni škodljiva!«
»Hm, bratci, ne pozabite, da imam železno zdravje, pa bi se vrjavelo, če bi pil vodo,« je odgovoril čiča Ilija.

PRETRESLJIVA TRAGEDIJA

francoskih raziskovalcev

Že l. 1950 so obtičali v močvirju na področju brazilskih pragozdov

Brazilijska vožnja po reki Amazoni s čolnom, ki ima namesto jader grm z gostim listjem

Že pred dobrimi tremi leti je francoska javnost zvedela, da so brez sledu izginiti trije raziskovalci brazilskih pragozdov. Odprava, ki jo je vodil naravoslovec Geonger Greves, je izginila na reki Mato Grosso. Šele pred nekaj dnevi pa so prejeli Grevesovi svojci v Parizu iz Rio de Janeira brzojavko, v kateri je rečeno, da je odprava leta 1950 v močvirju Rumado našla tragično smrt. Njihova trupla je voda naplavila in našli so jih Indijanci.

Kaj se je zgodilo leta 1950 in kakšna usoda je doletela naravoslovec v brazilskem pragozdu? — Dr. Greves in njegova spremljevalca so prodrli daleč na področje Mato Grosso. Tam se razprostira veliko močvirje Rumado. Indijanci privedejo, da napravi na človeka vtis lepe zelene livade. Gorje pa človeku, ki zaide vanj! Preslapi ga zelena ravnina, do katere pride po več tednov trajajoči naporni poti skozi pragozdove. Lepljivo blato pod zeleno travo hitro opravi svoje uničevalno delo. Človek ne more ne naprej ne nazaj. Čedalje bolj se pogreza in končno obtiči v blatu, kjer pospešuje njegovo smrt črvi in žuželke, ki razgrizejo njegov obraz tako, da ga ni moč spoznati.

pariral in mumificiral. Šele zdaj jih je v leseni košari prinesel več sto kilometrov daleč skozi pragozd do bližnje misijonarske naselbine Bakura. Tam je povedal, da bi storil to že prej, pa se je bal, da bi utegnili njega in njegovo pleme obdolžiti, da so francoske raziskovalce umorili.

Reaktivni čoln
V Veliki Britaniji so izdelali nov reaktivni čoln, ki lahko vozi tudi po vodi, kjer je vse polno vodnih rastlin. Noben motor ni v čolnu, motorji so v motorjih in v vsakem se ni mogel prodrati po kanalih, ki večje rafinerije sladkorja v angleški Gvjanji z morsko obalo. Reaktivni čoln pa ni ma vijaka, marveč stroj, ki reže morskotravo. Krmarijo ga z vzmetjo, ki kontrolira ventil v odprtini za iztiskanje vodnega curka. Tako so zagotovili večje in hitrejšje izkoriščanje rodovitnih krajev v Gvjanji.

Tako bi tudi za tragično smrt francoskih raziskovalcev nihče ne zvedel, da ni pod zemljo tekoča voda njihovih trupel odnesla v reko Mindoquinzo, le-ta pa jih je čez več mesecev naplavila pri istimenski indijanski vasi. Že l. 1951 se je indijanski poglavar Patopak zavezal za ostanke francoskih raziskovalcev. Njihove glave je pre-

Človek prodira v vesoljstvo

Zvezdni katalog za vse vesoljstvo bodo izdelali na enem mestu

Znanstveni laboratorij univerze Kolumbija je začel uporabljati nov stroj, ki avtomatično preverja fotografske plošče vesoljstva, določil in izmeril natančen položaj zvezd, potem pa zabeleži na posebnih kartah njihovo lego. Ravnatelj laboratorija dr. Ecker je izjavil, da opravi ta edinstvena »zvezdna tovarna« toliko merjenj na dan, kolikor bi jih opravil zelo dobro kvalificiran strokovnjak v enem tednu, toda tovarna jih opravi s štirikrat večjo natančnostjo. Ta stroj so izdelovali šest let.

reproducirajo. S tem je avtomatično delo končano. Ker je vse delo mehanizirano, bo mogoče izdelati zvezdni katalog za vse vesoljstvo na enem mestu. To delo bo trajalo samo dve ali tri leta. Prejšnje kataloge nebesnih teles je izdelovalo več strokovnjakov po 50 do 60 let. Nekateri ugotovitve, do katerih so prišli med graditvijo »zvezdne tovarne«, bodo lahko uporabili za avtomatično obratovanje nekaterih strojev.

LADJE PUŠČAJO OLJE NA MORJE

Kot zaščitna plast med vetrom in vodo olje valove pomiri

Na tisoče ladij pluje vsak dan po morjih in vse spuščajo za seboj velike cinke olja, ki se razširijo na morju. Na morski gladini se nabira čedalje več masčobe in mnogim galebom se je že pripetilo, da se niso mogli dvigniti, ker se je prijelo njihovih kril, da se je perje kar zleplilo. Tako jih vsako leto na tisoče pogine. Če kane na morje le kaplja olja, se hitro razleže, da nastane velik cink. Te masčobne mrenice so zelo tenke, saj dosežejo komaj debelino molekule, torej komaj milijonanko milimetra.

Z velikih ladij zlijajo v morje na tisoče litrov olja, ki se razleže po gladini, da sega čisto več kilometrov daleč naokrog. Gorje ubogim pticam, če se tedaj spuste na morje! Njihovo perje se zlepi tako, da se ne morejo več dvigniti. Če bi posadke velikih ladij olje spravljale namesto da ga izliva v morje, bi vsako leto prihranile več milijonov.

Fotografske plošče 43x18 cm s kakimi 400 zvezdami na vsaki postavijo na premični vrh stroja in tu jih preizkusijo z zelo občutljivimi fotoelektričnimi celicami. Približno lego posameznih zvezd, ugotovljeno na podlagi prejšnjega zvezdnega kataloga, prenašajo s posebnih nebesnih kart na motorje, ki vrte ustrezno sliko pred fotoelektričnim oesom. Oko izmeri natančno lego vsake zvezde do stotisočinke lina (2,54 cm). Potem pa ponovno polože to natančno lego na isto karto, s katere so dobili približne podatke, in jo preluknjajo.

Da povežejo lege, izmerjene na fotografski plošči, z dejanskimi legami na nebesu, so potrebni precizni računi. To delo opravijo avtomatični električni računski stroji, ki uporabljajo preluknjane karte iz »zvezdne tovarne«. Tako dobe prave lege zvezd, ki jih lahko potem električno natisnejo in fotografsko

»Preden sva se poročila, si me bolj ljubil.«
»Drži, toda pozabiti ne smeš, da sem ti zmeraj govoril, da zakonskih žen ne morem trpeti.«

MALI LEKSIKON

Vprašanja:
Katero kruno skupino lahko ima otrok glede na kruno skupini svojih staršev?
Kaj je evforija?
Kaj imenujemo »kmetijstvo brez zemlje«?
Kateroga arabskega misleca so na vzhodu imenovali »knez jezikov goore ljudje na smrti«?
Katera plačeca se rastlina je najdaljša?

Odgovori:
Krvno skupino podeduje otrok od staršev po Mendelovem zakonu. Ta zakon pravi, da tudi otrok podeduje isto krvno skupino staršev. Če pa imata starševa različni krvni skupini, podeduje otrok bodi očetovo, bodi materino, katere pač prevladuje. Iz tega sledi, da otrok ne more imeti krvne skupine, ki je nimata ne njegove oče ne mati. Ta sklep je izredno važen in čisto ga uporabljajo pri določanju očetovstva.

Evforija je pretirano razpoloženje, ki čisto spreminja nevarna obolenja. Pojavlja se kot spremljevalec duševnih bolezni ali zastupljenja v alkoholom, morfijem in kofeinom. Zelo zanimivo primeru evforije so ugotovili zdravniki ob nezadostnem vdihavanju kisika. Med prvo svetovno vojno so piloti v evforiji prijateljsko mahali z roko sovražnika pilotom, ko so jih slednji obstrlevali z mitraljezi. Če traja pomanjkanje kisika dlje, se človek onesvesti in umrje.

»Kmetijstvo brez zemlje« je gojitev raznih kulturnih rastlin v hranljivih raztopinah. Sem sodi tudi biološka sinteza masti in beljakovin z bakterijami. Pri takem privlačevanju njihve zamenjajo s hranljivimi raztopinami, v katerih lahko gojijo večje rastline, kakor so glivice kvasa, ki potem z bakterijami opravljajo najrazličnejše sinteze na primer mast, alkohola, octova kislina itd. Med prvo svetovno vojno so Nemci s posebnim postopkom vretja ogljikovih hidratov dobili velike količine glicerina. Zdjaj pa tako pridobivajo tudi limonino kislino. Tudi mnoga zdravila, na primer penicilin in streptomolin, dobivajo v raztopinah s primernimi hranljivimi snovmi ter raznimi vrstami glivic in bakterij.

Sloveški arabski filozof, zdravnik, politik in pesnik Avicena je bil v arabskem svetu splošno znan po svojem bogatem znanju in vsestranski silni enciklopedijska »Knjiga zdravnika«. Medicina je naravno bila njegova druga struna. Svoje filozofske nazore z bistvenim materialističnim in ateističnim obelježjem ter svojo znanstveno dognanja je zapustil potomcem v naslednjih, med katerimi slori Aviceni enciklopedijska »Knjiga o zdravljenju«. O Aviceni povzročila je zgovorno pričevanje arabska književnost, v kateri pogosto naletimo na cele citate iz njegovih del.

Na vsem svetu govorijo ljudje 2800 jezikov. Pomembnejših med njimi je 864. Od teh odpada na Evropo 52, na Azijo 153, na Afriko 118, na Ameriko 424 in na Oceanijo 117. Po izviru in pripadnosti lahko vse jezike razdelimo v 12 skupin. Indoevropska jezikovna skupina obsega 1.206 milijonov prebivalcev in ima tri podskupine: evropska, indijsko in iransko. Somitska jezikovna skupina obsega 61 milijonov prebivalcev, hamitska 20 milijonov, kavkaška 4.000.000, uralsko-altajska z mongolsko, turško tatarsko in ugrofinsko skupino 65 milijonov, vzhodnoazijska z japonsko, kitajsko, korejsko, tibetsko in indokitajsko podskupino 650 milijonov, dravidska 83 milijonov, malajsko polinezjska 108 milijonov, indijanska 20 milijonov, skupina bantu 48 milijonov, srednjeazijska 70 milijonov in ostali jeziki 20 milijonov prebivalcev.

Najdaljša plačeca se razširja v tropskih pragozdovih rastlinah listnja palma »rovin« Njema elastična stebelca se vijavijo okrog dreves, da se pripeljejo do svetlobe. Če stebelca takine palme raztegnemo, bi bilo dolga nad 200 m. Prav bi bilo dolga je napravila boj za svetlobo je napravila, ki to palme orjasko presliko, ki sodi med najdaljše rastline na svetu.

Sve za komunalne in gradbene zadeve MLO Ljubljana sprejel

Osnovna načela za ureditev stanovanjskih najemnin

Na včerajšnji seji Sveta za komunalne in gradbene zadeve MLO so sprejeli načela, v smislu katerih naj bi uredili nov način stanovanjskih najemnin in upravljanja stanovanjskih zgradb na področju Ljubljane. Kot je znano, je bila za izvedbo uredbe o upravljanju stanovanjskih zgradb osnovana posebna komisija, ki je svoje delo dokončala in dala Svetu za komunalne zadeve predloge.

Na včerajšnji seji so za ka-

tegorizacijo stanovanj odločili sistem točkovanja. Vsa stanovanja se ocenijo po točkah in to glede na zunanje vplive na stanovanje (lega hiše, dim, smrad, dostop), glede na zasnovano stanovanje v pogledu razdelitve in notranje ureditve (kopalnica, oskrba z vodo, stranišče), glede na zasnovano stanovanje v pogledu konstrukcije (konstrukcija stropa, izolacija proti vlagi, kvaliteta tal) in v pogledu gradbenih in obrtniških del. Vseh postavk, ki

jih je treba oceniti, je trideset. Glede na število točk pa se vsa stanovanja razdele na sedem kategorij.

Drug sprejeti sklep se tiče coniranja. Prva cona bo obsegala stanovanja, ki so v najozjemem mestnem središču, nekako od kolodvora pa do Gradu, od Resljeve pa do Cojzove ceste in tržaške železniške proge. Druga cona obsega širši center, katerega posamezna stanovanja so od strogega središča oddaljena približno 20 minut. Tretja cona se razteza ob glavnih prometnih linijah mestnega lokalnega prometa. Oddaljenost skrajnih točk znaša povprečno 30 minut hoje.

Hiše na skrajnem robu mesta spadajo v četrti kategorijo. Cone se bodo pri določanju najemnine upoštevale tako, da bo za posamezne cene predpisane posebne dodatke in to na vsak kvadratni meter stanovanjske površine.

Glede tarif ni bil sprejet še noben dokončni sklep. Svet za komunalne in gradbene zadeve je priporočil, da se za kategorizacijo, nato šele določijo najemnine.

Glede uprav stanovanjske skupnosti sta bila dva predloga. Prvi predvideva sedem uprav in v Polju ter Sentvidu še po eno. Drugi predlog pa predvideva 12 uprav stanovanjske skupnosti. Svet za komunalne in gradbene zadeve ni bil odločil, naj bi izdelali še en predlog za še večje število uprav. Vsi trije predlogi, so bili predloženi MLO v dokončno odločitev.

O vseh teh stvareh v zvezi z upravljanjem stanov. zgradb in določanjem najemnin bo razpravljala Mestni ljudski odbor na svoji skupščini v ponedeljek 25. januarja. Takrat bodo ljudski odbori tudi dokončno sprejeli odloke, po katerih bo v Ljubljani urejeno vprašanje najemnin. Po skupščini MLO bomo tudi mi podrobno poročali o vseh določbah, tako glede točkovanja kot glede coniranja.

Omeniti pa je še, da je Svet za komunalne in gradbene zadeve razširil stanovanjskega sklada, iz katerega bodo dajali graditeljem stanovanj, ki imajo že nekaj lastnih sredstev, kredite za gradnjo stanovanjskih stavb.

LJUBLJANA BO DOBILA NOVE AVTOBUSE IN TROLEJBUSE

Ljubljana, 22. jan. Včeraj popoldne je bila skupna seja gospodarskega sveta in sveta za komunalne MLO Ljubljana. Obravnavali so vprašanja nabave trolejbusov in avtobusov. Znano je, da je bila v ta namen osnovana posebna komisija, o kateri dosedanjem delu je članom obeh svetov poročal direktor ECZ tov. Drobež.

Komisija je za nabavo avtobusov in trolejbusov dobila 17 ponudb različnih svetovnih tvrdk. Na podlagi teh ponudb so si člani komisije ogledali tramvajski in trolejbusni promet v Avstriji, Švici in Trstu ter obiskali tudi nekatere tovarne avtobusov in trolejbusov oziroma električne opreme zanje. Za resnejše obravnavanje prihaja v poštev seveda le manjše število ponudb. In o teh predvsem je tov. Drobež podal obširnejše poročilo.

Avtobusi iz švicarske tovarne Saurer so tehnično zelo dobri. So pa drage, pa tudi dobavni roki bi bili precej neugodni. Glede avtobusov tovarne Mercedes ni v pogledu kvalitete nobenih pripomb. Pomanjkljivost je le v tem, da šasijski voza za mestni promet ni ojačena in je enaka avtobusom za medkrajevni promet. Avtobusi tvrdke Mann imajo zelo dobre stroje, nerodna je le njih namestitvev na zadnjem delu avtomobila, kar zmanjšuje zadnjo ploščad. Izdelki avstrijske tovarne Saurer so prav tako zelo kvalitetni. To se je pokazalo tudi pri nas, ko so bili avtomobili raznih tvrdk na preizkušnji in je po 8000 km dolgi vožnji po Jugoslaviji prav ta avtomobil pokazal najboljše kvalitete. Zato so tudi za novo tovarno avtomobilov v Prilboju odkupili prav licenco tovarne Saurer. In prav to dejstvo bo treba pri nabavi avtobusov za Ljubljano tudi upoštevati. Ker imamo tovarno teh avtomobilov doma, bi na ta način za kasnejše nabave avtobusov za mestni promet postal povsem neodvisni od uvoza iz tujine. Med ugodnimi ponudniki je tudi italijanska

tvrdka Ansaldo. Stroj je kvaliteten, ni pa najboljša ostala ureditev. Toda glede na težave, ki nam jih Italijani delajo v zunanji trgovini, italijanske tvrdke skoraj ne pridejo v poštev.

Za električno opremo za trolejbusse prihajata za resnejše obravnavanje v poštev dve tvrdki, Siemens in švicarska tvrdka Oerlikon. Obe tovarni izdelujeta kvalitetne izdelke, pripravljene pa sta prodati tudi licenco za električne stroje naši državi. Ponudba tvrdke Oerlikon je ugodnejša, ker bi naša tovarna Rade Končar v Zagrebu dobila licenco že z nabavo 50 kompletnih električnih ureditev za trolejbusse. Tvrdka Siemens pa zahteva še določeno procent od doma proizvedenih električnih strojev. Obe tvrdki pa lahko svoje naprave in motorje za trolejbusse vgradijo v šasijske vseh prej navedenih avtomobilskih tvrdk, tako da bi v vsakem slučaju trolejbusi in avtobusi bili docela enaki; razlika bi bila le v motorju, pa še tega bi bilo mogoče zamenjati.

Po poročilu se je razvila živahna debata, v kateri je tov. Drobež poudarjal, da nekatere tehnične podrobnosti, pa tudi cene. Se pa te cene bistveno ne razlikujejo med seboj, čeprav nekatere tvrdke še niso dokončno javljajo, da so pripravljene dati še nove ugodnosti. Pripravljeni so tudi podpreti ljubljansko tovarno karoserijo. Sklenjeno je namreč, da bi iz inozemstva uvozili samo šasijske, karoserije pa bi izdelali doma. Dokončnega sklepa o tem, za katero tovarno oziroma tip avtomobila in katero tovarno električnih motorjev bi se odločili, na včerajšnji seji ni bilo. Toda člani obeh svetov so bili soglasni v tem, da je treba pri naročilu upoštevati predvsem kvaliteto.

Komisija bo ponovno proučila vse ponudbe in v najkrajšem času sklenila tozadevne pogodbe, kajti samo v primeru, če bodo pogodbe sklenjene v najkrajšem času, bo mogoče v jeseni odpreti nove avtobusne in trolejbusne proge.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

»RALLY MONTE CARLO«

Vukovič se ni uvrstil v nadaljnje tekmovanje

(Posebej za »Borbo«)

Monte Carlo, 22. jan. Sinoči so bili prebrani uradni rezultati. Ni se nam posrežilo uvrstiti v nadaljnje tekmovanje. Od skupine tekmovalcev, ki so krenili iz Aten, se je uvrstil v nadaljnje tekmovanje le Anglež Stirling Moss, ki je dosegel povprečno hitrost 84 km na uro. Potemtakem se bo 100 najboljših tekmovalcev udeležilo današnje hitrostne dirke po ulicah Monte Carla. Malnarč in Vukovič bosta v nedeljo tekmovala na gorski dirki v okolici Monte Carla.

Monte Carlo, 22. jan. Po tri dni in tri noči trajajoči nepretrgani vožnji po cestah Grčije, Jugoslavije, Italije in Francije smo prispeli v Monte Carlo. Mimo vseh kontrolnih postaj smo proučevali rezultate, ki so jih dosegli do Gapa, smo se pričeli, da je bila naša proga, cesta Atene-Monte Carlo, najtežavnejša. To narlaže predvidoma po rezultatih. Izmed 15 tekmovalcev, ki so startali v Atenah, jih je prispelo v Monte Carlo 10, do Gapa pa so samo štirje prispeli brez kazenskih točk. Ta uspeh so dosegli Angleži Stirling in Moss ter Grka Murzopolos in Karanoglu.

Čeprav je bil tudi ta del ceste težaven, nas je šele čakal najhujši napor. Pred nami so bile še štiri najtežavnejše etape od Gapa do Monte Carla.

»Porsche« in mnogi drugi. Svetovno se nam naj prevozi moštvo prvo etapo s povprečno hitrostjo 80 km na uro. Vsi so trdili, da je moč doseči to povprečno hitrost.

Tako smo tudi storili. Prvi del smo prevozili natanko s povprečno hitrostjo 80 km na uro. Toda na drugem delu ceste tega nismo mogli doseči. Ta del proge gre prek gorskih sedel z nadmorsko višino 1200 m, ki je polna serpentina. Cesta je bila zelo nevarna, še bolj nevarna pa je bila zavoljo prometa, ki je bil med tekmovanjem neoviran.

Trudili smo se, kolikor smo se pač mogli. Še nikoli v življenju nisem vozil hitreje na gorski prosti kot na tem kratkem delu, dolgem približno 12 km. Iskreno priznam, da sem se od trenutka do trenutka bal. Zdelo se mi je,

da bom vsak hip zletel s ceste in treščil v prepad. Čeprav sem na tem delu proge doživel po mojem mnenju dirko življenja, nam ni uspelo doseči določene povprečne hitrosti. Vozili smo povprečno 55 km na uro. Na naslednjih dveh etapah smo dosegli določeno povprečno hitrost 60 km na uro. Računamo, da smo nabrali na cesti od Gapa do Monte Carla kakih 140 kazenskih točk.

Millvoj Vukovič

MEDNARODNI SMUČARSKI TEDEN

Hlebanja deveti

Matevž Kordež je bil dvanajsti

Badgastein, 22. jan. Danes se je začel v Badgasteinu mednarodni smučarski teden. Nastopili so moški v teku na 15 km in ženske v veleslalomu.

Teka na 15 km se je udeležilo 30 smučarjev iz Avstrije, Francije, Italije, Jugoslavije, Finske, Švice in Nemčije. Zmagal je Italijan Delabio v času 54:41.0. Prvi Jugoslovjan Hlebanja je bil deveti v času 56:12.0, Matevž Kordež pa 12. s časom 56:36.0.

V veleslalomu za ženske je zmagala Nemka Buchner, ki je prevozila progo v času 1:18.5. Tekmovanja se je udeležilo 15 smučark iz Avstrije, Nemčije, Francije in Italije.

Ostali jugoslovanski tekmovalci so se takole uvrstili: Kandara 10. s časom 58:03, Poganič 23. s časom 59:40, Pavšič pa je bil 31.

HOKEJ NA LEDU

»JESENICE« SLOVENSKEGA PRVAK

Jesenice, 22. jan. Včeraj sta se v prvenstveni tekmi pomerili moštvi »Jesenice« in Papiričar. Zmagalo so »Jesenice« s 6:0. Gole so dosegli Valenter 3, Noč 2 in Brun 1. S to zmagavo so si Jeseničani osvojili naslov slovenskega prvaka, prborili pa so si tudi pravico za vstop v državno ligo.

Hokejsko moštvo Jesenice je včeraj odločevalo na večdnevno gostovanje v Avstriji, kjer se bodo pripravljali za državno prvenstvo.

Prvo letalsko olimpiado ORGANIZIRA JUGOSLAVIJA

Beograd, 22. jan. Dne 15. januarja so v Parizu na sestanku tajnikov nacionalnih organizacij, članice Mednarodne letalske zveze, sprejeli predlog Mihajla Velimirovića, glavnega tajnika Letalske zveze Jugoslavije, naj bi organizirali letalsko olimpiado. Predlog je podprlo 11 držav, proti njemu pa so glasovali delegati Sovjetske zveze, Poljske, CSR, Madžarske in Zahodne Nemčije.

Telega tekmovanja se bodo udeležili piloti, modelarji, jadralci, padalci, motorni piloti na različnih tipih letal, na jadralnih letalih, helikopterjih, balonih in reaktivnih letalih. Ni še gotovo, ali se bo tekmovanje imenovalo Letalska olimpiada ali Svetovno letalsko tekmovanje. Njegov namen je predložiti najnovije pridolitive v letalstvu. Tekmovanje naj bi izboljšalo mednarodno sodelovanje v letalstvu, prispevalo naj bi k izmenjavi izkušenj in popularizaciji letalstva.

Podroben spored bo izdelala Letalska zveza Jugoslavije. Tekmovanje bo vsako četrto leto v drugi državi. Sodelujejo in organizira ga lahko vsaka članica Mednarodne letalske zveze. Prvo tekmovanje bo organizirala Letalska zveza Jugoslavije.

Na tem sestanku so sprejeli tudi jugoslovanski predlog o vzajemni tehnični pomoči med nacionalnimi letalskimi zvezami. Predlog so sprejeli vse članice.

NAMIZNA TENIS

Prva zamiga Projektorja

Linz, 22. jan. Namiznoteniška ekipa Projektorja iz Kranja je premagala danes v Linzu moštvo »Fest« z 9:6. Najboljši posameznik v ekipi gostov je bil Ahacič.

BOKS

Pet državnih prvakov izzzvanih

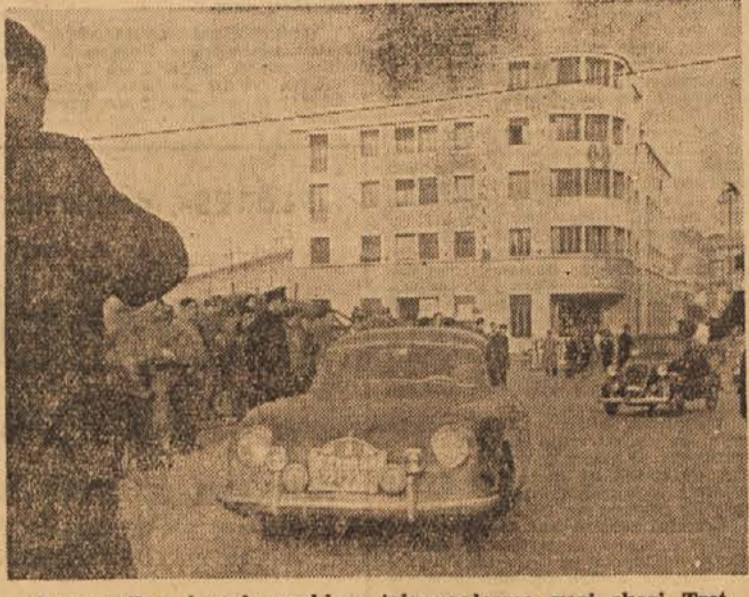
Boksar Crvene zvezde Tomić in boksar zemunjskega Jedinstva Trajković se menita boriti z dosedanjimi državnimi prvaki. Tomić namerava igrati Veselovića (Partizan), sedanje ga prvaka v srednji kategoriji, Trajković pa Kelavo iz Osijek.

Po pravilniku lahko izzoveta prvake od 1. februarja naprej, kaže pa, da se bo vseh deset sedanjih prvakov moralo letos boriti, da bi ohranili naslov najboljšega. Doslej so razen Tomića in Trajkovića, ki sta še doli potizevala v Boksarski zvezi Jugoslavije o postopku, najavili svoja srečanja še Keler, Banda in Banovac. To pomeni, da je že več kot polovica državnih prvakov prisiljena braniti svoj naslov.

KRATKE VESTI

London - Poročajo, da je Sahovska zveza Španije prekinula odnose z angleško šahovsko zvezo zaradi tega, ker so organizatorji turnirja v Hastings prosili katalonskega prvaka Bordeta, naj se ne udeleži turnirja, ker bi mogoče zaradi njegove udeležbe na hotela nastopili sovjetska veleposlanstva Bronstein in Tolus.

Bologna, 22. jan. V sredo sta se pred 20.000 gledalci pomerili mladinski reprezentanci Italije in Anglije. Zmagala je Italija z rezultatom 3:0 (1:0). Tudi ta tekma je pokazala, da se bodo morali Angleži kaj kmalu odločiti za nov način igranja.

Avtomobil iz jugoslovanskima tekmovalcema vozi skozi Trst

Šli brez kazenskih točk. Ko pa smo zapustili Beograd smo imeli več težav na cesti med Ljubljano in jugoslovansko-italijansko mejo in v haju, ko smo zapustili Italijo ter privozili na francoska tla. Na alpskih gorskih sedeh je bila cesta pokrita z ledom, vendar pa je šlo vse po sreči. Prispeli smo v Gape brez kazenskih točk.

NAJTEŽAVNEJŠA CESTA

Ko smo se sinoči razgovarjali s tekmovalci z drugih startnih mest in

SKUDNIK SMUČARSKI PRVAK V. KOROŠKEGA SMUČARKEGA TEDNA

V nadaljevanju v koroškem smučarskega tedna v Crni štigi se pomerili v najpogostejši kombinaciji reprezentance Železarnice Ravne in Zgornje meziške doline. Zmagala je reprezentanca Zgornje meziške doline s 32,90 : 02,24. Rezultati: smuk (1700 m) 360 m višinske razlike: 1. Skudnik (Mežica) 1:38,6, 2. Pustoslavšek (Mežica) 1:39,1, 3. Radivojevič (Ravne) 1:39,4. Tudi v slalomu je bil najhitrejši Skudnik. Miklavc je bil drugi, Cesar pa tretji. Najboljši uspeh v kombinaciji je osvojil Jože Skudnik (Mežica), ki je postal absolutni smučarski prvak v koroškem smučarskega tedna. Drugi je Miklavc, tretji pa Pustoslavšek.

Jutri bo v Meziški smučarsko tekmovanje v slalomu in skokih. Tekmovalci bosta reprezentanci Koroških Slovencev in Zgornje meziške doline.

M. E.

V Kamniku imajo 45 m skakalnice

Sindiklatno športno društvo Kamnik je zgradilo 45 m smučarsko skakalnico. V minulih dneh so imeli domači smučarji tridnevno tečaj v skokih, ki ga je vodil tovariš Pibernik. Skakalnice so zgradili po načrtih inž. Bloudka. Jutri bo na skakalnici veliko meddruštveno tekmovanje. Razen domačin, se bo pomerilo v tekmovanju tudi 15 tekmovalcev iz Ljubljane. MLO Kamnik je za to tekmovanje poklonil prehodni pokal, nekateri podjetja pa so za zmagovalce in udeležence prispevala več praktičnih daril.

Waterpolisti ne pojejo v Južno Ameriko

Split, 22. jan. Trener državne waterpolo reprezentance Božo Grinić je izjavil, da predvidene turneje naše reprezentance po Južni Ameriki ne bo. Naša reprezentanca bi morala na pot 31. januarja Gostovala bi v Braziliji, Cileju in Argentini. Odigrala bi kakih 30 tekem. Medtem pa sta federaciji Brazilije in Cileja odpovedali tekmovanje češ da je naša reprezentanca prehud nasprotnik za njihove igralce. Ker Argentina ne more sama kriti stroškov, turneje ne bo.

Pred obračunom študentov-planincev

Ze nekaj let uspešno deluje na univerzi in visokih šolah študentsko planinsko društvo, ki bo v prihodnjih dneh imelo svoj redni letni občni zbor. Študentsko planinsko društvo je močno okrepilo svoje vrste in vzgajilo številne, sedaj že priznane planince-alpiniste, ki so se uspešno udeleževali v domačih in tujih gorah. Tudi v minulim letu je doseglo lep uspeh. Tako je v začetku leta priredilo več predavanj o smučanju in zimski alpinistiki. Predavanja so bila kvalitetna, saj so predavali priznani strokovnjaki: prof. Ulaga, prof. Jeločnik, prof. Kump, tov. Verovšek in drugi. Predavanja so bila dobro obiskana. Tudi letos so organizirali smučarski tečaj pri Triglavskih jez-

rih. Namen tečaja je bil udeležence seznaniti z visokogorskim smučanjem in jim prikazati zimske lepote gor. Tečajniki so opravili več uspešnih tur na različne vrhove Julijcev. Razen tega pa so se seznanili tudi z osnovnimi zimski alpinistične in reševalne. Omenbe vreden je tudi uspeh na I. meduniverzitetnem orientalskem paratrolnem tekmovanju v Beogradu, kjer je ljubljanska ekipa zasedla 2. mesto, le 0,2 točke za zmagovalcem. Na tem tekmovanju pa so bile sklenjene tudi trdne zveze z ostalimi študentskimi planinskimi društvi. Tako bo društvo beograskim študentom pripravilo zimski alpinistični tečaj, poleti pa bodo organizirali skupna taborajenja. V okviru društva deluje tudi alpi-

Ordred trenira v Portorožu

Ljubljana, 22. jan. Nogometni ljubljanskega Odreda se pripravljajo na spomladanski del zvezne lige v Portorožu, kjer trenirajo že deset dni. Odigrali so trening tekmo s Piranom 10:1 v načrtu pa je še tekma z reprezentanco Kopra.

Od srede prihodnjega tedna dalje bo Odred treniral v Ljubljani, kjer bo tudi odigral več tekem, med drugim z drugoligšcem Branikom v Mariboru in Ljubljani.

TVD Partizan Ljubljana-Vič ima jutri ob 8.30 v teledavnem domu na Vrtič redni letni občni zbor.

KDOR JE PIL, NAJ PLAČA!

Zakaj razriščujejo račune v bizoviški zadrugi šele sedaj?

Dobrih šest mesecev je minilo, kar smo se v našem časopisu zavzeli za vse tiste ljudi v Bizovniku, ki jih je žulilo življenje pod pritiskom čudne, oblastne skupnice ljudi, povezane med seboj s sorodstvenimi vezmi ter skupnimi interesi in grehi. Takrat smo zapisali: »Vas molči!«, in tudi obrazložili, da ima ta molk svoje korenine v strahu, ki so ga znali nagnati ljudem v kosti med seboj povezani odborniki in funkcionarji krajevnih političnih in gospodarskih forumov, ki so zelo neodgovorno in neobčej se dalekosežnih posledic zamenjali skrb za splošno dobro za svoje lastne koristi. Kakor je to pisane takrat našel na zelo povodljivi odmev med ljudmi, pa vendarle nismo dosegli tega, kar smo želeli. Občinski komite Zveze komunistov in občinski odbor SZDL se nista potrudila, da bi razmere v Bizovniku razčistila tako odločno in do tiste meje, da bi ljudje na glas spregovorili o vseh nepravilnostih in o krivcih, za katere so vedeli. Samo tako bi bilo mogoče že takrat odkriti »luknje«, ki so jih zvrtili posamezniki v skupno zadrugo lastnino ter pota, po katerih so presumerili del dohodkov v lastne žepce.

Toda ne v Bizovniku, ne v Polju ni bilo nikogar, ki bi znal ti tako daleč in kljub nekaterim spremembam v vodstvu organizacije ZK, degradiranju »profesionalne« tajnice vseh odborov in spremembam v SZDL, sta upravni in nadzorni odbor kmetijske zadruge ostala na istem položaju, neopravnani račun in po neverbe pa tudi.

Tako se je zgodilo, da pišemo o Bizovniku šele sedaj, ko se je Bizovičanom končno je razvezal jezik. Prejšnji teden so namreč na občnem zboru zadrugnikov odločno povedali svoje mnenje. Bil bi pa tudi čudno, če ga ne bi.

Bilanca kmetijske zadruge je bila porazna. Ne le, da se upravni odbor sploh ni zanimal za de-

javnosti, kakršne pritičejo kmetijskim zadrugam, ampak vse do preteklega tedna, ko je občni zbor zadruge likvidiral, tudi ni mislil na to, kaj bo z odprtimi računi. Le-ti pa so kot rečeno porazni. Samo primanjkljaj znaša 911.725 din, neopravnani računov raznim dobaviteljem pa je nekaj več kot za 2 milijona din. Zadruga ima razen tega kup dolžnikov, v gostilni ima primanjkljaj, a da o brezvestnem gospodarjenju z nekdanjo zadrugo ekonomijo sploh ne govorimo. E dini, ki je za del primanjkljaja odgovarjal pred sodiščem, je bivši poslovodja Ivan Živko, ki mu je sodišče za okrog 260.000 dinarjev prisodilo tri leta zapor.

Kdo pa bo poravnal ostalo? Val ogorčenja se je dvignil v dvorani na občnem zboru, ko je tajnik upravnega odbora omenil zadrugnikom deleže, s katerimi bi se dalo kriti del odprti računov.

»Kdor je kradel, naj plačuje račune!«

»Kaj pa sta delala upravni odbor in nadzorni odbor?«

»Več kot pred letom dni smo zahtevali drugo knjigovodkinjo namesto Majde, sedaj naj plača, za kolikor je ogoljufala zadrugo.«

Druga preko druge so tako vzklikale članice zadruge ter povsem upravičeno valile krivdo na upravni odbor, na bivšega predsednika upravnega odbora Zrimška in njegovo hčer Majdo, ki je bila kljub protestom zadrugnikov knjigovodkinja ter je v razmeroma kratki dobi uspela dobro oropati zadrugo.

Vsekakor imajo člani zadruge več kot prav, če se branijo in popravljati zavoženo gospodarstvo, za katero ne bi bilo treba kdo ve kako daleč iskati krivcev. Že mnogo prej bi bilo treba pregledati to čudno gospodarstvo v velikem zadrugnem domu sredi Bizovnika, da bi se lahko natančno ugotovilo, kdo vse je bil udeležen pri mastnih virih zaslužkov in kdo vse je držal roko nad tem početjem. Tudi sedaj, ko

bodo menda zahteve vlačanov tolikanj odločne, da se bo enkrat do kraja razčistilo, kdo je pil in kdo naj plača, še ni vse zamujeno. Veliko zamujenega pa je! Ne samo kar se tiče denarnih vprašanj, temveč predvsem kar se tiče političnega položaja. Čeprav ljudje javno niso razpravljali o raznih nepravilnostih, ker so za to pač imeli svoje vzroke — v tem primeru bojazen, da jih ne bi doletelo kaj neprijetnega — pa so na nepravilnosti le opozarjali. Odločno je nanje opozoril tudi naš časopis. Toda, ker je skupini kljub temu uspelo zaškrtati precej svojih pozicij v Bizovniku, je danes, razumljivo, politično stanje tako, kot najbrž malokje v Sloveniji. Ljudje so zaradi razmer v svojem kraju izgubili zaupanje, politične organizacije obstojajo samo na papirju, kot ničesar krivi pa se sprehajajo po vasi ljudje, za katere bi bilo bolje, da bi jih že enkrat poštono zaslišali na sodišču, kako so upravljali z zadržno imovino. Če smo pred šestimi meseci občinski komite samo opozorili na stanje v Bizovniku in na posledice, ki nujno niso mogle izostati, potem je gotovo danes že čas, da ga direktno vprašamo, zakaj stvari ni razčistil do kraja in kam je mislil da bodo pripeljali njegovi polovičarski ukrepi. Morda bi bilo prav, če v dokaz, da so bili res samo polovičarski, navedemo še en primer nepravilnih postopanj v Bizovniku. Brez pomoči tamkajšnjih organizacij se je v Bizovniku močno razvil nasad za gojitev zdravih želišč, o katerem smo že večkrat poročali. Ko so letos zaposlil, da bi dobili v najem travnik, ki je bil večsih v zadrugini ekonomiji, se je kot edini, ki še vedno odloča o takih stvareh, zadevi zoperstavil predsednik upravnega odbora zadruga Brajer, tako da je dobil travnik v najem nek privatni obrtnik, ki se hkrati ukvarja tudi s »kmetovanjem«.

M. N.

GLEDALI BOMO BARVNE FILME O ZMAGAW NAD MOUNT EVERESTOM IN NANGA PARBATOM?

Poročajo, da v številnih mestih na vseh petih celinah vrtilo filme o zmagi nad Mount Everestom in Nanga Parbatom. Prav tako kot Angleži na Mount Everestu, so tudi Nemci in Avstrijci lani posneli film o naporih, o boju, plazovih in viharjih, katere je morala premagovati odprava, ki je osvobodila vrh Nanga Parbata. Film je

mojstrsko posnel znani Hans Ertel. Slovenske in jugoslovanske planinske organizacije se skupno z Razilkom pogajajo z angleškimi in nemškimi lastniki, da bi te filme predvajali pri nas. Upajmo, da se bodo pogajanja uspešno končala in da bomo filme v najkrajšem času gledali tudi v naših kinodvoranah.

Za literarni natečaj

ROK ARIH

Rajmi - krava

Te dni bo izšla v založbi Slovenske prosvetne zveze v Celovcu »Zibelka« Roka Ariha — zbirka črtic, povezanih v okvir kronike. Iz knjige objavljamo črtico »Rajmi - krava«.

Grapi ob hudem potoku stoji še danes star mlin, sezidan je iz pečevja in pokrit s škodljivimi. Veliki močno zbrušeni, skoraj zlizani in še okrušeni mliniški kamni slone na severni steni stavbe, kot dostojne pričue v preteklosti opravljenega dela.

Veliko leseno mlinsko kolo je že zdavnaj popolnoma razpadlo; dotok, ki je nekoč dajal gonilno silo, je danes razrušen. Voda si je zatem, ko se ni nihče več brigal zanjo, poiskala novo strugo; po njej se danes svojevoljno vrača v nedrje hudega potoka. Vrbe so močno obrasle vse nabrežje potoka.

Tak ždi Ahaclev mlin že skoraj štirideset let, odkar so ga njegovi lastniki zanemarili zaradi tega, ker je naglo obogateli trgovec v Podgradu postavil moderen mlin.

Ze dolgo je od tega, kar je preminul zadnji mlinar v jarku — Joz. Zatem sta se njegova žena Franca in sinko Rajmi odselila iz grape. Mlin ima še danes ohranjen le en prostor, v katerem je nekoč prebivala vsa Jozova družina; to je gornje nadstropje stavbe. Tla v nekdanjem bivališču Jozove družine so tlakovana z opeko, okna so majhna kakor strelne line, zidovi so po grofovsko debeli. V takem prostoru so nekoč prebivali: Joz, Franca, sinko Rajmi, dve kozi, nekaj kur in rac.

Prostor je majhen, prebivalcev je bilo nekoč veliko in vsem je bilo v bivališču prav toplo. Mlin leži pod robom vasi, v vdoru — v jarku. Zgoraj na planoti sončni žarki zlahka posvetijo v slednji kotiček. V grapi, v globokem jarku, kjer stoji mlin, pa najdejo žarki le redke kotičke.

V jarku gospodarj senca. Iz njega se vzdigujejo že v zgodnji jeseni prve megle; po njem se vate vse megle iz Drave, kajti pol ure hoda od kraja se potok izliva v reko.

Rajmijeva mati, Franca je bila kočena postavila in ostrih potez. Njen obraz je spominjal na one preproste Marije, kakor jih rezljajo iz linovega lesa za vaška znamenja ljudski umetniki.

Ob pogledu nanje se nam zdi, da umetnik ni zmogel pravega razmerja za poedine dele obraza. Franca je bila skoraj več kakor Ahaclevja dekla. Z dno je odslužila, skupaj z možem, v onih časih — pravico domovanja v mlinu. Tak je bil eden pogojev, da si lahko postal mlinar v grapi.

Ahaclevina je bila obširna kmetija in zanjo je manjkalo že od zmeraj žanjic, pobiralk krompirja in tudi drugače so lahko zanjo našli zaposlitev, tudi takrat, kadar ni bilo pomladanskih del in žetve.

Franca je vzela Joz, ko je bilo temu štiriinsedemdeset let. Zanosila je z njim, ko jih je imel Joz šestinsedemdeset. Razlika med njima je bila kakih trideset let. Rodila je sina, ki je bil kljub škodoželjnosti mnogih zdrav. (Krstili so ga za Raymunda, po botru iz Fužin. V grapi so nato predelali ime v: Rajmi.)

Ob tem dogodku so se po tabernah (tudi ob Jozovi navzočnosti, česar pa ta ni slišal, ker je bil naglušen) smejali. Pripovedovali so o svetem duhu, ki je Franci pripomogel k otroku.

Ko so govorice prišle Franci na uho, jih je suho zavrnila. Tistega, ki jih je prinesel, je pogledala tako ledeno, kakor da bi ga obliznile hladne, zimske megle iz grape.

»A, tome sruteju se je lahko smejate?« je vprašala in njena spodnja ustnica je izstopila še nekoliko bolj naprej, kakor je bila nje običajna lega.

Ce sem se srečal z dedelnom, ki jih ima že šestinsedemred (dedel šteje še po redih), sem

se nehote spomnil na Joz. Dedel še danes hodi skozi vasi s pokonci glavo. Tako se nosi, pravijo v vaseh, kakor »puršt«. Pri tem pa je dedel svoj živ dan tesaril, poleg tega v lepših dneh svojega življenja še mešal »kvarte« in kegljal po vseh tabernah naših vasi.

Se dandanašnji pa je ta moj vsega spoštovanja vreden prednik, po materini strani, tako zdrav in čil, da mu je marsikatera noč prekratka in ga marsikateri semenj najde še naslednji dan v praznovanju.

Se vedno krepko stopa in seče tudi še po

vseh robah (v sečnji ne zaostaja za mladino) in drva si sam napravlja v gmajni.

Zaradi tega ne morem podvomiti v Jozove sposobnosti.

Zakaj je Franca vzela Joz ali pa on njo, bi zaman premišljeval. Lahko bi se zedinili vsi še v tem, da verjetno nobeden obeh ni mogel pridobiti drugega sopotnika, Morda zaradi tega?? Morda zaradi Francinega obraza? Mogoče — in to se mi zdi bolj verjetno — zaradi revščine ali pa zaradi Jozove postavnosti pri štiriinsedemdesetih letih.

Vsekakor sta se znašla skupaj v mlinu in od tu bi zabeležil lahko droben dogodek iz Rajmijevih otroških dni.

Dan za dnem sta se vsakega jutra tolašila Joz in Franca s pozdravom ali vzdihom: »Zjutraj je ta bol, ko pogledaš, ko sonce hor hrel!« Še iz jarka na rob sta se morala vzpeti, da sta si lahko to povedala. In ko je Franca napojila sinka s kozjim mlekom (tega je bilo na srečo dovolj), ni bilo nikogar, ki bi lahko popazil nanj.

Franca je jemala sinko v prvih njegovih časih, ko je še dojila, s seboj na dno. Temu ni imel nihče kaj reči; toda kasneje, ko je kozje mleko postalo že glavna hrana, ni nihče rad videl, da bi med delom Franca pogledala za otrokom. Brž ko je sinko shodil, ga je puščala doma.

Joz je bil od večnega ropotanja mlinskih koles naglušen in tudi nekam počasen je postal. (Vse svoje življenje se ni domlinaril na samostojne noge.) Hudi potok pa je drvel po strugi in Franco je kar stisnilo pri srcu ob misli, da bi Rajmi lahko zagazil vanj.

Dolgo je Franca premišljevala, kaj bi naj storila, in zatem je nekega dne našla odrešilno

misel. Zabila je v tla kolč, na katerega je bila pripeta veriga. Z verigo je privezala še sinko.

Tako, je dejala sama zase, sedaj bo varen pred potokom. V kolikor bo dopuščala veriga, se bo lahko plazil po travi in se igral. Ko ga je prvokrat navezala in je sinko zarožljaj z verigo, je zavekal — otrok. Z njim vred se je krenžila njegova mati, ko se je vzpenjala v breg nad mlinom, v vas, na dno. Kmalu sta se navadila oba: sinko in mati.

Odslej so bili zadovoljni vsi trije. Joz ni imel skrbi v mlinu. Franca ne v času, ko je bila na dnu. Sinko Rajmi pa je poslušal v začetku ptičje petje in ogledoval prebivalce v travi.

Mravlje so bile njegove koze, gosence, črvi in hrošči pa divje živali; črčki pa so preglašili kasneje še ptičje petje.

Franca je sinka vsikdar pripela na takšno mesto, da so ga lahko dosegli redki sončni žarki, da pa otrok ni mogel doseči hudega potoka.

Mali Rajmi se je navadil svoje osamljenosti. Ko so se mu posušile solze, ko niso več niti pri- tekle, kadar je mati odhajala, je ždel tiho v travi. Zdelo se je, da sanja z odprtimi očmi — kakor zajček, ki spi v svojem skrivališču — z odprtimi očmi.

Bil je to zapuščen, zamazan, razcapan, smrkav otrok — še bolj zanemarjen zaradi tega, ker je bil pripet z verigo.

Vse do takrat, dokler nismo prišli mi (otroci iz gornjega kraja), Rajmiju ni bilo hudo.

Nekega dne smo otroci z vasi zaslišali v grapi rožljanje verige. Čuli smo prav natanko tako, kakor je slišati, kadar se naše bavhe in liske prestavljajo iz kraja, kjer so že pomulile travo, na drugo nepopaseno mesto; tako, kakor bi nekdo zabil kravo ob potoku na pašo. Kdo bi zabil kravo tam doli ob potoku? Mlinar ni mogel biti, ker ima le koze. Odšli smo na ogled.

Na trati, nedaleč od mlina smo zagledali privezanega dečka. Nekateri so ga spoznali in že od daleč pričeli vpiti:

»Rajmi... krava! Rajmi — krava, krava!«

Kakor obsedeni smo pričeli vpiti v dečka vsi. Dečko na verigi se je zganil, pogledal in kakor se je premaknil, je zarožljaj. Vse to je še bolj utrdilo naše mnenje o njegovi podobnosti s kravo. Vse bolj smo vpili in se smejali.

Eden izmed nas, ne spominjam se več imena, je utrgal še mlado leskovko in se zapodil k privezanemu dečku. Dolga šiba je zažvižgala v zraku in oplazila Rajmija pod noge.

»He sivka, he bavha,« smo vpili. »Rajmi kraavaa! Kravaaa!...«

Veriga se je stresla, žvonkljala in ko se je vsa naša tropa približala k privezanemu Rajmiju, smo opazili, da se stresa in zvončklja od od krčevitega otroškega joka.

Obstali smo in neke v prsih nas je stisnilo — tako pusto nam je bilo pri srcih. Še v grlu sem takrat občutil grenkobo. Nekdo je odvzel onemu, ki je imel leskovko-šibo, jo prelomil in zagnal daleč proti vodi. Pogledali smo za palico, ki jo je že odnašal potok.

Posedli smo tiho poleg Rajmija in nismo vedeli, kaj nam je. Dekleta so zajokala skupaj z Rajmijem. Mi, kar nas je bilo mož (dečkov), smo odšli koj zatem z neprijetnimi občutki. Sonce je že zašlo in zdelo se nam je, da je tudi na planoti tako temačno, kakor v grapi.

Od takrat so se dnevi za Rajmija le izpremenili. Nič več nismo vpili »Rajmi-krava!« (Vsaj iz zlobe ne!) Se smo zahajali v grapo in ob potoku, ob privezanem dečku, smo si izbrali svoje igrišče. V potok smo metali kamenje, najstarejši so že lovili ribe. Nihče ni prav vedel, zakaj hodimo posedat k mlinu. Igrali smo se z Rajmijem, mu nato vsakokrat odpeli verigo in preden smo odšli, zopet pripeli. Rajmi ni več jokal, ni bil več tih in zasanjan. Postal je prav tak otrok kakor mi.

In nekega dne je Franca pred odhodom na dno na ves glas zavpila v Joz (kajti ropotala so mlinska kolesa): »Našega ne bom več navezala! Dogovorila sem se z otroci iz vasi in obljubili so, da bodo pogledali nanj.«

VOJA JOVANOVIĆ

Nerazumljivost

Veliko jablano imamo pred hišo. Stopnice pred hišo so kamnite, izdelane iz enega kosa in gladke. Na prvi, pod jablano, zmeraj sedi babica, da bi slavila stoti rojstni dan, če bi to kdo v vas! storil.

»Vstani s te trave, prehladil se boš,« pravi babica, »kmalu bo padla rosa.«

»Kako to veš, ko pa ne vidiš?«

»Vem... Tudi mesec se bo kmalu prikazal.«

Babica dvigne palico proti nebu. Mesec se je prikazal že davno, pred eno uro.

Pred odhodom bi ji vse povedal. Moja babica je kakor stoletje, koledar se je naučila na izust, vse svetnike pozna in njene oči razlikujejo trdo noč od svetlega sončnega dne. V cerkvenih knjigah, tam v peti vasi za našo, piše, da je bila moja babica rojena leta 1841.

»Vstani, ti pravim, rosa bo padla, prehladil se boš.«

Stoletju — svoji babici verjamem. Nočem se prehladiti, marveč se privajam na to, da bi spal na hladnem in trdem ležišču. To je moj poslednji razgovor s teboj, babica. Deček sem, petnajst let imam. Oči me silijo, da mislim o stvareh, ki jih je težko dognati.

Ne vem, ali govorim dovolj glasno, da bi me babica lahko slišala.

... Se spominjaš, kako je zagrmelo v dolini? Granata se je raztreščila na holmu, prav sredi vojakov. Kakih dvajset jih je bilo v zaklonišču. Na hiši pod holmom je kmet, tvoj sosed — ali veš, babica? — obesil belo brisačo na vrata in povedal, ne da bi izustil besedico — predam se! Nam na holmu se je zdelo, da ni nihče več živ, toda potlej, prav dobro pomnim, se je razlegel in sam strel. Kmet je dvignil roke kvišku in padel.

»Vem, vem,« pravi babica. »Nemci so takrat prvič prišli v našo vas.«

... Vsa dolina je ječala, tresla se je in kričala. Nad potokom, ki teče skozi dolino, se je sukljal smodnikov dim in veter je raznašal smrad. Hčun je potlej umolknil. Nemci so se vrnili v mesto. Vkreber je stopal stari Peter — ali se spominjaš Petra? Na prsih je držal kučmo. P... asi je stopal, razoglav, po taktu nekakšne neme koračnice. Zdelo se mi je, da pred njim stopa velik spreved — vsi vojaki, ki so umolknil na holmu.

Peter je prispel na holm, pod zaklonišče, kjer so ležali vojaki. Iz kožuha je izvlekel tanko voščeno svečo. Videl sem njegovo lice, ki ga je osvetlil plamen — starčevsko je bilo, prepreženo z gubami. Sveča je trepetala na vetru. Zaslonil jo je z dlanmi. Jokal je, tako se mi je vsaj zdelo. Veter mu je mršil sive lase. To ni bil starec, temveč spomenik s svečo v roki. Spomenik, jokajoč nad otroki, ki leže mrtvi v

zaklonišču. Takrat sem imel Petra rad. Zame je bil vsa vaška hrabrost in vsa žalost.

Sveča je spet trepetala. Starec je mukoma stopal v jamo. V razkopano zemljo je vtaknil svečo, potem pa preiskal mrtvecem žepe. To je počel, dokler ni sveča dogorela. Potlej se je zganil. Stlačil je nekaj v nedrja in odšel nizdol po holmu, po vaški poti, v taktu neke neme koračnice; kučmo je držal na prsih.

»Ljudje so pač takšni, ne čudi se,« je dejala babica, mirna kakor grob.

... Tisti večer sem ugledal mestne otroke in njihove matere — cel spreved. Vsi so nosili bele blazine pod pazduhami in kratka pregrinjala. Iz gozda so prišli. Hladno je bilo. Aprilski sneg je ožgal razcvetele slive. Ali se spominjaš tiste rdečelase ženske, zdi se mi, da ji je bilo ime Lilijana? Dvoje otrok je imela. Polna soba otrok in mater je v hipu pospala, samo tista dolgonoga Lilijana se je dvignila in utrnila svetilko na mizi. Pri seniku je stal Dragan, kmečki fant z veliko glavo in kuštravimi lasmi. Ženska se ga je oklenila okrog vratu. Fant jo je objel čez pas. Padla sta na seno.

Tudi aprila diše v senu posušene cvetlice. Mesec je mrzel in glup. Ženska je trgala fantovo srajco. Branil se je.

»Eh, norica... Pomiri se!«

Ugriznila ga je. On jo je z roko grobo počil po bedru. V meni se je dvignil nerazumljiv, vročiči podoben nemir.

Noč je bila kalna in težka. Sna ni bilo od nikoder. Nekoga in nečesa sem čakal. Dolgonoga ženska je vsa zardela spala v kotu. Opolnoči je prišel stric, ves razcapan. Prinesel je listek — mož tiste Lilijane je umrl v mestu. Otroci so mirno spali, vsi ti mestni otroci z belimi blazinami in kratkimi pregrinjali. Dolgonoga ženska

je vsa razburjena odšla ven. Kako... kaj je storil mož? Umrl je. Kot iz uma je stekla na senik in se hlipajoč vrgla na seno.

»Ni vredno,« sem ji dejal, »umolknite.«

Dvignila se je in sedla. Si obrisala oči. Temnozeleno oči je imela. Solze so jo še polepsale. Zakrla si je izrez obleke na prsih.

»Mali, ti prav ničesar ne razumeš,« je dejala ženska z zelenimi očmi.

... Da, babica moja, odpravljam se na pot. Davi sem bil v mestu in videl vešala. Dva moja prijatelja sta visela sredi trga. Ljudje so se gnetli okoli njiju. Ljudje brez barve na obrazih, brez luči v očeh. Nek agent me je sunil in dejal:

»Ali vidiš njegovo Adamovo jabolko? Oteklo je. Preden so ga obesili, je zahteval juho. Dosti juhe sem mu prinesel. Tisti kupček pod konopcem — tisto je cmok.«

»Kaj praviš, sinko?« se je vzdramila babica.

»V hosto grem,« sem domala vzkliknil.

Babica se je začudila:

»Kdo le gre poleti v gozd? Bog s teboj, sinko!«

Kako naj dopovem babici, da grem v partizane? Mar ve, kdo so to? Moja babica je stoletje, tisto minulo stoletje.

»V hosto grem, vojskovat se.«

Babica se presede malo na kamniti stopnici, iz njenih brezobih ust slišim zategel glas »a.«

»Eh, sinko moj, torej boš šel v hajduke! Kje pa imaš hajduško opravo, kje konja? Poglej tisto kobilo tam. Vamp ji visi do tal, zobje so se ji odebelili od starosti.« Stara kobila je dvignila glavo in se spet začela pasti po dvorišču.

Oblaki, beli kakor morski valovi, so hiteli za mesecem. Zaslišal sem strel iz doline. Zareči lok svinčenke se je zarisal na nebu. Prekinil sem razgovor s stoletjem. Naj grem molče mimo babice? Njene oči ne izražajo ničesar, zatopila se je v drež. Nemara spi, Zmotil sem se.

»V hajduke greš, sinko,« reče povsem tiho starka.

Zmignil sem z rameni.

»Grem, babica.«

K. K. DOBERER

Kleopatra

Da bi si skuhal čaj, sem bil preveč utrujen. Zato sem pil nilsko vodo, kakršna je pač bila. Mimogrede sem pomislil, da bi se moral pravzaprav v bolnišnici dati cepiti proti pegavici. Okus te neslane prazne čorbe pri petindvajsetih stopinjah me je spominjal na mlačno vodo.

Brezbrižno sem vrgel nogavice za težkimi škornji. Potlej sem se zleknil na nizki, prekratki železni postelji. Malo sem še mrmral predse. Črnc Abdul in Arabec Ibrahim sta mi prejšnji dan mnogo pripovedovala o strupenih kačah, ki sta jih pobila tam zunaj blizu železniške postaje Viktorija. Po pesku lazeče kače, strupena, smrtno nevarna golazen! Povrhu pa je lazila iz močvirnega pasu okrog mesta še vsakršna druga zoprna golazen.

Kot zadnje, preden sem zaspal, sem začutil, kako me tišči ročaj kovčka kot podaljšek moje zlojljive železne postelje. Potlej sem menda zaspal. Izenada pa sem bil spet buden. Zdrnilo me je nekaj neprijetnega, ostudnega. V sobi je bila neka nevarnost. Čutil sem jo. Zato sem ležal tiho in negibno, še z zaprtimi očmi. Ko sem oči odprl, sem videl samo strop nad seboj. Luna je sijala v sobo. Bela zadnja stena mošeje na nasprotni strani je bila videti ko zrcalo. Kovane železne mreže na oknih so metale na stene, mizo in stol krivuljaste sence.

Tako sem ležal in čutil, kako silno so moji živci napeti. Moje prsi so bile nekam čudno tesne. Prsi... In že sem ga začutil, grozljivi pritisk. Na mojih prsih je ležal težak sveženj, zvit v klobčič. In čutil sem, da je živ. Zvit v klobčič je ležal in se počasi premikal. Zvit v klobčič! Strupena kača na odeji nad mojim telesom. Kača!

V moji krvi ni bilo več niti zrnca spanca. Bil sem buden. Zona me je spreletavala. Če sem se le ganil, me je kača še bolj pritisnila. Milimeter za milimetrom sem dvigal glavo. Pred obrazom nagubana odeja me je varovala

pika, hkrati pa me je ovirala, da kače nisem videl. Toda videti sem jo morali! S težavo sem dvignil glavo še nekoliko više. Previdno in rahlo sem za spoznanje iztegnil vrat in pogledal čez odejo. Ves trd od groze sem položil glavo nazaj. Ne, to ni bila več črna kača, ta težki, temni sveženj. Biti je morala kleopatra, afriška kobral.

Če bi hlastnila po meni, bi bil mrtev. Moje roke so ležale odrevene tesno ob telesu. Ali je dvignila glavo?

Bilo je grozno ležati tako negibno in ničesar videti. Zmeraj občutek in zavest: zdaj zdaj bo dvignila glavo, ploščato glavo nad teboj, zdaj zdaj te bo pičila. Toda ganiti se ne smem! To je bila moja edina zaščita pred njo. Tako sem ležal — več minut, ur, celo večnost. Smisla za čas sploh nisem več imel. Zdelo se mi je, da ležim tako negibno že mesece in leta.

Vmes pa zmeraj rahli gibi strupene golazni. Ali se je bližala moji glavi? Ali je že dvignila glavo in nihala z njo nad mojim obrazom? Oči si sploh nisem več upal odpreti. Razburjeno drgetajoči kačji jezik, stekleno negibne, srepe kačje oči! Zdelo se mi je, da bom zdaj zdej zblaznel. Moral sem nekaj storiti! Moral sem se rešiti! Tudi če bi me pičila. Centimeter za centimetrom — neskončno počasi — sem dvigal roke. Trajalo je celo večnost, preden sem jih dvignil do obraza.

Moje roke, ki so prijele samo rob odeje, so rahlo drgetale. Še trenutek. Odločno, kratko sem potegnil odejo čez glavo in sveženj se je zavalil na tla. V loku sem se pognal k nasprotni steni. Moji prsti so tipali po električnem stikalu. Skrtnilo je in močna žarnica je razsvetlila izbo.

Prestrašeno sem se ozrl na tla. Obvisela je na vratih. Tam je bila! Velika, črna mačka. Njene oči so me srepe gledale. »Mijav,« je zamijavkala nekam žalostno.

Abdulahova računica

Abdulah se po svoji zunanosti ni čisto nič razlikoval od tisočev drugih Sudancev, ki so prišli čez Rdeče morje mimo Massue in Asmare v abesinska gorovja, da za skromno plačo kopljejo italijanskim podjetnikom globoke cestne useke. Na gostih kodravih, črnih lasih je Abdulah nosil skrbno zviti turban, izpod katerega se je bočilo široko čelo nad svetlim obrazom z nabrekliimi ustnicami. Vse njegovo oblačilo so predstavljale široke, platnene hlače, bogato nabrane okoli pasu. Tudi amulet in malo bodalce, privezano z usnjemim pasom na levi nadlaktnici, ni bila nobena posebnost in Abdulah v vrsti črnih, v soncu svetlikajočih se hrbtov na prostranem delovišču ni vzbudil nobene pozornosti.

Vendar je bil Abdulah drugačen kot ostali. Okoli ognja pred njegovim šotorom se je skoraj vsak večer zbralo mnogo njegovih sonarodnjakov. Abdulah je sedel med njimi s prekrižanimi nogami, včasih je opletal z dolgimi rokami in govoril... Večkrat se je razgovor, ki ga ni razumel noben belec, spremenil v prepir. In takrat je Abdulah skoraj vedno imel zadnjo besedo. Znal je tudi dokaj dobro angleško, nekaj francoščine in za prvo silo si je že tudi pomagal v italijansčini.

Bil je moderniziran suženj, katerega je že nešteto trgovcev kupovalo in prodajalo najrazličnejšim podjetjem kot starega mačka ter s tem služilo denar. Tako je zaslužil tudi zadnji trgovec Mohamed. Ta je namreč prejemal po sto lir za vsakega prekomorskega delavca, ki ga je dostavil iz bližnjega vzhoda. Njegovo visoko donosno blago so bili zlasti Sudanci in Jemeniti. Naddelavci so zato močno pazili, da niso Sudancev izpostavljali na nevarna mesta, kajti vsak ponesrečenec je pomenil izgubo sto lir za gospodarja. S tem je padla senca organizacijske nevarnosti tudi na preddelavca. Zato so na najnevarnejših mestih, kjer se je v globoke izkope prožilo kamenje iz zgornjih delovišč, vedno uporabljali najcenejšo delovno silo — Abesince. S temi si ni nihče belil glave, razen preddelavca, ki je v primeru nesreče zapisal na koncu dnevnega poročila številko ponesrečenca. Če pa je bilo poleg številke še ime in mogoče celo preprosta beležka o času in kraju ter vzroku smrti, se je zavaljeni knjigovodja Rinaldi kar čudil toliki pedantnosti. Potegnil je rdečo črto čez številko ponesrečenca v debeli knjigi ter vrzel preddelavčev listek v smeti. S tem je bilo končano.

Nekega jutra, ko so razporejali delavce na nove izkope, so Abdulaha dodelili k skupini Sudancev, ki je delala skupaj s težaki iz Italije. Z Rinaldom sta se kaj kmalu spoznala.

»Ti, Italija?« je začel Abdulah.
»Da,« je na kratko odvrnil Rinaldo, čeprav takrat verjetno ni mislil na Italijo, ampak na tisto vasico pri Vicenci, na svojo ženo in kopicco otrok. Mogoče je celo mislil na zadnje ženo pismo, v katerem mu je pisala o tolikih težavah.
»Kaj ti delati Italija?« je Abdulah zopet prekinil molk.

Rinaldu je bilo nerodno. Stiskal je pesti in z napetimi mišicami hotel pokazati brez besed, da je pač delavec. Ni hotel mučiti Abdulaha s pripovedovanjem o delu v vinogradih, o deležu pridelka, ki ga kot kolon dobi od svojega gospodarja, in podobnem.

Abdulah ga je samo gledal. In kakor da bi vse to razumel, je zadovoljno prikimal ter odpeljal samokolnico na izsip takoj za petami belega tovariša.

»Ti veliko učit mlad?« je Abdulah nadaljeval med nakladanjem samokolnice z nevsiljivim tonom, tako da se Rinaldo ni mogel izmuzniti odgovoru. Hitro se je znašel in pritrtil prepričan, da Abdulah ne bi mogel oporekati njegovemu znanju.

»Govoriti francosko, angleško?« je še spraveval Abdulah previdno, obstal sredi dela ter uprl oči v sotovariša. Rinaldo je že hotel odgovoriti kot prej, toda v trenutku se je komajda še pravočasno, prestrašeno ustavil.

»Francosko, angleško!« je ponovil zmedeno in koristil čas za premislek; šele potem je počasi dejal: »Ne.« In to čisto hladno.

Potem je Abdulah naložil in odpeljal nekaj samokolnic brez besede. Skoraj gotovo je začutil, da razgovor ni stekel tako, kot si je želel.

Ko je pozneje ponovno zavladalo obojestransko razpoloženje, pa je Abdulah spet začel, in sicer o tem, kar ga je najbolj zanimalo:

»Koliko ti lir, dan?« Pri tem je gledal Rinalda, da bi iz vsake njegove kretnje lahko spoznal učinek svojega vprašanja in resničnost morebitnega odgovora. Vprašani se je zadržal ravnodušno. Naslonil se je z obema rokama na lopato in z nekim vzvišenim ponosom, skorajda zaničljivo premeril radovednega Abdulaha ter dejal:

»Dobro, dobro. Na dan 45 lir, če te tako zanima.« Abdulah je bil zadovoljen, da mu je vprašani odkritosrčno potrdil, kar je bilo že »javna tajna« za temnopolte delavce, čeprav so Italijani stvar prikrivali.

Nekega jutra so preddelavci tekali po gradbišču in vpili kot podivjani. Razmeščali in premeščali so delavce s kraja v kraj, se kobacali na vzpetine, od koder so se drli s tistim večnim: »Dai, dai, Cristo!«. To je po tolikem času postalo že nekaj navadnega, da tega nihče ni poslušal in mogoče niti ne slišal — kot domače stenske ure ne.

»Ze spet bo prišel,« so se pogovarjali delavci, vedoč, da je to običajni znak za prihod gospodarja, podjetnika inženirja Babinija. Njegov prihod ni bil nič posebnega in nobeno iznenadenje za delavce, ki so kljub vsemu delali z enakomerno, navajeno ustaljenostjo. Nič novega ni bilo to niti za podjetnika. Sprejeli so ga tako, kot na vsakem od 18 delovišč, ki so bila razporejena po nižavah in gorovjih vzdolž 117 kilometrov nove ceste od Gondarja do Debarecha. Vendar je podjetnik tisti dan doživel nekaj posebnega, nekaj, kar ga je močno razburilo.

Ko je oblastno, kot general pri pregledu častne čete, prišel mimo skupine Sudancev, se je predenj postavil Abdulah.

»Spettare, spettare signore!« je zaustavil inženirja s prijaznim glasom, medtem ko so se mu iz oči iskriale odločne zahteve.

»Plača nič dobro,« je nadaljeval potem, ko se je podjetnik v spremstvu presenečenih uslužbencev hote ali nehote le moral ustaviti. »Rinaldo 80 samokolnic, jaz 80 samokolnic.« Pri

tem je z dolgo roko počasi označil polkrog na razbeljenem svodu, tako da je vsakdo moral razumeti, da hoče označiti za delovni dan. In ko je bil prepričan, da je uspel razložiti to prvo, je uprl obe roki ob boke, se nagnil globoko naprej, zapičil svoje bele oči v debeluhastega podjetnika, ki se še ni znašel v nastalem položaju, ter končal: »Jaz 8 lir, Rinaldo 45 lir. To nič dobro — nič prav. Zakaj tako?« Potem se je vzravnaval ter z očmi in z vso svojo pojavo zasledoval na licih vprašanega vsako spremembo, vsak utrip oči, češ: če si izobražen belec, raztolmači mi to računico.

Čez nekaj dni so Sudanci in Jemeniti ponovno napovedali stavko. Skozi okno nizke barake so na sredo inženirjevih skic in načrtov vrgli prgišče grenke moke in Abdulah je brez tolmača obrazložil: »To vi jesti in vi kopati kamen.« Popoldne so ostali v svojem taborišču pod šotori še Abesinci in se pridružili štrajku, kar je vse iznenadilo. Od Anghareba do Gondarja ni bilo črnopoltega delavca na delu. Vse do takrat se Abesinci niso drznili storiti kaj takega.

Naslednje dni, ko je bil upor že zadušen z grožnjami in obljubami, pa Abdulaha vendar ni bilo več na delo. Njegovi tovariši so skomigali z rameni in v register je Rinaldi čez Abdulahovo ime napisal z rdečilom: »Izginil«. Ta označba je postajala vse bolj vsakdanja. »Sami sitneži, kričači in uporniki! Naj gredo!« je navadno zamahnil z roko inženir in nihče se ni brigal več zanje.

Ko pa so se začeli prvi napadi na kamione in pozneje na razna skladišča in delovišča, so v vsakem »izginil« na platnicah izguljene knjige nehote čitali: Ribello. Vzdolž dolgih samotnih cest so se vrstili ogorčeni napadi črnopoltih upornikov. Za vse to pa so dajali velik krvni davek. »Civilizatorji!« so zahtevali vedno večje število talcev, ki so jih polovili na deloviščih, po samotnih puščavah, po vaseh... Okoli znamenitih portugalskih gozdov iz začetka XVII. stoletja, ki so kulturna in zgodovinska redkost v Gandarju, so vsak petek, na dan lokalnega sejma, uvedli še poseben »kulturni« obred. Na nižjih, dostopnih vejah stoletnih baobabov so viseli vedno novi in novi obešenci.

Tako so tolmačili zamotano računico Abdulahu in vsem, ki je niso in niso mogli razumeti.

K. Makuc.

ROBERT HARRER

Slika ljubljene

Zaljubljena sta bila v isto dekle, Ernesto in Carlo. Oba sta bila mlada slikarja, povsem moderna slikarja, ki zelene trave nista slikala rdeče samo tedaj, če jima je zelena barva pošla. Znala sta slikati tudi drugače, zlasti če sta morala. Morala pa sta, ko je Giuseppinetta nekoč zagostolela:

»Ah, tako rada bi imela lep lasten portret!«

»Tako je naslikam!« je vzkliknil Ernesto.

»Ne, ne! Jaz te naslikam!« je zakričal Carlo razburjeno.

»Saj potrebujem samo eno sliko!« je dejala Giuseppinetta.

Prerekala sta se, dekle pa se je pri tem imenitno zabavalo; ničemurnost se namreč zmeraj zadovoljno smehlja, če se drugi... itd.

V trenutku, ko sta lovila sapo, da bi preprič nadaljevala, je menila:

»Prepustita naključju, kdo me bo portretiral. Toda odločita se kmalu: dolgo namreč ne morem čakati!«

Žrebala sta; stokrat sta vrgla žreb. Oba sta ga stokrat vrgla na isto stran.

Sla sta na dirkališče; Carlo je namreč predlagal:

»Kdor bo uganil več zmagovalcev, bo portretiral lepotico!«

Ernesto je ves srečen prikimal, kajti na konje se je spoznal.

Stavila sta pri vseh sedmih dirkah.

Oba sta sedemkrat izgubila.

Pojutrišnjem bo velika nogometna tekma modrih proti rdečim!« je dejal Ernesto. »Kdor bo uganil zmagovalca, naj portretira sladko Giuseppinetta!«

Carlo je mrmraje pritrtil. V srcu pa je bil presrečen, kajti na nogomet se je spoznal bo-

lje kakor Ernesto. Razen tega je skrivaj slišal, da bodo modri zmagali, ker je bilo že vnaprej vse tako urejeno.

Stavil je na modre, Ernesto pa na rdeče. Tekma se je končala po naključju v zadnji sekundi 5:5.

Minili so trije tedni, preden je Carlo naposled zmagal.

Ernesto je stal pred trgovino z orožjem in samo zato ni mogel kupiti revolverja, da bi se ustrelil, ker ni imel denarja. Vtem pa je Carlo že hitel s slikarskimi pomagali k dekletu. Vstopil je in vzkliknil ves srečen:

»Giuseppinetta, jaz, jaz te bom portretiral! Ali smem takoj začeti?«

Dekle je odkimalo z glavo in pokazalo na levo steno: Carlu je zaprlo sapo. Tam je visela velika dekletova fotografija.

»Zakaj si to storila?« je zastokal. »Kako si mogla hladni fotografiji dati prednost iz vsega srca naslikanemu portretu?«

»Ker moj ženin ni hotel več čakati! Sicer pa bi bilo bolje, da hitro odideš. Giacomo utegne vsak čas priti!«

Carlo je ni več poslušal. Tudi on je odhitel pred trgovino z orožjem. Tam je našel žalostnega Ernesta. Rekel mu je:

»Oba sva bila norca... Koliko denarja imaš, Ernesto?«

»Mnogo premalo, da bi kupil revolver!«

»Ali potrebujeva revolver? Daj, zloživa najin denar, kupiva liter vina in pustiva to domišljavo gos z njenim ženinom Giacomom, naj živita. Jutri bova pa slikala...«

»...vsak svojo moderno pokrajino brez žensk! Toda z rdečimi livadami!«

Stava

Nenadoma pa je začutila, da so njeni udje spet gibčni, upanje je razgibalo njene misli, ki so ji zdaj divje rojile po glavi. Zdaj bi moral iti z njo k tisti ženski in enkrat za vselej napraviti konec. Moral bi ji zagroziti, da mora to izsiljevanje opustiti. Morda bi zadostovalo nekaj denarja, da bi jo odstranil iz mesta. Nenadoma ji je postalo hudo, da je oni dan tako grdo ravnala z ubožcem, toda bila je prepričana, da bi ji pomagal. Kako čudno, da je prišla ta rešitev šele zdaj, zdaj, v zadnji uri.

Odhitela je po stopnicah in pozvonila. Nihče ji ni odprl. Prisluhnila je: zdelo se ji je, da sliši za vrati previdne korake. Pozvonila je še enkrat. Spet je bilo vse tiho. In spet je zaslišala za vrati rahel šum. Tedaj pa jo je minila potrpežljivost: pritisnila je na zvonec, da je kar naprej pel, saj je šlo za njeno življenje.

Naposled se je za vrati nekaj zganilo, ključ je zaškripal in nekdo je vrata nekoliko odprl. »Jaz sem,« je zašepetala hitro.

Tedaj je vrata naglo odprl, ko da se je silno ustrašil.

»Ti si... vi ste... milostljiva gospa,« je zajecjal očitno v zadregi. »Na to... oprostite... na vaš obisk... nisem bil pripravljen... oprostite, da sem tako oblečen.« Pri tem je pokazal na rokave svoje srajce. Srajco je imel na pol odpeto in bil je brez ovratnika.

»Nujno moram govoriti z vami... Morate mi pomagati,« je rekla nervozno, ker jo je še zmeraj pustil stati v veži ko beračico. »Ali mi ne bi dovolili vstopiti, ali me ne bi minuto, dve poslušali?« je pripomnila razdraženo.

»Prosim,« je zamrmral v zadregi in pogledal v stran, »samo, da sem zdaj... ne morem prav...«

»Morate me poslušati. Saj je to vaša krivda. Vaša dolžnost je, da mi pomagate... Priskrbeti mi morate prstan, morate. Ali pa mi vsaj povejte njen naslov... Kar naprej me preganja, zdaj pa jo je popihala... Morate mi pomagati, slišite, morate.«

Debelo jo je pogledal. Sele zdaj je opazila, da je jecljala besede brez sleherne zveze.

»Ah tako... Ne veste... Torej vaša ljubica, vaša bivša ljubica, ta ženska me je takrat videla, ko sem odhajala od vas, in od takrat me preganja in izsiljuje od mene denar... do smrti me je že izmučila... Zdaj mi je vzela prstan in ta prstan moram imeti. Dobiti ga moram do drevi, slišite, do drevi... Ali mi torej hočete pomagati?«

»Toda... saj vendar...«

»Hočete ali ne?«

»Saj vendar ne poznam ženske, o kateri govorite. Saj ne vem, koga mislite. Z izsiljevalko nisem nikoli imel razmerja.«

Bil je malone grob.

»Tako... Ne poznate je. Torej govorim to kar tjavdan. Za vaše ime in moje stanovanje pa ve. Morda tudi ni res, da izsiljuje od mene denar. Morda se mi vse to samo sanja.«

Rezko se je zasmejala. Postal je neprijetno. Za hip mu je si-

(Nadaljevanje)

nila v glavo misel, da je morda zblaznela, tako so ji žarele oči. Njeno vedenje je bilo zbegano, besede nesmiselne. Prestrašeno se je ozrla na vse strani.

»Pomirite se vendar... milostljiva gospa, prosim... zagotavljam vam, da se motite. To je popolnoma izključeno, to mora... ne, saj sam ne razumem, kaj vse to pomeni. Ženski te vrste ne poznam. Obe razmerji, ki sem ju imel med mojim, saj sami veste, kratkim tukajšnjim bivanjem, nista takšni... nobenega imena nočem imenovati, toda... toda to je tako smešno... zagotavljam vam, da mora biti pomota...«

»Torej mi nočete pomagati?«

»Nasprotno, z veseljem... če le morem.«

»Če je tako... pa pojdiva. Skupaj pojdeva k njej...«

»H komu... h komu pa?«

Spet mu je šinila v glavo strašna misel, da je zblaznela, ko ga je zgrabila za roko.

»K njej... Hočete ali ne?«

»Seveda... seveda.« Mrzličnost, s katero mu je prigovarjala, naj gre z njo, je čedalje bolj utrjevala njegov sum — »seveda... seveda...«

»Pojdiva torej... gre mi za življenje ali smrt!«

Premagoval se je, da se ni bi nasmehnil. Izenada pa je postal formalen.

»Oprostite, milostljiva gospa... toda trenutno vaši želji ne morem ustreči... klavirsko uro imam... pouka zdaj ne morem prekiniti...«

»Tako... tako...« se mu je rezko zasmejala v obraz, »takole poučujete klavir... v srajci z zavihanimi rokavi... vi lažnivec!«

In iznenada ji je šinila v glavo neka misel, da se je naglo pognala naprej. Skušal jo je zadržati. »Torej tu, pri vas je izsiljevalka? Navsezadnje igrata skupno igro. Morda si razdelita vse, kar izsilila iz mene. Toda obračunati hočem z njo. Zdaj se ničesar več ne bojim!«

Kričala je na ves glas. Cvrsto jo je držal, toda ruvala se je z njim, se mu iztrgala in planila k vratom njegove spalnice.

Odskočila je postava, ki je očitno prisluškovala pri vratih. Presenečena Irena je zagledala pred seboj tujo damo v nekoliko zmečkani obleki, ki se je naglo obrnila v drugo stran. Ljubček je skočil za Ireno, da bi jo zadržal, ker je bil prepričan, da je zblaznela, in da bi preprečil nesrečo. Toda že se je vrnila iz sobe. »Oprostite,« je zamrmrala. Bila je vsa zbegana. Ničesar več ni razumela, samo gnus je čutila, nepopisen gnus in utrujenost.

»Oprostite,« je ponovila videč, da se nemirno ozira za njo. »Jutri... jutri boste vse razumeli... to se pravi, jaz... jaz sama ničesar več ne razumem.«

Govorila je z njim ko s tujcem. Nič je ni spominjalo na to, da je nekoč pripadala temu človeku, in lastno telo je komaj še čutila. Vse je bilo zdaj zmedeno še bolj kakor poprej, vedela je samo, da mora biti nekje nekaj zlaganega. Bila pa je preveč utrujena, da bi še mislila, preveč utrujena, da bi gledala. Za-

prtih oči je odšla po stopnicah ko obsojenec na morišče.

Ko je stopila iz hiše, je bila ulica temna. Morda, ji je šinila v glavo misel, jo čaka tam zunaj, morda le pride rešitev v zadnjem trenutku. O, samo da bi lahko kupila še nekaj mesecev tja do poletja, potem pa mirno živeti kje zunaj, za izsiljevalko nedosegljiva, preživeti med travniki in polji samo eno poletje. Zeljno je gledala po temni ulici. Zdelo se ji je, da vidi tam na nasprotni strani v veži neke hiše prežečo postavo, ko pa se je hiši približala, je postava izginila v ozadje veže. Za hip se ji je zdelo, da je

podobna njenemu možu. Že drugič jo je tisti dan prevzel strah, da je na ulici nenadoma začutila njega in njegov pogled. Zadržala je korak, da bi se o tem prepričala. Toda postava je bila že izginila v temi. Nemirno je nadaljevala pot s čudno napetim občutkom v tilniku, ko da nekdo upira žgoč pogled v njen hrbet. Se enkrat se je ozrla. Toda nikogar več ni bilo videti.

Lekarna ni bila daleč. Rahla groza jo je spreletela, ko je prestopila njen prag. Lekarnar je vzjel njen recept in začel pripravljati strup. Vse je videla v tej edini minuti, svetlo tehnično, lepe uteži, majhne etikete, zgoraj v omaricah pa vrste esenc s tujimi latinskimi imeni, ki jih je po vrsti s pogledom zlogovala, ne da bi se tega zavedala. Slišala je uro tiktakati, osladni duh po zdravih je dražil njen vonj in iznenada se je spomnila, da je kot otrok zmeraj prosila mater, da bi smela hoditi v lekarno, ker ji je ta duh ugajal in ker je rada gledala množico čudnih, bleščečih lončkov in skledic. Pri tem se je z grozo spomnila, da se je pozabila posloviti od svoje matere in uboga žena se je ji v dno srca zasmilila. Kako bi se ustrašila, je pomislila vsa iz sebe, toda lekarnar je že štel svetle kapljice, kapljajoče iz trebušaste posode v modro stekleničico. Topo je gledala, kako je smrt kapljala iz te posode v drugo, iz katere naj bi kmalu pritekla v njene žile, in zona jo je spreletela. Brezčutno, v nekakšni hipnozi je buljila v lekar-

narjeve prste, ki so zdaj potisnili zamašek v napolnjeno stekleničko in nalepili etiketo na nevarno vzboklino. Vsa njena čutila so bila zvezana in omrtvičena spričo te grozne misli.

»Dve kroni, prosim,« je dejal lekarnar. Zdrnila se je iz svoje otopenosti in se topo ozrla okrog sebe. Potem je mehanično segla v torbico, da bi vzela iz nje denar. Vse v njej je bilo še sanjavo, pogledala je kovance, ne da bi jih takoj spoznala, in nehote je šetnje zavlekla.

V naslednjem trenutku je začutila, da je nekdo razburjeno potisnil njeno roko stran in denar je padel v stekleno skledico. Roka se je iztegnila poleg nje in segla po steklenički.

Nehote se je obrnila. In njen pogled je odrevenel. Bil je njen mož. Stisnjenih ustnic je stal poleg nje. Njegov obraz je bil upadel in na čelu so se mu lesketale potne srage.

Čutila je, da se bo zdaj onesvestila, tako da se je morala oprijeti pulsa. Izenada je spoznala, da je bila postava, ki jo je videla na cesti in pravkar v veži, njen mož. Nekaj v njej je že tedaj slutilo, da je njen mož v veži tuje hiše prežal nanjo; in v vrtincu misli se je ta hip spomnila tega prizora.

»Pojdiva,« je rekel z zamolklim, dušičim glasom. Topo ga je pogledala in se globoko v srcu, in povsem mračnem, globokem svetu svoje zavesti čutila, da ga je ubogala. In njeni koraki so mu sledili, ne da bi se tega zavedala.

Šla sta vstric čez cesto. Drug drugega nista pogledala. Stekleničko je še zmeraj držal v roki. Enkrat se je ustavil in si obrisal potno čelo. Nehote je tudi ona zadržala korak, ne da bi se tega zavedala, ne da bi vedela, da je to storila. Ni pa si upala pogledati moža. Molčala sta, ulični trušč je valovil med njima.

Na stopnicah se ji je umaknil, da je šla naprej. In takoj ko ni več hodila vstric njega, so ji jela kolena klecati. Obstala je in se oprljala ograje. Tedaj jo je mož prijel pod roko. Ko se je je dotaknil, se je zdrznila in naglo preskočila zadnje stopnice.

Vstopila je v sobo. Mož ji je sledil. V temi je bilo komaj videti obrise predmetov. Še zmeraj sta molčala. Mož je odvil stekleničko, jo odmašil in izlil tekočino. Potem je stekleničko vrgel v kot, da se je razbila. Ob žvenketu se je Irena zdrznila.

Še zmeraj sta molčala. Čutila je, kako se premaguje, čutila je to, ne da bi ga pogledala. Naposled je stopil k njej. Stal je tik nje. Čutila je njegovo globoko dihanje in njene tope, zameglene oči so videle sij njegovih v temi žarečih oči. Že se ji je zdelo, da sliši izbruh njegove jeze in vsa trda od groze je iskala, kako jo bo zgrabila njegova železna roka. Srce ji je nehalo utripati, le njeni živci so drgetali ko močno napete strune. Vse njeno bitje je čakalo na kazen in malone želela je, da bi njegova jeza izbruhnila. Toda mož je še zmeraj molčal in v nepopisnem presenečenju je čutila, da je bilo njegovo približanje nežno.

»Irena,« je rekel in njegov glas je zvenel čudovito mehko. »Doklej se bova še mučila?«

Tedaj je bruhnilo iz nje, iznenačeno, krčevito, z mogočnim sunkom, ko en sam divji živalski krik. Naposled je privrelo iz nje zadržano, zadušeno ihtenje vseh teh tednov. Kazno je bilo, da jo je zgrabila od znotraj srčita roka in jo na vso moč stresla. Opotekla se je ko da je pijana in padla bi bila, da je ni prijel.